

Агар дар ҷаҳон набвад омӯзгор,
Шавад тира аз бехирад рӯзгор.

ҲАҶТАНОМА АЗ 20-УМИ ИЮЛИ СОЛИ 1932 НАШР МЕШАВАД

№38 (12471)
19 сентябри
соли 2024

ОМУЗГОР

НАШРИЯИ ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН www.omuzgor-gazeta.tj

▶ СОЗАНДАГӢ

БИНОИ НАВИ МУАССИСАИ ТАҶСИЛОТИ МИЁНАИ УМУМИИ №54 ДАР НОҲИЯИ РАШТ

13 сентябр Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар деҳаи Почеи Поёни Ҷамоати деҳоти Боқӣ Раҳимзодаи ноҳияи Рашт бинои Муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №54-ро мавриди истифода қарор доданд.

Иншооти нави соҳаи маориф аз ду ошёна ва таххона иборат буда, минбаъд 780 хонанда метавонанд дар ду баст дар синфхонаҳои замонавии он таҳсил намоянд.

Сарвари давлат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба шароити муҳайёшуда баҳои баланд дода, наврасонро барои истифодаи босамар аз имконияти муосири таълимӣ, ба таҳсили намунавӣ ва дӯст доштани Ватан ҳидоят карданд.

Бинои Муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №54 дар доираи омодагиҳо ба ҷашни 35-солагии Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҳидоятҳои Пешвои миллат бо ташаббуси сокини ноҳияи Рашт Муҳиб Бобочонов яқчо бо фарзандони саховатпеша сохта шудааст.

Бо шарофати Истиқлоли давлатӣ, дар заминаи дастгириҳои пайвастаи Сарвари давлат, имрӯз хар як сокини ҷумҳурӣ, аз ҷумла, намоёндогони баҳши хусусӣ кӯшиш доранд, ки дар татбиқи сиёсати иҷтимоии Ҳукумати кишвар ва ояндаи дурахшони насли наврас сахмгузор бошанд.

Бинои Муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №54 дар асоси лоиҳаи муосир мутобиқ ба талаботи байналмилалӣ сохта шуда, хонандагон метавонанд дар синфхонаҳои фанҳои химия, физика, биология, технологияи иттилоотӣ ва дигар синфхонаҳо илмҳои дақиқ омӯзанд.

Дар синфхонаи технология хо-

нандагон бо истифода аз имкониҳои ҳозиразамон хунаҳои гуногунро аз овони мактабӣ аз худ мекунанд.

Инчунин, барои омӯзиши касби дӯзандагӣ ва хунари пазандагӣ синфхонаҳои алоҳида барои духтарон пешбинӣ шудааст.

Дар таххонаи муассиса барои ба тамрини бадан машғул шудани хонандагон толори варзишӣ сохта шудааст. Ҳамзамон, ҷавонону наврасон имкон доранд, ки дар назди муассиса дар майдончаи варзишӣ ба машқ машғул шаванд.

Масоҳати умумии ҳудуди бинои Муассисаи таҳсилоти миёнаи

умумии №54 1,5 гектарро ташкил дода, сахни муассиса ҷароғон гардонда шуда, дар он мутобиқ ба талаботи барои фароғати таълимгирандагон имкон фароҳам гардидааст.

Сарвари давлат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба иқдоми соҳибкории ватандӯст баҳои баланд дода, омӯзгоронро ба истифодаи самарабахш аз имкони мавҷуда ва дар руҳияи худшиносӣ ба камол расонидани наврасон ҳидоят намуданд.

Имсол ба хоҳири баланд бардоштани сифати таълими забони англисӣ дар ноҳияи Рашт 15 нафар омӯзгори ҷавон аз дигар шаҳру ноҳияҳои кишвар ҷалб карда шудаанд.

Бо роҳнамоии Сарвари давлат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон соҳибкорон уҳдадорӣ гирифтанд, ки дар деҳаи Почеи Поён як муассисаи томактабӣ барои 300 нафар бунёд менамоянд.

Бо раҳнамоии Сарвари давлат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон, соҳибкор Муҳиб Бобочонов дар қорҳои ободони ноҳияи Рашт, аз ҷумла, бунёди роҳу пулҳо, муасси-

саҳои таълимӣ, гузарондани обӣ нӯшоқӣ сахмгузорӣ намудааст. Роҳи деҳаи Почеи Поён бо дарозии зиёда аз 5 километр низ аз ҷониби онҳо мумфарш карда шудааст.

Ҳамзамон, соҳибкорон бо ҳидояти Сарвари давлат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон уҳдадорӣ гирифтанд, ки тавассути бунёди меҳмонхонаву осоишгоҳҳо дар ноҳияи Рашт, аз ҷумла, дар дараи овозадори Камароб сахмгузор мешаванд.

▶ ИФТИХОР

МУАЛЛИМ

*Шеър ба номи некат, омӯзгор, дорам,
Дар анҷуман ба дастат чун тухфае супорам,
Баҳри сипоси хотир дастат ҷамефишиорам,
Миннатпазир аз ту доим ба рӯзгорам.*

*3-ин рӯ, бузург ҷастӣ мисли падар, муаллим,
Дар олами маонӣ ҳам роҳбар, муаллим.*

*Ҳарфе дуруст хондам, аз шавқ медамидӣ,
Ноқис, ки менавиштам, бар хеш метапидӣ.
То сарбаланд бошам, бисёр сар хамидӣ,
Бори гарони меҳнат бар дӯши худ кашидӣ.*

*3-ин рӯ, бузург ҷастӣ мисли падар, муаллим,
Дар олами маонӣ ҳам роҳбар, муаллим.*

*Омӯхта бароям одоби гуфтугӯро,
Во қарда пеши чашмам дунёи орзуро.
Суде барои мардум баҳианда бин Амуро,
Дар роҳи бахтёбӣ маънои ҷустуҷӯро.*

*3-ин рӯ, бузург ҷастӣ мисли падар, муаллим,
Дар олами маонӣ ҳам роҳбар, муаллим.*

*Дар гирудори ҷастӣ, гуфтӣ, ки боҳунар шав,
Бар авҷ сар кашидӣ, аз қаър боҳабар шав.
Аз дониши замонат пайваста баҳравар шав,
Дар ҳифзи халқу кишвар фарзанди номвар шав.*

*3-ин рӯ, бузург ҷастӣ мисли падар, муаллим,
Дар олами маонӣ ҳам роҳбар, муаллим.*

*Тақдири насли миллат бар зиммаи ту бор аст,
3-ин беитар ба дунё дигар чӣ эътибор аст?
Омӯзгор он гаҳ мамнуну бахтёр аст,
Шогирди бовафояш бар халқ ифтихор аст.*

*3-ин рӯ, бузург ҷастӣ мисли падар, муаллим,
Дар олами маонӣ ҳам роҳбар, муаллим.*

Боқӣ РАҲИМЗОДА

ТАВАҚҚУҲ

Агар хоҳед, ки аз навоариҳои соҳаи маориф ва илм огоҳ бошед, асноду ҳуҷҷатҳои соҳаро сари вақт дастрас намоед, аз дастовардҳои хонандагони тоҷик иттилоъ ёбед, маводу матолиби судмандро доир ба соҳа мутолиа намоед, ҷолибтарин нигоштаҳоро онд ба умдатарин масонли рӯз биомӯзед, пас ба саҳифаи расмин вазорат дар шабақаҳои иҷтимоии Facebook ва Telegram – «Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон» пайваст шавед.

QR – коди саҳифаи расмин Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шабақаҳои иҷтимоии Facebook ва Telegram

ФАМХОРӢ

Тақдими тухфаҳо ба ятимон

11 сентябр Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар шаҳраки Дарбанди ноҳияи Нуробод марҳилаи дуюми Боғи фарҳангию фароғатиро мавриди истифода қарор доданд.

Боғи мазкур дар масоҳати умумии 12,6 гектар аз ҷониби Муассисаи давлатии «Мудирияти минтақаи зеробшавандаи НБО-и «Рогун» бо тарҳи муосир бунёд шуда, яке аз маконҳои асосии сайру-гашти сокинону меҳмонони ноҳия ва минтақа ба ҳисоб меравад.

Ба Сарвари давлат иттилоъ доданд, ки корҳои сохтмонӣ дар Боғи фарҳангию фароғатӣ аз моҳи апрели соли 2022 оғоз ёфта, дар муҳлати муайянгардида ва бо сифати баланд ба анҷом расид. Ҳангоми бунёди иншоот беш аз 50 нафар сокини маҳаллӣ ба кори доимӣ ва мавсимӣ ҷалб гардиданд.

Маблағи харҷшуда дар марҳилаи дуюми бунёди боғи фарҳангию фароғатии шаҳраки Дарбанд 32 млн. 190 ҳазор сомониро ташкил медиҳад.

Бо мавриди истифода қарор гирифтани марҳилаи дуюми иншооти фарҳангӣ, ки ба ҳусни ноҳия ҳусни дигар зам кардааст, иловатан 15 нафар бо кор таъмин гардид.

Дар ҳудуди боғи нав амфитеатр бо 250 ҷойи нишаст, ҷойхона барои 40 ҷой, қаҳвахона, 5 атраксион барои дилхушии кӯдакон, 8 айвончаи сояфкан, ду майдончаи хурди варзишӣ барои бозихои футбол ва теннис, ду майдончаи бозии наврасон, ҳайкалчаҳои ҳайвонот ва суҳбаткадаҳо сохта шудааст.

Бо мақсади зебову назаррабо гардондани боғи фарҳангию фароғатӣ дармадгоҳ ва роҳравҳои он сафолакпӯш гардида, дар боғ гулҳои рангоранги садбарг, мав-

симӣ ва дарахтони нодири орошино хамешасабз шинонида шудааст.

Мувофиқи нақшаи асосӣ, дар ҳудуди боғ фаввора ва дигар таҷҳизоти дилхушӣ насб гардидааст, ки сокинону меҳмонони ноҳияи Нуробод дар ин макон метавонанд ба таври шабонарӯзӣ истироҳату фароғат намоянд.

Сарвари давлат ба сифати корҳои анҷомёфта баҳои баланд дода, ҷиҳати боз ҳам ободу зебо гардонидани ин макони дилфиреби фароғатӣ ба масъулони супоришҳои судманд доданд.

Пас аз ифтитоҳи марҳилаи дуюми боғи фарҳангию фароғатии шаҳраки Дарбанди ноҳияи Нуробод Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон бо 34 нафар ятим мулоқот намуда, ба онҳо тухфаҳо тақдим карданд. Тухфаҳои Президенти кишвар аз бастаи китобҳои дарсӣ бадеӣ, аёнӣтаҷҳизоти хониш, либос ва кумаки пулӣ иборат буд.

Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон зимни суҳбати самимӣ бо ятимон таъкид намуданд, ки ҳар як нафари онҳо тахти ғамхорӣ бевоситаи давлат қарор доранд ва барои тарбияву ба камол расидани онҳо Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тамоми тадбирҳоро амалӣ менамояд.

Аз ҷавобу наврасон танҳо хониши аъло, муҳаббат ба Ватан, гиромӣ доштани арзишҳои миллӣ ва дар заминаи дониши баланд ба роҳ мондани зиндагии шонистаро талаб карданд.

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон, ҳамзамон, зимни суҳбати самимӣ онҳоро барои аз худ кардани забонҳои хоричӣ, илму донишҳои замонавӣ, интиҳоби дурусти касб ва дар оянда ба нафъи давлату миллат хизмат намудан ҳидоят карданд.

***

13 сентябр Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар ноҳияи Рашт бо ятимон суҳбат намуда, бо тақдими тухфаҳои арзишманд хотири ҳар яки онҳоро шод гардониданд.

Тухфаҳои арзишманди Сарвари давлат ба 38 нафар ятим, ки 18 нафарашон ятимони кул ва 9 нафари дигар духтарон мебошанд, аз либоси мактабӣ ва миллӣ барои духтарон, пойафзол, ҷузвдон, аёнӣтаҷҳизоти хониш ва маблағи пулӣ иборат аст.

Бо гирифтани тухфаҳои арзишманду хотиравӣ ва суҳбати озоду самимӣ онҳо бори дигар эҳсос намуданд, ки Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар роҳи зиндагӣ бехтарин пуштибон ва дастгири мададгори ятимон ҳастанд.

Аз ин хотир, ҳар яки онҳо бо хушнудӣ иброн намуданд, ки фарзандони хушбахтани замони соҳибистиқлолианд ва дар ватане зиндагӣ мекунанд, ки бо тавачҷуху дастгирии Роҳбари давлат пайвасти тахти тавачҷуху ғамхорӣ қарор доранд.

Бояд таъкид намуд, ки Сарвари давлат зимни ҳар як сафари корияшон ба

шаҳру ноҳияҳои кишвар бо ятимону бепарасторон мулоқоти самимӣ анҷом дода, бо вазъи зиндагии онҳо аз наздик шинос мешаванд.

Ғамхорӣ ба ятимону бепарасторон ва фарзандони оилаҳои камбизоат дар сиёсати иҷтимоии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷойгоҳи хоса дошта, барои бехтар намудани шароити мусоиди зиндагӣ ва таҳлили онҳо пайвасти тадбирҳои зарурӣ андешида мешавад.

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон зимни суҳбати самимию падарона бо ятимону бепарастороне, ки бо амри тақдир аз падару модар маҳрум мондаанд, тақдирон таъкид доштанд, ки онҳоро ҳеч гоҳ танҳо наменоманд ва то ба ҳаёти мустақилона қадам ниҳодани раҳнамоӣ мекунанд.

Ҷавобан ба ин ҳама тавачҷуху дастгириҳои ятимон ваъда доданд, ки бо истифода аз шароити имкониятҳои мусоиди барояшон фароҳамшуда, савияи дониши хешро боз ҳам баланд бардошта, дар озмунҳо фаълоне ширкат менамоянд ва шарафи Тоҷикистонро ҳифз мекунанд.

СОЗАНДАГӢ

Муаррифии лоиҳаи бинои шуъбаи маорифи ноҳияи Лахш

12 сентябр дар идомаи сафари корӣ дар ноҳияи Лахш Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон бо гузоштани санги асос ба корҳои сохтмонӣ дар бинои маъмури шуъбаи маориф оғоз бахшиданд.

Ба Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон иттилоъ дода шуд, ки бинои шуъбаи маорифи ноҳияи Лахш аз се ошёна ва тахҳона иборат буда, он бо дарназардошти муҳайё гардидани шароити имконоти муосир барои кормандони соҳаи маориф сохта хоҳад шуд.

Бинои шуъбаи маориф бо тарҳи муосири меъморӣ бунёд гардида, дар он хучраҳои корӣ, маҷлисох бо 111 ҷойи нишаст, хучраи хоб барои кормандони соҳаи маориф, ки аз дигар шаҳру ноҳияҳо меоянд, инчунин, ошхона ва дигар иншооти ғирасон сохта мешавад.

Бинои маъмури шуъбаи маорифи ноҳияи Лахш аз ҳисоби маблағҳои бучети ҷумҳуриявӣ бунёд гардида, то ҷашни 35-солагии Ис-

тиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба истифода дода хоҳад шуд.

Дар рафти корҳои сохтмонӣ беш аз 20 нафар сокини маҳаллӣ бо кори муваққатӣ таъмин мешаванд.

Президенти кишвар, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон хангоми шиносӣ ба лоиҳаи сохтмони бинои шуъбаи маорифи ноҳияи Лахш ба масъулони ва бинокорон барои бо сифати баланд бунёд кардани иншоот дастуру ҳидоятҳо доданд.

Бояд гуфт, ки рушди бонизомии соҳаи маориф дар меҳвари сиёсати имрӯзаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор дошта, барои бехтару хубтар намудани шароити кории кормандони ин бахш тадбирҳои саривақтӣ андешида мешавад.

Дар маркази ноҳияи Лахш сохтани бинои нави шуъбаи маориф аз дастгириву тавачҷухи бевоситаи Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба соҳаи маориф ва муҳайё кардани шароити муосир шаҳодат медиҳад.

Ифтитоҳи мактаби №66 дар Ҷамоати Тағобаи ноҳияи Рашт

Бо мақсади иҷрои дастури супоришҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба ифтитоҳи 33-со-

мазкур иборат аз 12 синфхона ва кабинетҳои фаннӣ бо сатҳу сифати баланд, тарҳи меъморӣ миллӣ ва ҷавобгӯ ба талаботи замони муосир бунёд гардидааст.

Корҳои ободонию бунёдкорӣ дар атроф ва сахти муассиса низ бо сатҳу сифати баланд ба анҷом расонида шудааст.

Вазири маориф ва илм бунёди чунин бинои хуштарху замонавӣ ва фароҳам шудани шароити муосирро барои таълиму тарбияи насли наврас натиҷаи тавачҷуху дастгириҳои пайвасти Пешвои мил-

лати Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ноҳияи Рашт ифтитоҳи якҷанд бинои нави муассисаҳои таълимӣ сурат гирифт.

Дар доираи сафари кории Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба ноҳияи Рашт, бо иштироки вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳим Саидзода Муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №66, воқеъ дар деҳаи Дуобайи Ҷамоати Тағоба ифтитоҳ карда шуд.

Иттилоъ дода шуд, ки муассисаи

лат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон нисбат ба ояндаи ин кишри ояндасози Ватан арзёбӣ карда, иншооти мазкурро тухфаи арзанда дар ҷашни 33-солагии Истиқлоли давлатӣ барои кӯдакону наврасон маънидод намуд.

Дар охир, масъулин вазирадор карда шуданд, ки дар самти баланд бардоштани сатҳу сифати таълим, тарбияи кӯдакону наврасон дар руҳияи ватандӯстӣ ва ифтитоҳи миллӣ беш аз ҳар вақти дигар диққати ҷиддӣ зоҳир намоянд.

СОЗАНДАГӢ

Дар доираи сафари кории Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар ноҳияи Лахш бо иштироки муовини вазири маориф ва илм Равшан Каримзода, раиси ноҳияи Лахш Каромиддин Холзода ва директори Агентии хизмати давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Ҷумъа Давлат бинои Муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №19, воқеъ дар Ҷамоати деҳоти Наврӯз, деҳаи Майдонтерак ба истифода дода шуд.

Бинои мактаби №19 ва лагери истироҳатии кӯдакону наврасон дар ноҳияи Лахш

Бинои Муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №19 дар заминаи хидоятҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аз ҷониби соҳибкори ватанӣ Ориф Ҷабборов аз таъмири асосӣ баровардаву ба истифода дода шуд. Инчунин, дар бинои лагери истироҳатии кӯдакону наврасон дар Ҷамоати деҳоти Сариталии ноҳияи Лахш, ки аз 11 уток ва аз маҷлисоҳ иборат мебошад, мавриди баҳрабардорӣ қарор дода шуд.

Ба истифода додани биноҳои иловагии муассисаҳои таълимӣ

Дар доираи сафари кории Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар ноҳияи Рашт бо иштироки муовини вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Равшан Каримзода, раиси Кумитаи кор бо ҷавонон ва варзиши назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Зулфиқор Гулаҳмадзода, директори Агентии захираҳои моддии давлатии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Нураҳмад Аҳмадзода, раиси ноҳияи Рашт Заррина Идизода ва дигар шахсон расмӣ як зумра биноҳои иловагии муассисаҳои таълимӣ ба истифода дода шуд.

Аз ҷумла, бинои иловагии Муассисаи томактабии ширхоргоҳ-кӯдакони №1-и Ҷамоати шаҳраки Фарм ба истифода дода шуд. Сохтмони бинои иловагӣ бо дарназардошти зиёдшавии аҳоли дар назди кӯдакостон аз ҳисоби маблағҳои бучети маҳаллӣ ва дастгирии падару модарон соли 2022 оғоз гардида, қорҳои сохтмонӣ дар сатҳи баланд ба анҷом расонида шудааст. Тибқи лоиҳа, бинои иловагӣ аз 2 ошёна иборат буда, дорои 4 синфхона, ошхона барои 40 ҷойи нишаст, утоқи кории мудирӣ кӯдакостон, утоқи кории ҳамшираи тиб ва анбори маводи ғизоӣ мебошад.

Инчунин, бинои иловагӣ дар назди Муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №61 барои 338 ҷойи нишаст дар як баст дар деҳаи Шаҳринав, Ҷамоати деҳоти Қалъанаки ноҳияи Рашт, ки аз ҷониби соҳибкори ватанӣ Обидхӯҷа Шарипов сохта шудааст, мавриди истифода қарор гирифт. Бинои иловагӣ аз 2 ошёна, 13 синфхонаи таълимӣ, утокҳои химия ва физика иборат мебошад.

Ҳамзамон, бинои иловагӣ дар назди Муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №7 барои 240 ҷойи нишаст дар як баст дар деҳаи Шулмак, Ҷамоати деҳоти Боқӣ Раҳимзодаи ноҳияи Рашт, ки аз ҷониби соҳибкори ватанӣ Қосимҷон Қодиров сохта шудааст, иборат аз 2 ошёна, 8 синфхонаи таълимӣ, утокҳои кории директор, муовини директор ва соҳибони хонандагон мавриди баҳрабардорӣ қарор гирифт.

БАРРАСӢ

Ҷаласаи онлайнӣ ситоди таъмини муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ бо омӯзгорон

13 сентябри соли равон дар Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷаласаи ситоди таъмини муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ бо омӯзгорон баргузор гардид, ки дар он сардорони раёсату шӯбаҳои дахлдори вазорат, роҳбарони муассисаҳои тобё, сардорони раёсату мудирони шӯбаҳои маорифи шаҳру ноҳияҳои кишвар ва дигар қорамандони соҳаи маориф ба тариқи ҳузури ва маҷозӣ иштирок намуданд.

Дар ҷаласа сардори раёсати таҳсилоти миёнаи умумӣ Шарофиддин Асомиддинзода қайд кард, ки ба омӯзгорони варзида таъмин намудани муассисаҳои таълимӣ яке аз самтҳои асосии фаъолияти Вазорати маориф ва илм мебошад. Аз ин рӯ, масъалаи бо омӯзгорон таъмин намудани муассисаҳои таълимӣ кишвар бояд ба таври зарурӣ ҳал

фасл карда шавад.

Дар ҷаласа дигар масъалаҳо, аз ҷумла, омодагӣ ба мавсими тирамоҳу зимистон, ба таҳсил фаро гирифтани хонандагон, ҳисобот доир ба истироҳати тобистонаи кӯдакону наврасон дар соли ҷорӣ, баъд бардоштани сифати таъ-

лиму тарбия, иштироки бештари хонандагон дар озмуну олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣю байналмилалӣ ва чанди дигар мавриди баррасӣ қарор гирифт.

Маркази матбуоти
Вазорати маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон

РИСОЛАТ

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти ҷумҳурӣ, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон зимни мулоқот бо аҳли илм ва маорифи мамлакат (30.05.2024) ва бо қорамандони соҳаи маорифи кишвар (22-юми декабри соли 2005) ба нақши омӯзгор дар рушди кишвар баҳои баланд дода, ба камол расонидани мутахассисони арзандаи миллатро, ки муаррифи Тоҷикистон ба ҷомеаи мутамаддин бошанд, муҳим арзёбӣ қарданд.

Ин гуфтаҳо далели онанд, ки фардои давлату миллат ва пешрафти ҳар кишвар ба тараққи илму технология, рушди соҳаи маориф, фаъолияти босамари омӯзгор ва ба ташаққули маъ-

менамояд, ки шогирдонии сазовори замонро ба воя расонад, дар ниҳоди шогирдон машғали илму донишро афрӯзад. Омӯзгор бояд тафаккури мустақилонаи мантиқӣ ва интиқодии хонандагонро сайқал диҳад. Албатта, омӯзгор, тарбиятгар будан қорамандон осон нест. Бе доштани маҳорату истеъдод ва донишҳои замонавӣ ва тафаккури пешрафта соҳибии ин касби пуршараф шудан ба кас муяссар намегардад. Танҳо омӯзгори воқеӣ метавонад бо донишу маҳорати худ доираи зеҳн, ҷаҳонбинӣ ва инкишофи маънавияти хонандагонашро вусъат бахшад, созандагони фардои дурахшонро ҷомеаро ба воя расонад.

Кафолати комёбии омӯзгор

рифати хонандагон иртиботи амиқ дорад. Бинобар ин, ҳар омӯзгор, ки миллату давлат барояш муқаддасу азиз аст, ҷиҳати соҳибқасб гардидан ва дар руҳияи худшиносиву ҳудогоҳии миллӣ, инсонпарварию ватандӯстӣ ба камол расонидани насли наврас саҳми шоиста бояд гузошта тавонад. Зеро ки таълиму тарбия ва ташаққули ҳислатҳои ҳамидаи инсонӣ дар насли наврас, насл, ки пояи илму фарҳанги миллатро ба тамаддуни ҷаҳонӣ мепайвандад, маҳз ба мактабу фаъолияти омӯзгорон вобастагӣ дорад.

Дар замони соҳибистикололӣ масъулияти омӯзгор бештар гардида, нақши ӯ дар қор таълиму тарбияи насли наврас ҷашмгиртар шудааст. Сатҳу сифати дониши хонандагон, пеш аз ҳама, ба қордонӣ, маҳорату малакаи омӯзгор ва қорбурди усулҳои фаъоли таълим вобаста аст. Ҳар як омӯзгор ҳамвора қушиш

Рушди босуръати илму техника аз омӯзгор талаб мекунад, ки фаъолияти маърифатӣ, иҷтимоӣ ва касбияшро ба талаботи нав мутобиқ созад. Омӯзгор бояд сабуку шеваҳои нави методиро ҷустуҷӯ қарда, бо ҷаҳони маънавии шогирдонаш бештар шинос шавад. Дар вақти банақшагирии мавзӯ мақсади дарсро ба ниёзи хонандагон раво намояд. Айни ҳол, ки барои гузариш ба дигаргунҳои қулли мактабу маориф замонаҳои устувори сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ ва ҳуқуқию меъёрӣ фароҳам омадааст, барои вусъати таълиму тарбия маҳорати касбӣ, ҷаҳонбинӣ, савияи баланди дониш ва таҷрибаи омӯзгорӣ нақши муҳим мебозад. Барои амалӣ намудани ин мақсаду маром тақмили маҳорати касбии омӯзгор муҳим мебошад. Дар шароити муосир барои омӯзгор донистани асосҳои илмҳои нави педагогӣ, равоношиносӣ ва бархӯрдор будан аз воситаҳои техникаи технологияи инноватсионӣ, истифода қардани шабакаи интернет, усулҳои фаъоли таълим, ки аз унсурҳои муҳими раванди таълим мебошанд, зарурат дорад. Аз ин ҷост, ки пайвасти тақмил додани маҳорати касбӣ барои омӯзгор аҳамияти аввалиндараҷа пайдо менамояд.

Ҳ. ҲАЛИМОВА,
омӯзгори калони кафедраи ҷамъиятӣ-гуманитарии ДҶТИБКСМ

ФАЙЗИ ИСТИҚЛОЛ

Истиклолият барои миллати тоҷик яке аз арзишҳои муқаддасу сарнавиштсоз буда, тахти парчами он хурду бузурги кишвар барои тақвияти пояҳои давлатдорӣ навини худ бо азму талоши ватандӯстона заҳмат мекашанд ва дар зарфи сиву се сол дар ҷодаи расидан ба ҳадафҳои стратегияи кишварамон ба дастовардҳои бесобика ноил гардидаанд. Зеро ин ҳадафҳои стратегияи миллии заминаҳои бунёдии рушди устувору босуботи кишвар ва шартҳои муҳимтарини болоравии сатҳи некуаҳволии сокинони ҷумҳурӣ ба шумор мераванд.

Мо имрӯз метавонем бо ифтихор ихроҷ намоем, ки мардуми шарифи

зашта ва қору фаъолияти созанда ба роӣ имрӯзу ояндаи Ватани маҳбубамон мебошад.

Ҳамин ҳисси баланди масъулият дар назди гузашта ва имрӯзу ояндаи Ватан ва миллат ҳар яки моро водор месозад, ки ба хоҳири ободиву оромии кишвари азизамон бо тамоми ҳастӣ талош варзем, содиқонаву ахлона заҳмат кашем, дар ҳифзи манфиатҳои милливу давлатиамон доим зираку хушёр бошем, то қарзи худро дар назди Ватан ва халқи Тоҷикистон ба таври сазовор иҷро намоем.

Маҳз ҳамин сиёсати пешгирифтиаи Ҳукумати кишвар буд, ки мо дар зар-

лат пароканда мегардид, наслҳои оянда моро ҳаргиз намебахшидаанд».

Дар қадамҳои баъдӣ вобаста ба мустақамномаи соҳибхитиёрии кишвар, Ҳукумати мамлақати мо тамоми талошро ба харҷ дод, то ки соҳтори мукаммали идорақунӣ, Ҳукумати муосир, парламенти касбӣ, Артиши миллий, ниҳодҳои босалоҳияти низомиву амниятӣ ва дигар рӯкҳои зарурии давлатдорӣ худро тибқи меъёрҳои замони нав бунёд намояд.

Қадами бисёр устувори дигар дар бунёди давлати муосири тоҷикон интиҳоби дурусти соҳти давлатдорӣ буд. Дар асоси воқеияти таърихиву сиёсии гузаштаву муосир ва бо дарна-

ёфтааст.

Дар даврони соҳибистиклолӣ ба Ҳукумати мамлақат муяссар гардид, ки бо бунёди роҳи нақбҳо, неругоҳу хатҳои интиқоли барқ ва садҳо корхонаи саноатӣ зерсоҳтори асосии коммуникатсионӣ ва энергетикиву саноатии кишварро эҳё намуда, Тоҷикистонро ба як қаламрави воҳид табдил диҳад.

Дар баробари ин ҳама, муяссар гардид, ки бо пуштибониву дастгирии самимонаи мардуми шарифи кишвар аз сиёсати пешгирифтиаи Ҳукумати мамлақат, сулҳу оромӣ, суботи сиёсӣ ва ваҳдати миллий дар кишвар барқарор ва барои зиндагии осудаи

ОҒОЗИ ТАЪРИХИ НАВИНИ ТОҶИКОН

Тоҷикистон дар ибтидои истиклолият бо талошу заҳматҳои бевоситаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аз имтиҳони сангини таърих сарбаландона гузашта, ба шукронаи соҳибхитиёриву соҳибдавлатӣ ва бо заҳмати содиқона сарзамини аҷлодӣ худро соҳибӣ карданд ва онро хеле ободу пешрафта гардониданд.

Ҳоло давлати озоду соҳибхитиёри мо дар арсаи байналмилалӣ соҳиби мақому манзалати шонста буда, ҷаҳонӣи инқиломи ташаббусҳои сулҳҷӯнаву созандаи онро ҳамачониба дастгири мекунанд. Хусусан, ташаббусҳои глобалии Ҷумҳурии Тоҷикистон доир ба ҳалли мушкилоти вобаста ба об пайвасти ҷонибдорӣ мегарданд. Маҳсусан, қабули ташаббусҳои ҷониби Тоҷикистон дар масъалаи ҳалли мушкилоти оби ошомиданӣ дар ҷаҳони имрӯза боиси сарфарозии ҳар як сокини мамлақат мебошад.

Таъсиси корхонаву коргоҳҳои саноатӣ, бунёди муассисаҳои иҷтимоӣ, марказҳои варзишӣ, таъмиру азнавсозии роҳҳо ва инфрасохтори хизматрасонӣ боиси рушди босуръати пойтахти маҳбубамон гардида истодаанд. Бо риояи санъати баланди меъморӣ милливу муосир бунёд гардидани иншооту биноҳо, боғу гулгаштҳои замонавӣ ва таҷдиду азнавсозии хиёбону кӯчаҳо ба шаҳри Душанбе ҳусни тоза бахшидааст. Истиклолият дар баробари ин, ки омолу орзуи деринаи халқи мост, инчунин, лаҳзаҳои андеша ва таҳлили масъулияти ҳар фарди сарзамини аҷлодӣ барои расидан ба қадри гу-

фи беш аз се даҳсолаи гузашта ба як силсила дастовардҳои бунёдӣ ноил гардидем, ки сарнавишти минбаъдаи давлати соҳибистиклоламон ба онҳо вобастагии мустақим дорад. Муҳимтарин дастоварди мо дар ин давра таъмини сулҳу оромӣ, аз хатари нобудӣ наҷот додани давлатдорӣ миллиамон ва аз парокандагӣ раҳо бахшидани миллатамон мебошад. Зеро тавре ки Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар яке аз суҳанронихояшон қайд намуданд:

«Бе доштани давлати озод орзу ва омили таърихӣ миллат ва ҳадафу барномаҳои насли имрӯзу фардои он маъноӣ худро аз даст медод. Аз ин рӯ, агар дар он тӯфоне, ки бадхоҳони миллати тоҷик дар сари роҳи кишвари тозаистиклоли мо эҷод карда буданд, давлат аз байн мерафт ва мил-

зардошти манфиатҳои имрӯзу ояндаи милливу давлатӣ, халқи Тоҷикистон бо майлу иродаи худ ва бо ихроҷи раъӣи озодона соҳти давлатдорӣ демократӣ, ҳуқуқбунёд ва дунявиро интиҳоб намуд, ки акнун он ҳамчун иродаи қатъии мардуми кишвар дар моддаи аввали Конституцияи мо барои ҳамеша сабт гаштааст.

Ҳоло Тоҷикистон дар роҳи бунёди ин низомии давлатдорӣ бо сиёсати оқилонаи Сарвари давлат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон қадамҳои устувор гузошта истодааст. Таҷрибаи ҳосилшуда ва таҳаввулоте, ки имрӯз дар ҷаҳони муосир мегузарад, бори дигар собит месозад, ки интиҳоби давлатдорӣ дунявӣ интиҳоби дурусту дурбинонаи Пешвои миллат буда, имрӯз худӣ ҳамин ғоя ба яке аз заминаҳои асосии ҳаёти осоиштаи ҷомеа табдил

ҳалқамон шароити муосир фароҳам гардад.

Ҳоло дар вазъияти ошӯфтаву бесуботи ҷаҳони муосир ва зиндагии фочабори баъзе халқу миллатҳо ҳар як шахрванди огоҳи Тоҷикистон бо қамоли шукргузори дарк мекунад, ки аз баракати сулҳу субот мо ба чӣ неъматӣ бузурге даст ёфтаем. Шиддатҳои бархӯрди манфиатҳои геополитикӣ қудратҳои ҷаҳонӣ, тамоюли дубора ба қутбҳои сиёсиву низомӣ ҷудо намудани олам, паҳншавии тафаккури харобиовари ифротгарӣ, қувватгирии фаъолияти ҳаракатҳои экстремистиву террористӣ ва монанди инҳо суботи амниятӣ давлатҳои ҷаҳонро, дар маҷмӯъ, ба таҳдиди ҷиддӣ рӯ ба рӯ намудааст.

Бинобар ин, бо зикри дастовардҳои бунёдии даврони истиклолият мехостем бори дигар ин нуктаро таъкид намоем, ки ифротгарӣ ва дигар таҳдиду хатарҳои муосир, пеш аз ҳама, ба ҳамин арзишҳои усулӣ ва ҳаёти таҳдид менамоянд.

Бо дарназардошти тамоми ҳодисаҳои ҷаҳони имрӯза мо - миллати тоҷикро зарур аст, то ки яқдилона сиёсати имрӯзаи Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмонро ҳамчун меҳвари рушду пешрафти худ қарор дода, пайвасти барои рушди Тоҷикистони соҳибистиклол талош намоем.

*Алишер РАҲИМЗОДА,
директори Институти математикаи ба номи А. Ҷӯраевӣ АМИТ,
Н. НАЗРУЛЛОЕВ,
О. КАРИМОВ,
қормандони Институти математикаи ба номи А. Ҷӯраевӣ АМИТ*

МАСЪУЛИЯТ

Нақш ва мақоми занон бузург аст

Занон қувваи бузургу пешбарандаи ҷомеаи навин мебошанд. Дар ҳама соҳаҳои нақши дасти пуръҷозии занон ба ҷашм мерасад. Онҳо дар бунёду таҳкими ҷомеаи ҳуқуқбунёду демократӣ бо меҳнати садоқатмандонаи хеш нақши созанда доранд. Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар хусуси нақшу мақоми занон дар ҷомеаи навин чунин қайд намудаанд: «Нақш ва мақому манзалати зан дар ҷомеаи мо имрӯз бениҳоят муҳим мебошад. Бе иштироки фаъолонаи занон, бидуни фикру ақида ва пешниҳодҳои онҳо ҳаллу фасли мушкилоти иҷтимоӣ-сиёсӣ ғайри имкон мебошад».

Дар ҳақиқат, занон ҳамчун қувваи бузург дар маркази ҳар гуна тағйироту таҳаввулот ва падидаҳои ҷамъ-

иятӣ қарор дошта, дар пешрафту рушди ҷомеаи бузург мегузоранд. Зеро дар ин раванд дарки таҳаввулот ва равандҳои ҷаҳони муосир ва дуруст дарки таҳлил намудани онҳо аз ҷониби занон дар пешбурди сиёсати иҷтимоии давлат ва нуфузи он нақши муҳим дорад.

Зан-Модар, дар раванди иҷрои рисолати тарбиятгарӣ тавассути таълиму тарбия, дар пойдор нигоҳ доштан дар ниҳоди фарзандон тарбия кардани ҳисси эҳтиром ба арзишҳои миллий ва арҷ гузоштан ба фарҳангу тамаддуни миллий нақши муҳим мебошад.

Иҷрои ин масъулияти бузург дар замони муосир баҳри аз даст надодани хушбӯриву зиракии сиёсӣ дар шароити торафт вусъат гирифтани равандҳои ҷаҳонишавӣ, бархӯрди тамаддунҳо ва таъсири манфии унсур-

ҳои фарҳангиву тамаддуни бегона, мубориза бо ҳама гуна хавфу хатарҳои бар зидди давлату миллат равонашуда аҳамияти хоссаеро касб мекунад.

Дар руҳияи ватандӯстиву хештаншиносӣ тарбия намудани фарзандон, дар замири онҳо ҷой намудани дӯстию рафоқат, меҳру муҳаббат, арҷ гузоштан ба фарҳангу тамаддун, муқаддас донистани фарҳанги миллий яке аз масъулиятҳои умдаи волидайн ба шумор меравад.

Ёдовар мешавем, ки занон таҳаввулдиҳандаи тарбияи ахлоқӣ ва фарҳанги миллии ҳар қавму миллат ба шумор рафта, дар баланд бардоштани ҳисси худшиносиву ҳудӯғӣ ва ватандӯстию маърифатпарварӣ нақши халқунанда мебошад. Таълиму тарбия дар он сурат пойдор хоҳад монд, ки бо хусусиятҳои миллии худ

нигаҳдори арзишҳои таърихӣ мо, равнақу ривочи худшиносӣ ва ифтихори миллий бошад.

Дар даврони соҳибистиклолӣ ба шарофати дастгирию ғамхориҳои Ҳукумати мамлақат заминаҳои ҳуқуқӣ маънавии ҳифз ва таҳкими оила ҳамчун арзиши муҳимтарини иҷтимоӣ мукамал гардида, моҳияти ҳақиқии оилаи суннатии тоҷик ҳамчун руҳи муқаддасу арзишманд эътироф гардид.

Ин ҳама дастгириҳо, хусусан, занону модаронро водор месозад, ки дар марҳалаи кунунии давлатсозиву давлатдорӣ бо мавқеи фаъол ва устувори шахрвандӣ содиқона дар амали намудани ҳадафҳои созандаи Ҳукумати ҷумҳурӣ саҳми худро гузоранд.

*Фарангис НАҶМИДДИНОВА,
омӯзгори МТМУ №34-и
ноҳияи Исмоили Сомонӣ*

АФКОР

Истиклолият барои мардуми куҳанбунёди тоҷик арзиши муқаддасу сарнавиштсоз буда, тахти парчами он хурду бузурги кишвар барои тақвияти пояҳои давлатдорӣ навини худ бо азму талоши ватандӯстона заҳмат мекашанд.

Эмомалӣ Раҳмон

Ба ҳар як шахси ватандӯст ва ҳудогоҳ маълум аст, ки ин истиклолият барои мардуми кишвар муқаддастарин ва бузургтарин дастоварди навини Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳисоб меравад. Истиклолият ва соҳибхитиёрии давлати миллӣ, ки баъди интизоҳи зиёд мардуми азияткашидаи мо ба даст овард, дар назди мо иҷрои вазифаи бисёр ғурамаъули таърихи гузашт. Ҷунонки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар яке аз суханронихон худ қайд намудаанд: «Бунёди давлати навини ҷавобгӯ ба манфиатҳои халқи кишвар ва эҷоди давлатдорӣ муосири тоҷикон муҳимтарин вазифаи мо дар ин даврони ҳассосу мушқил ба шумор меравад».

Истиклол - ҷавҳари бақои миллат

Якҷанд дастоварди замони истиклолиятро қайд кардан бамаврид аст.

Дар ин муддат пойтахти кишвари азизи мо боз ҳам дилоротар шуда, кӯчаву хиёбонҳои онро биноҳои боҳашамату бисёррошона, боғҳои фарҳангиву фароғатӣ, дарахтҳои ҳамешасабз, гулҳои рангоранг, маҷмааҳои ҷолиб зебу оро додаанд. Бунёди Неругоҳи барқи оби «Роғун», нақбҳо, роҳҳо, корхонаҳои саноатӣ, мактабу донишгоҳҳо, беморхонаҳо, майдончаҳои варзишӣ, боғчаҳои кӯдакона ва дигар иншоот - ҳама самарҳои Истиклоли давлатианд.

Дар замони соҳибистиклолӣ ба рушди фарҳанги миллӣ диққати ҷиддӣ зоҳир карда шуд. Таҷлили 1100-солагии давлати Сомониён, Соли тамаддуни ориёӣ, Бузургдошти 1150-солагии сардафтери адабиёти тоҷикӣ форс Маликушшуаро Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ, 2500-солагии шаҳри Истаравшани бостонӣ, 2700-солагии шаҳри Кӯлоб, 700-солагии Мавлоно Ҷалолиддини Балхӣ, 3000-солагии шаҳри Ҳисор, 700-солагии Камолӣ Хучандӣ, бузургдошти пешвои мазҳаби ҳанафӣ - Имоми Аъзам, Ҷомиву Туғрал, Сад-

риддини Айнӣ, Бобочон Ғафуров, Мирзо Турсунзода ва дигар бузургону азизони миллат мутантан чашн гирифта шуд.

Дар сиёсати хоричии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо ибтиқори Президенти кишвар таҳким ва густариши робитаҳо дар доираи сохторҳои ҳамкорӣ байналмилалӣ муҳимрошона, ҳамчунин, созмонҳои байналмилалӣ молиявӣ аҳамияти хосса пайдо кард. Мухтарам Эмомалӣ Раҳмон муаллифи чор ташаббуси бузургест, ки дар сатҳи ҷаҳонӣ амалӣ шуда ва мешаванд: «Соли байналмилалӣ оби тоза» (2003), «Даҳсолаи байналмилалӣ амалиёт «Об барои ҳаёт, солҳои 2005-2015», «Соли байналмилалӣ ҳамкорӣ дар соҳаи об» (2013) ва Даҳсолаи байналмилалӣ амал «Об барои рушди устувор, солҳои 2018-2028».

Дар даврони истиклол, аз тарафи Пешвои миллат баҳшида ба ин ё он соҳаи ҳаёт солгард эълон карда мешавад, ки натиҷаи онро дар ҷамъбасти ҳар сол метавон ба хубӣ дарк намуд. Кишваре, ки ҷангзадаву ноором буд, ба як мамлақати ободу зебу ва минтақаи сайёҳӣ табдил ёфтааст. Сол то сол тавачҷуҳи сайёҳон ба кишварамон баръало мушоҳида мешавад. Бунёд гаштани осорхонаҳо, театрҳо, марказҳои фарҳанг, боғҳои фароғатӣ, гулгашт ва хиёбонҳо дар ҳар як шарҳу ноҳияи мамлақат тасдиқкунандаи гуфтаҳои болост.

Сарвари давлати тоҷикон ҳамеша таъкид мекунанд: «Вазъи имрӯзаи сайёра моро водор месозад, ки на аз зиддияти мафкураҳо, бархӯрди манфиатҳо ва ихтилофи тамаддунҳо, балки аз робитаҳои дӯстона, ҳамзистии мусолимадомез ва гуфтугӯи тамаддунҳо ҳарф занем».

Мо вазифадорем, ки ҳама гуна амалҳои ба зиндагии ошоштаи башарият таҳдидкунандаро маҳкум ва пешгири карда, талошҳои созанда, дастовардҳои фарҳанг ва дину оинҳои халқу миллатҳои гуногунро ҳамчун ҷузъҳои таркиби тамаддуни башарӣ эътироф намоем ва ба онҳо эҳтиром гузорем.

Н. ҲАБИБОВ,
Ҳ. ФУЛОМОВА,

қормандони Маркази ҷумҳуриявӣ таълимию методӣ

Соҳибистиклолу соҳибдавлатем

Истиклолият бузургтарин неъматӣ яздонист, ки миллати тоҷик онро доро мебошад.

Эмомалӣ Раҳмон

Инсонҳо дар тӯли асрҳо баҳри он талош мекунанд, ки озодию хушбахтӣ, рӯзгори тинчу ором, осудаҳолию рушд насибашон бошад. Ҳамаи ин падидаҳо дар зери мафҳуми истиклолият ва соҳибистиклолӣ ифодаи худро дарёфтанд.

Миллати соҳибтамаддун ва бофарҳанги тоҷик дар қатори садҳо миллатҳои дигар дар даърои таърих барои истиклолиятро озодӣ сарӣю талош кардааст.

Агар мо ба таърихи гузаштаи ниёгон назар кунем, оғоз аз замони пешдодиён, аҷдодони ватандору меҳандӯсти мо барои соҳибхитиёрию истиклоли хеш муқобили ҳама гуна саҳтию мушкилиҳои истодагарӣ карданд, то ки аз фарҳангу забон, урфу одат, расму оин ва ҳама арзишҳои миллии хеш хифз карда бошанд.

Аз манбаъҳои таърихи бостоншиносӣ шохиди он ҳастем, ки аҷдодони мо дар гузашта хеле зиёд бо мушкилиҳои санҷишҳои таърихӣ рӯ ба рӯ шуда, борҳо дучори таҷовузи аҷнабиён гаштаанд. Хушбахтона, ин ҳама мушкилиҳои пешомада паси сар шуданд.

Оре, тоҷик ва аҷдодони гузаштаи ӯ аз қадим ҳамчун миллати соҳибтамаддун ва бофарҳанг талош мекард, ки новобаста аз ҳама мушкилиҳои вазниниҳо, аз меҳану халқ, забону фарҳанг ва арзишҳои асили хеш хифз карда бошад, то ки ин ҳама дастовардҳо ба наслҳои оянда ба мерос гузошта тавонад. Миллати тоҷик ва намоёндогони пешгузаштаи ӯ ҳамеша ифтихор аз халқу ватани азизаш дошт ва ин рисолатро то ба имрӯз давом медиҳад.

Дар ҳақиқат, мо имрӯз ифтихор аз он дорем, ки ниёгони мо дар гузашта, бо ҳама носозгорихи таърих сарбаландона муқовимат намуда, бо ҳама душманони беруна шарафмандона мубориза бурда, мероси гаронбаҳои таърихию фарҳангиро барои имрӯзиён ба мерос гузоштаанд.

Албатта, боиси хушнудист, ки дар тӯли таърих миллати мо борҳо аз шебу фароз ва озмоишҳои саҳту сангин сарбаландона гузашта, меҳану миллат, хувияти миллӣ, забону фарҳанг, илму адабиёти оламгирашро ҷун гавҳараки чашм хифз намуда, барои ояндагон боқӣ гузошт.

Бешак, маҳз чунин тамаддуни пешрафта, суннату оинҳои дорои ҷанбаи ҳаётӣ, тафаккури зиндагисоз ва маърифати баланди ниёгони мо буд, ки онҳо бо ганҷинаи тамаддуни башарият аз Зардушту Монӣ сар карда, то Рӯдакиву Фирдавсӣ, Абуалӣ Синову Носири Хусрав, Умарӣ Хайёму Имом Ғазолӣ, Саноиву Аттор, Ҷаллолиддини Балхӣ, Шайх Саъдиву Ҳофизи Шерозӣ барин садҳо нобиғаҳои илму адаб фарҳангро ато кардааст.

Мақсад аз ин андешаҳо он аст, ки мо чун даврони соҳибистиклолиро аз сар мегу-

заронем, шоиста аст, ки аз таърихи гузаштаи ниёгон хотираҳо дошта бошем.

Имрӯз миллати овоздори тоҷик бо шукргузори аз тухфаи Яздонӣ, яъне, соҳибистиклоливу соҳибдавлатӣ, ҳаёти ошоштаву оромӣ, Ваҳдату ягонагии миллат ба сӯйи ояндаи нек равон аст.

Баъд аз пош хурдани собик Иттиҳоди Шуравӣ миллати тамаддунофару соҳибфарҳанги мо, дар қатори даҳҳо халқу миллатҳо, роҳ ба сӯйи бунёди ҷомеаи соҳибистиклолиро пеша кард. Ҳамин талошҳои пайваста боис шуд, ки 9-уми сентябри соли 1991 Ҷумҳурии Тоҷикистон бо қарори Шурои

давомдихандагони рӯзгори ибратбахш, як қатор фарзандони миллати тоҷик дар таърихӣ гузашта, монанди: Шераку Спитамен, Муқаннаъ ва Абумуслим, Исмоили Сомонӣ, Темурмалику Восеъ, ки дар роҳи дифоъ аз Ватан, истиклолиятро озоди меҳан ҷонбозиҳо карданд, ба майдон омаданд.

Моро зарур аст, ки чун аз оғози соҳибистиклолии тоҷик сухан меғуем, аввалан ҷонфидоиву сарсупурдагии фарзонафарзанди миллат, Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон андешаҳо дошта бошем. Чунки маҳз садокат, матонат, ҷасурию мардонагӣ,

Олии Тоҷикистон ҳамчун ҷумҳурии соҳибистиклол эълон карда шуд. Ин рӯз дар таърихи миллати тоҷик бо саҳфаи заррин ворид карда шуд.

Ин бузургтарин неъматӣ буд, ки миллати тоҷик дар давоми баъд аз ҳазор соли давлатдорӣ нахуст сулолаи тоҷикӣ (Сомониён) дар даҳсолаи охири асри XX ба даст оварда буд. Миллати тоҷик аз ин тухфаи хеле бузургу қиматбаҳои таърихӣ ҷуру боли тоза гирифта, баҳри поягузори давлатдорӣ навини хеш камари ҳимат баст.

Имконияти мусоид фароҳам омад, ки миллати тоҷик дар марҳилаи муосир таърихи худро ҳамчун миллати таърихӣ, соҳибӣ тамаддун ва фарҳанги оламгир аз нав муаррифӣ созад. Аммо, мутаассифона, ҷунонки ҳодисаву воқеаҳои баъдин собит намуданд, ин тағйироти навинро дар таърихи миллати мо, бархе аз ашҳоси нотавабнину худноогоҳ ноида гирифта, ба ин навгонҳои миллат, бо чашми ҳасуд ва ғаразнок назар доштанд.

Ҳамин хусумату душманӣ, ғаразу нотавабнӣи душманони миллат буд, ки 10 соли аввали соҳибистиклолӣ, барои миллати тоҷик, санҷишҳои хеле вазнинро пеш овард. Бо даҳолати бевоситаи душманони миллат, ҳам дар дохил ва ҳам аз берун давлати тозаистиклоли мо ба гирдобӣ ҷангӣ таҳмилии шаҳрвандӣ фуру рафт.

Воқеаҳои минбаъда гувоҳӣ онанд, ки насли имрӯзаи миллат, давомдихандаи қору пайкори неки аҷдодон дар баҳши ватандорию ватандӯстӣ мебошанд.

Дар ин марҳилаи ҳассос барои давлату миллат фарзандони бонангу номуси миллат,

ватандӯстию меҳанпарастӣ ва қалби саршор аз меҳру муҳаббат ба халқи азизаш доштаи ин шахси соҳибхирад, сиёсатдорю давлатдор боис шуданд, ки кишвари азизи мо - Тоҷикистон аз вартаи буҳронӣ берун шуд ва роҳ ба сӯйи ҷомеаи навинро пеша кард.

Маҳз сиёсати оқилонаю хирадмандонаи ин шахсияти бузург буд, ки Тоҷикистон ва миллати тоҷик дар муддати кӯтоҳи таърихӣ ҳам дар дохил ва ҳам сиёсати ҷаҳонӣ муаррифӣ гардид.

Дар ҳақиқат, даврони соҳибистиклолӣ имкони воқеӣ фароҳам овард, ки роҳи имрӯзу ояндаи давлату миллатро мустақилона интиҳоб намуда, баҳри пешрафти минбаъдаи кишвари азизамон ба сӯйи ҷомеаи демократӣ, ҳуқуқбунёд ва дунявӣ қадамҳои устувор гузорем. Дар ҳақиқат, кишвари азизамон, Тоҷикистон имрӯз бо қадамҳои фароҳам мустақкам ба сӯйи пешрафт ва ояндаи рӯшдэфта равона аст.

Маҳз аз рӯзҳои нахустини поягузори давлатдорӣ навини тоҷикон роҳбарияти олии кишвар, баҳусус, Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар баҳшҳои асосии хоҷагии халқи кишвар қорро хеле ҷоннок кард.

Дар ҳаёти сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоию фарҳангии давлати соҳибистиклоли тоҷик тағйироти кулӣ ба амал омад. Аз ин рӯ, моро зарур аст, ки бо шукргузори аз соҳибистиклоли кишвар, ҳаёти амну ошош, ваҳдату ягонагӣ, зери сиёсати хирадмандонаи Пешвои миллат барои шуқуфои бештари Тоҷикистон кӯшиш намоем.

Муродалӣ ВАЛИЕВ,
омӯзгори фанни забон ва адабиёти тоҷики
МТМУ №11-и шаҳри Кӯлоб

ФАЪОЛИЯТ

– Нахуст мехостем, доир ба фаъолияти Маркази ҷумҳуриявии дарёфт ва рушди истеъдодҳо маълумот медедем. Яъне, аз фарқ ба 5 ё 10 соли пеш чӣ тафовуте дар самти дарёфти истеъдодҳо аз ҷониби марказ дида мешавад?

– Маориф ҳамчун бахши калидии сиёсати Ҳукумати кишвар зери таваҷҷуҳи пайвастаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон қарор дорад. Барои татбиқи ҳадафҳои олии Ҳукумати кишвар дар ин самт

таи пайваста бо кумитаҳои тадорукоти олимпиадаҳо ва шӯбаи таҳлили-иттилоотӣ бо ҳадафи гузаронидани таҳлил, муайянсозии дурнамо ва инъикоси пурраи фаъолият таъсис дода шудаанд. Ҳамаи гуна ки аз фаъолияти ин шӯбаҳо бармеояд, онҳо ҳама дар соҳтор мавҷудбударо пурра намуда, аллакай робита бо кумитаи тадорукотӣ беҳтар шуда, таҳлили раванди фаъолият ва инъикоси ҳабару гузоришҳои марказ пурраи таҳлил гардидааст.

Ба фарқ аз солҳои гузашта принсипи олимпиадаҳо аз рақобат ба инфиродӣ тағйир дода шудааст. Хонанда дар муқобили худ на ҳариф ё рақиб, балки хонандаи ҳамсатҳи худро мебинад, ки ҳардуяшон бо гирифтани ҳоли мувофиқ соҳиби ҷой мегарданд. Яъне, агар 10 нафар иштирокдор бошад, пас ҳамашон бо ба даст овардани ҳоли муайян метавонанд, ки соҳиби ҷойи як, ду ё се гарданд.

– Ҳамасола дар кишвар миёни хонандагон олимпиадаҳои гуногун баргузор мегарданд. Дар самти ҳавасмандсозии ғолибони олимпиадаҳо чӣ иқдомоте рӯи даст гирифта

давлатҳо аз имтиёзҳои бархурдор бошад?

– Ҳамасола қариб дар тамоми ғушаву қанори олам садҳо олимпиадаи байналмилалӣ ва ҷаҳонӣ ташкил ва баргузор мегардад.

Хонандагони тоҷик дар 5 олимпиадаи сатҳи умумиҷаҳонӣ, ба монанди олимпиадаи байналмилалӣ оид ба математика (ИМО), олимпиадаи байналмилалӣ оид ба биология (ИВО), олимпиадаи байналмилалӣ оид ба физика (ИФО), олимпиадаи байналмилалӣ оид ба химия (ИХО), олимпиадаи байналмилалӣ оид ба технологияи иттилоотӣ (ИОИ) аз соли 2005 инҷониб иштирок карда истодаанд, ки дар ин сабақҳои илмӣ ҳамасола зиёда аз 80 то 110 кишварӣ олам иштирок менамоянд. Дар олимпиадаҳои мазкур дастаи мунтахаб иборат аз 4 то 6 нафар иштирокчи аз ҳар як кишвар иштирок менамоянд. Ғолибони (ҷойҳои 1, 2 ва 3) олимпиадаҳои зикргардида (тибқи муқаррароти кумитаи тадорукот) ба донишгоҳҳои олии кишварҳо, ки ташкилоти олимпиадаҳои умумиҷаҳониро пазируфта-

анд, ҳама аз ҳуҷраҳои ҳайати ҳамагон хонандагоне, ки ба даври ниҳой роҳат мегаранд, ҳуҷраҳои иштирок дар даври мазкурро доранд. Дастаи мунтахаби ҷумҳурий, тибқи фармоиши вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, ба олимпиадаҳои мазкур сафарбар карда мешаванд. Бояд хотиррасон намуд, ки ҳарҷоти будубош, роҳкиро ва аъзоҳои иштирокчиён дар олимпиадаҳои сатҳи умумиҷаҳонӣ аз ҳисоби кумитаи тадорукот ва сатҳи баланд аз ҳисоби сарпарастон ва ё ҷойи қори асосӣ пардохт карда мешавад.

– Дар вилоят ва шаҳру ноҳияҳои марказҳои дарёфт ва рушди истеъдодҳо амал мекунад. Вазъ дар ин марказҳо чӣ гуна аст? Хусусан, таъминоти бо бинои алоҳидаю мустақилияти моливи дар қадом сатҳ қарор дорад?

– Ҳушбахтона, бо саъю кӯшишҳои зиёд дар самти таъмини биноҳо ва беҳсозии вазъи моддӣ-техникӣ, имрӯз марказҳои дарёфт ва рушди истеъдодҳои як қатор шаҳру ноҳияҳои соҳиби биноҳо ва мустақилияти моливи гашта-

фаробод, ягон маркази дарёфт ва рушди истеъдодҳои шаҳру ноҳияҳои он мустақилияти моливи надошта, воҳидҳои қорӣ низ барои фаъолияти пурсамар бояд зиёд карда шаванд.

Дар вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон 52,5 воҳиди қорӣ ва 16 ҳуҷраи қорӣ фаъолият дошта, машғулиятҳои таълимӣ, асосан, дар заминаи муассисаҳои таълимӣ гузаронида мешаванд. Дар маҷмӯъ, дар ВМКБ баъзе аз марказҳои мустақилияти моливи доранд, аммо ягон марказ бо бинои алоҳида таъмин нагардидааст.

Дар ин баробар, дар шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурий низ марказҳои дарёфт ва рушди истеъдодҳо маҷмӯан бо ҷудо гардидани 133,5 воҳиди қорӣ, 18 ҳуҷраи қорӣ ва 21 синфхонаи таълимӣ фаъолият доранд.

Аммо боз шаҳру ноҳияҳои ҳастанд, ки ҳанӯз бо бино таъмин набуда, ин масъала дар ҳоли қорбарӣ қарор дорад. Мо кӯшиш ба ҳарҷ медиҳем, то бо ҷалби маблағҳои муайян шароити беҳтари қору омӯзишро барои қорбарон

ФАЪОЛИЯТИ МАРКАЗ ТАҚВИЯТ МЕЌБАД

Мусоҳиба бо директори Маркази ҷумҳуриявии дарёфт ва рушди истеъдодҳо М. Ғафорова

тибқи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 июни соли 2014, №353 ва «Барномаи давлатии дарёфт ва рушди истеъдодҳо барои солҳои 2015-2020» дар ҳамаи шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурий марказҳои дарёфт ва рушди истеъдодҳо таъсис ёфта, фаъолияти худро дар самти дарёфти хонандагони соҳибистеъдод болаёқат, рушди малақаҳои зехнӣ, ҷалб намудан ва бедор кардани майлу рағбати хонандагон ба донишомӯзӣ, беҳинсозии фаъолияти илмӣ-тадқиқотӣ ва эҷодии хонандагон ба роҳ мондаанд.

Пас аз таъсиси Маркази ҷумҳуриявии дарёфт ва рушди истеъдодҳо 72 адад маркази ноҳиявӣ, шаҳрӣ ва вилоятӣ ба фаъолияти худ шуруъ карданд. Барои фароҳам овардани шароити мусоиди моддӣ-техникӣ ва илмӣ-методӣ «Барномаи давлатии дарёфт ва рушди истеъдодҳо барои солҳои 2021-2025» қабул гардидааст, ки дурнамои такмили низоми дарёфт ва рушди истеъдодҳо муайян мекунад. Тибқи муқаррароти ин Барнома, то анҷоми соли 2025 ҳамаи марказҳо бояд бо бинои алоҳидаи дорои шароити ҳуби таълимӣ тарбиявӣ, мустақилияти моливи, воҳидҳои қорӣ омӯзгорӣ, технологияи муосир ва маводи методӣ пурра таъмин карда шаванд.

Бо мақсади ба сатҳи нав баровардани фаъолияти марказ, ҳадафгузори дуруст ва таъмини фаъолияти пурсамар аз 18.10.2023, №1338 Оинномаи нав тасдиқ гардидааст, ки дар он соҳтори марказ тағйир шуда, ду шӯбаи нав: шӯбаи робитаҳои байналмилалӣ бо мақсади ба роҳ мондани роби-

мешавад?

– Марказ дар ҳамбастагӣ бо МИХД-ҳои вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳои кӯшиш ба ҳарҷ медиҳад, то ҳамаи иштирокдорони олимпиадаҳо озмунҳо ба таври бояду шояд қадри қорӣ карда шаванд. Ҷунончи, барои ғолибони олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ байналмилалӣ аз ҷониби маъмурияти муассисаҳои типӣ нав имтиёз дар шакли озод намудан аз пардохти шартномаи таҳсил пешбини гардидааст.

Бо ин мақсад, дар соли 2023, дар шаҳру ноҳияҳои вилояти Хатлон ғолибони олимпиадаҳо бо маблағи аз 100 то 500 сомонӣ ва ифтихорномаҳои қадри қорӣ карда шудаанд. Бо вучуди ин, дар ҳамаи ҳавасмандсозии ғолибони олимпиадаҳо дар вилояти Хатлон ва шаҳру ноҳияҳои он беҳбудиро талаб мекунад.

Дар самти муқаррар намудани имтиёзҳо барои дастгирии хонандагоне, ки дастовардҳои илмӣ ва олимпӣ доранд, дар вилояти Суғд ҳамасола ба ғолибони олимпиадаҳои байналмилалӣ барои ҷойи якум 10 ҳазор сомонӣ, ҷойи дуум 7 ҳазор сомонӣ, ҷойи сеум 3 ҳазор сомонӣ тақдим карда мешаванд.

Дар вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон ва шаҳру ноҳияҳои он масъалаи ҳавасмандсозии ғолибони олимпиадаҳои фаннӣ ниёз ба қорбарии беҳтар дорад.

– Аз олимпиадаҳо, ки бо ном ҷаҳонӣ байналмилалӣ, қадоме аз он воқеан дар сатҳи ҷаҳон эътирофшуда аст? Оё мо дар 3 ё 5 соли охир дорем ғолиби ин гуна олимпиадаҳо, ки дар сатҳи ҷаҳон ҳамчун ғолиби олимпиада эътироф гардад ва дар тамоми

анд, роҳат мегаранд (таҳсил бо стипендия).

– Мо ҳуб медедем, ки ҳамасола дар қорбарии олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ як гурӯҳ хонандагони тоҷик дар олимпиадаҳои байналмилалӣ ҷаҳонӣ низ ширкат меварзанд. Раванди интихоби сафарбарнамои ба ин олимпиадаҳо чӣ гуна сурат мегардад?

– Бале, дуруст қайд кардем. Ҳамасола ҷиҳати интихоби дастаи мунтахаби Ҷумҳурии Тоҷикистон барои муаррифи ва иштирок дар олимпиадаҳои гуногуни байналмилалӣ, аз ҷониби Маркази ҷумҳуриявӣ дарёфт ва рушди истеъдодҳо байни хонандагони муассисаҳои таҳсилоти умумӣ дар асоси низомномаи олимпиадаҳои байналмилалӣ даври интихоби олимпиадаҳои мазкур ташкил ва баргузор карда мешавад, ки дар он хонандагон дар асоси дархости директорони марказҳои дарёфт ва рушди истеъдодҳо ва муассисаҳои таҳсилоти умумӣ шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурий барои иштирок дар давраҳои интихобӣ омодагӣ мекунанд. Дар даври интихобӣ хонандагон аз тамоми муассисаҳои таҳсилоти умумӣ, новобаста аз шакли моликият ва ташкилишон, ҳуҷраҳои иштирок қарданро доранд. Бояд тазаққур дод, ки даври интихобӣ барои муайян намудани дастаи мунтахаб ҷиҳати иштирок дар олимпиадаҳои сатҳи умумиҷаҳонӣ ва баланд ташкил ва баргузор мегардад. Ҷиҳати ташкил ва баргузори даври мазкур ҳайати ҳамагон аз ҳисоби омӯзгорони ботаҷриба ҷалб карда мешаванд. Дар даври интихобӣ саволу супоришҳо мутобиқ ба стандарҳои байналмилалӣ пешни-

анд. Дар умум, дар сатҳи вилоят ва шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурий марказҳои дарёфт ва рушди истеъдодҳо бо ҷудо гардидани 888,5 воҳиди қорӣ ва 247 адад ҳуҷраи қорӣ ва синфхонаи таълимӣ фаъолият доранд.

Маврид ба зикр аст, ки дар самти дарёфт, дастгири, рушди хонандагони боистеъдоди пойтахт МИХД-и шаҳри Душанбе ва ноҳияҳои он тадбирҳои муассир андешида, барои фаъолияти босамари марказҳои дарёфт ва рушди истеъдодҳо шароити зарурӣ фароҳам оварда шудааст. Ҳамин аст, ки дар айни замон дар пойтахт ва ноҳияҳои он марказҳои дарёфт ва рушди истеъдодҳо бо ҷудо намудани 275 воҳиди қорӣ, 23 ҳуҷраи қорӣ ва 46 синфхонаи таълимӣ фаъолият худро ба гунаи аҳсан анҷом дода истодаанд.

Дар марказҳои дарёфт ва рушди истеъдодҳои вилояти Хатлон, дар маҷмӯъ, 304,5 воҳиди қорӣ ҷудо гардида, бо 41 устои қорӣ ва 43 синфхонаи таълимӣ таъмин карда шудааст, ки аз ин шумора ба истиснои Муассисаи давлатии «Маркази дарёфт ва рушди истеъдодҳо»-и шаҳри Леваконт 25 адад маркази дарёфт ва рушди истеъдодҳои шаҳру ноҳияҳои вилоят дорои мустақилияти моливи буда, бо воҳидҳои қорӣ зарурӣ таъмин карда шудаанд.

Марказҳои дарёфт ва рушди истеъдодҳо дар вилояти Суғд дорои 83 воҳиди қорӣ буда, бо 39 ҳуҷраи қорӣ таъмин мебошанд ва машғулиятҳои таълимӣ, асосан, дар заминаи муассисаҳои таълимӣ ба роҳ мондаанд. Лозим ба ёдоварист, ки дар вилояти Суғд, ба истиснои ноҳияи За-

омӯзгорон ва хонандагон таъмин намоем.

– Ҳамасола ҳазорҳо нафар дар олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ ва аслом нафар дар олимпиадаҳои байналмилалӣ ғолиб меоянд. Тақдирӣ минбаъда онҳо чӣ мешавад? Яъне, марказ ва ё умуман, дар ҷумҳурий ҳаст ниҳода, ки фаъолияти минбаъдаи хонандагони лаёқатманд-ғолибони олимпиадаҳо пайгирӣ намояд ва ҷиҳати дар оянда дар кишвари азиямон барои рушди ватану манфиати халқу миллат қор қардан мусоидат намояд?

– Ҷавобон дар маркази таваҷҷуҳи Ҳукумати кишвар қарор дошта, хонандагони болаёқат ва ғолибони олимпиадаҳо, ҳамчун ҷавонони пешоҳанг робитаи худро бо намоёндагони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳориҷи кишвар зич ба роҳ мондаанд. Онҳо дар қорбаринҳои фарҳангӣ фаъолон ширкат варзида, Тоҷикистон ва фарҳанги миллии моро муаррифи мекунанд. Дар доираи дастури супоришҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аз соли 2014 инҷониб маҳфили «Ҷавонони дар ҳориҷи кишвар таҳсилдошта» фаъолият карда, ҷавонони дар ҳориҷа таҳсилқардаистодаро ба ҳам меорад. Маркази ҷумҳуриявӣ дарёфт ва рушди истеъдодҳо нақша дорад, то бо даст додани имконият ва мусоид шудани шароит маҳфилеро дар ҳамбастагӣ бо ғолибони олимпиадаҳо ба роҳ монда, онҳоро пас аз хатми муассисаи таҳсилоти миёна ҳам дастгирӣ намояд.

Мусоҳиба
Э. САҒАРОВА,
«Омӯзгор»

ЗАБОНОМЎЗӢ

БА ОЗМУНИ «ОМӢЗГОРИ МАН - ИФТИХОРИ МАН»

Муҳовараи мухтасари забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ

(Барои омӯзгори хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ (синфҳои 5-11), устодону донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти миёнаи махсус, олии касбӣ ва кормандони соҳаи маориф ва илм)

Тоҷикӣ	Русӣ	Англисӣ	Ово-навишт
МАКОМОТ			
Бо худ хуччати тасдиқкунандаи шахсият доред?	Вы имеете при себе документ подтверждающий Вашу личность?	Do you have identity card?	[du: ju: hæv aɪ'dentɪtɪ kɑ:d?]
Марҳамат, ин шиносномаи ман	Пожалуйста, это мой паспорт.	Here it is my passport	[hi: ɪt ɪz maɪ pæspɔ:t]
Ман ... гум кардам.	Я потерял.....	I have lost...	[aɪ hæv lɔst ...]
Шумо шиносномаи хоричӣ доред?	У Вас есть загранпаспорт?	Do you have a foreign passport?	[du: ju: hæv ə 'fæɪn pæspɔ:t?]
Бубахшед чаноб (хонум), шумо тартиботи чамбиятиро вайрон карда истодаед.	Извините, господин (госпожа) Вы нарушаете общественный порядок.	Excuse me, sir (madam). you are violating the public order	[ɪk'skju:z mi: sɜ: ('mædəm). ju: a: 'vɜ:leɪtɪŋ ðə 'pʌblɪk 'ɔ:də(r)]
Фаво накунед!	Не шумите!	Don't make noise!	[dɒnt meɪk nɔɪz !]
Дастҳо ба боло!	Руки вверх!	Hands up!	[hændz ʌp!]
Лутфан ҳамроҳи ман ба шӯбаи полис равед.	Пожалуйста, пройдите со мной до участка полиции.	Please, follow me to the police station	[pli:z, 'fæləʊ mi: tu: ðə pə'li:s 'steɪʃn]
Иҷозатномаи гирифтани расмро нишон медиҳед?	Покажите разрешение на съемку?	Will you show your permission for taking pictures?	[wɪl ju: ʃəʊ jɔ: pə'rmiʃn fɔ: teɪkɪŋ 'pɪktʃə(r)z?]
Ман иҷозатнома дорам	У меня есть разрешение.	I have got the permission	[aɪ hæv gɒt ðə pə'rmiʃn]
Лутфан, дар протокол имзо гузоред.	Пожалуйста, подпишите протокол.	Please, sign the report	[pli:z, saɪn ðə rɪ'pɔ:t]
Мақсади омадани шумо ба ин давлат дар чист?	Цель Вашего приезда	What is the purpose of your visit to this country?	[wɒt ɪz ðə 'pʊrps əv jɔ: 'vɪzɪt tu: ðɪs 'kʌntri?]
Метавонед чувздонатонро кушоед?	Откройте, пожалуйста, вашу сумку.	Will you open your bag, please?	[wɪl ju: 'əʊpən jɔ: bæɡ, pli:z?]
Шумо ба тарҷумон эҳтиҷ доред?	Нуждаетесь ли Вы в переводчике?	Do you need an interpreter?	[du: ju: ni:d æn ɪn'tɜ:pɪtə(r)?]
Шумо барои содир намудани ҷиноят дастгир шудед.	Вы задержаны за совершение преступления.	You are detained for committing a crime.	[ju: a: dɪ'teɪn fɔr kə'mju:tiŋ æ kraɪm]
ТАБРИКОТ - ПОЗДРАВЛЕНИЕ - CONGRATULATIONS			
Шуморо табрик мекунам!	Поздравляю вас!	(My) congratulations (to you)!	[maɪ kən græ'tʃu:leɪʃ(ə)n (tə ju:)]
Ташаккур барои табрико	Спасибо за поздравления	Thank you for your congratulations.	[θæŋk ju: fɔ: jɔ: kən græ'tʃu:leɪʃən]
Муваффақият муборак!	С удачей!	Congratulations on your success!	[kən græ'tʃu:leɪʃ(ə)n ən jɔ: sək'ses]
Ташаккур!	Спасибо!	Thank you.	[θæŋkju]
Соли нав муборак!	Поздравляю с Новым годом!	Happy New Year! I wish you a happy New Year!	[hæpi nju: jɪə] [aɪ wɪʃ ju: ə 'hæpi nju: jɪə]
Соли нав иқболи нав!	С Новым годом, с новым счастьем!	Happy New Year and my best wishes!	[hæpi nju: jɪə ænd maɪ best wɪʃez]
Ташаккур, ба шумо низ ҳамчунин!	Спасибо, и вас тоже!	Thank you, the same to you!	[θæŋk ju: ðə seɪm tə ju:]

(Давом дорад)

Муаллим ақл, шарафу виҷдони ҷомеа ва симои асосии он мебошад. Вай донишу заковат, гармии меҳри худро бедареғ ба фарзандони халқ медиҳад ва худро хушбахт меҳисобад.

Эмомалӣ Раҳмон

Бузургтарин неъмате, ки дар дунё арзи ҳасти мекунад, илму дониш ва фарҳангу маърифат аст. Омӯзгорӣ рисолати наҷибтарин дар рӯйи замин аст. Омӯзгор барои фарзандони халқ самимона ғамхорӣ мекунад, ба ивазаш чизе талаб намекунад. Ӯ бо покии андеша ва саховатмандии нафс аз дигар қишри ҷомеа фарқ мекунад.

Боиси сарфарозист, ки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар ҳар баромади худ оид ба рисолати омӯзгор ва мақоми ӯ дар ҷомеа суҳан меронанд. Саҳифаҳои айёми кӯдакиамро варақ мезанам...

Дар кӯдакӣ бо хоҳаронам бозӣ мекардам, ҳамеша вазифаи муаллимиро иҷро мекардам, дарс меодам, дафтархоро месанҷидам, баҳо мегузоштам.

Аз хурдӣ касби омӯзгорӣ ба ман наздик буд. Маҳз бобоям, модарам ва падарам ба ман намунаи ибрат буданд, ки ба кори омӯзгорӣ шавк пайдо намоям. Касби муаллимӣ то андозае ба санъаткор монанд аст: ӯ дар назди хонандагон баромад карда, онҳоро бо донишҳои нав мафтун мекунад. Муаллим бояд ба дили ҳар як талаба роҳ ёбад ва ба он муваффақ шавад, ки дар дарс тамоми синф иштирок намоянд. Вазифаи асосии муаллим аз он иборат аст, ки ба кӯдакон фикр карданро омӯзонад.

Дар зери боли ин гуна муаллимон истеъдодҳои асил ба камол мерасанд ва аксар

Чӣ хушбахтам, ки ман омӯзгорам

вакт дар давоми умри минбаъдаи худ шогирдон бо онҳое, ки барои шахсият шуданашон, кашфи қобилиятҳои онҳоро кумак кардаанд, аҷр мегузоранд.

Меҳоҳам, дар бораи хонаводаамон, ки ин касб авлодӣ гардидааст, суҳан ронам. Мо, ҳама кӯдаконро хеле дӯст медоштем ва дӯст медорем, донишу маҳорати худро ба онҳо меомӯхтем ва меомӯзем.

Нахустин омӯзгор дар хонаводаи мо бобоям – Юсуфҷон Ғаниев буданд. Дар солҳои Ҷанги Бузурги Ватанӣ ҳанӯз хангоми дар синфи 9 таҳсил карданашон дар мактаби №15-и шаҳри Хучанд ба ҳайси омӯзгори забон ва адабиёти тоҷик ба фаъолият оғоз намудаанд.

Меҳру муҳаббат ба пешаи омӯзгорӣ бобоямро водор кард, ки ба Институти педагогии ба номи Кирови шаҳри Ленинобод (Хучанди ҳозира) дохил шаванд. Бобоям аз муаллими одӣ то вазифаи чонишини директор оид ба таълим ва директори мактаб роҳи пурпечубро тай кардаанд, вале бузургтарин дастоварди зиндагиашон панҷ фарзанд, ду арӯс, домод ва понздаҳ набераанд, ки идомабахши роҳи тайкардаи он кас мебошанд.

Дар хотир дорам, ки ҳар шаб, вақте ки хангоми хӯроки шом аҳли оила чамъ мешудем, омӯзгори хонаводаи мо доир ба фаъолияти хамонрӯзаашон бо шавку ҳавас суҳбат мекарданд ва маслиҳати якдигарро мегирифтанд. Ман, ки бештар дар тарбияи бобою бибиям будам, нақҳои бобоямро бобати мактабу маориф бо шавқ гӯш мекардам ва то ҳол дар хотир дорам. Бобоям мегуфтанд, ки омӯзгор бояд фидои касби худ бошад, бачагонро дӯст дорад ва нисбат ба онҳо мисли фарзандони худ муносибат намояд. Дониши хуб дошта бошад, зеро ояндаи ҷомеа аз ӯ вобаста аст. Ҷамҷунин, ба мо-набарагон насиҳат карда мегуфтанд: «Илматро ҳеч гоҳ нафурӯш». Баъд фаҳмидам, ки ин чӣ маъно доштааст. Бобоям ҳар гоҳ барои тасдиқи фикрашон аз осори Носири Хусрав, Абдураҳмони Ҷомӣ, Усурулмаолини Кайковус мисолҳо меоварданд.

Шахсияти дигаре, ки боиси пешаи омӯзгорири интиҳоб кардани ман гардидаанд ва боиси ифтихори шогирдонанд, устодани-омӯзгори фанни математика Биволида Ҳалимова мебошанд. Он кас муаллими бехтарин, донандаи касби худ, инсонии асил ва шахсияти нотакрор ба шумор мерафтанд. Дарсҳои муаллима ниҳоят шавқовар буданд. Аллақай ҳамон вақтҳо муаллима бо усулҳои фаъоли таълим дарс мегузаштанд. Ҳанӯз дар хотир дорам, ки муаллима моро ба гуруҳҳо ҷудо мекарданд (он вақт бо тарзи дигар-бригадаи 1, 2, 3, 4 мегуфтанд). Ба ҳар қадом «бригада» супоришҳои алоҳида дода мешуд. Ҳалимова аз нахустин омӯзгоронанд, ки ҳанӯз солҳои 90-ум дар мактаб синфери бо равияи

математикӣ ташкил намуда буданд. Ҳини корҳои санҷишӣ гирифтанд ба ҳар яки мо варақаҳо бо супоришҳои алоҳида дода мешуд, ки ҳуди он кас тартиб медоданд. Муаллима дар дарсҳо суҳанҳои нав ва маҳсусан, қолиби мегуфтанд. Муҳокимарониҳои донишмандона мекарданд. Вобаста ба мавзӯ мисолҳои қолиби таваҷҷуҳ меоварданд. Дили шогирдон ташнаи донишро тасхир менамуданд. Кӯшиш мекарданд, моҳияти мавзӯро ба заҳматҳои аселе, ки мекашанд, ба хонандагон равшану фаҳмо гардад. Психологияи шогирдонро хуб медонистанд. Ва аз ин мушоҳида ва ҳулосаҳои омӯзандаи худ муваффақона истифода менамуданд. Меҳостанд, мо, толибилмон, соҳибмаърифат, мустақил, ҷўнда, навоар, нотарс ва мубориз бошем.

Мо, бачаҳои давр, ба зоҳир ва рафтору кирдори муаллимамон нигариста, суҳанонашонро гӯш карда, ба он кас эътиқод доштем. Аз омӯзгори худ ифтихор мекардем. Кӯшиш мекардем, ки пайравашон бошем.

Ҳамчун роҳбари синф саҳми муаллима дар тарбияи мо-шогирдон басо бузург аст. Он кас ҳамеша тақъид мекарданд: инсон бояд ақидаи шахсии худро дошта бошад. Иқлилати бадтарин ин бетарафӣ аст. Шахси аълохон на танҳо дар дониш, балки дар ҳаёт ҳам аълохон мешавад. Ҳатто назди оташдонаш бояд аъло, яъне, тозаю озода бошад.

Ақлун, меҳоҳам каме дар бораи волидонам суҳбат кунам.

Падарам Шарифҷон Юсуфов ва модарам Адолат Юсуфова ҳарду риёзидон ҳастанд. Ҳанӯз хонандаи синфи ибтидоӣ будам, ба ман лозим меомад, пас аз дарсҳо дар дарсҳои падарам ни-

шинам. Сукут дар дарсҳои ӯ ва нигоҳи бодиккати шогирдонашонро ҳеч гоҳ фаромӯш намекунам. Онҳо бо ваҷд ҳар як ҳарфи муаллимиро ба худ мегирифтанд ва пас аз садои занг падарам ўро ихота карда, савол медоданд, ки он вақт ба назарам танҳо падарам ҷавоб дода метавонистанд.

Ба кори дӯстдоштаи худ бахшидани тамоми қувва, неру ва вақт барои ман ҳамеша намунаи ибрат ва шоёни таҳсин буд. Шогирдонаш борҳо голиби олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ гардида буданд. Бисёрашон омӯзгори фанни математика гардидаанд. Падарам рисолати ҳешро софдилона, эҷодкорона, фидокорона адо намудаанд, ки боиси ифтихори мо-фарзандонанд.

Модарам Адолат Юсуфова. Ӯ Аълоҷии маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошанд. Зиёда аз 47 сол боз дар мактаб аз фанни математика дарс медиҳанд. Дар гимназияи №2-и ноҳияи Б. Ғафуров кор мекунад. Шогирдонашон онро хеле дӯст медоранд ва эҳтиром мекунад. Имрӯз ҳам дар хона собиқ шогирдонашонро зуд-зуд вохӯрдан мумкин аст.

Дар хонаи мо «шурои омӯзгори хонагӣ» зуд-зуд барпо мегардид ва аз хурдсолӣ борҳо шоҳиди он гаштаам, ки чӣ тавр омӯзгори хонаводаи мо баҳсҳои гарму ҷўшон доштанд. Дар хотир дорам модарамро, ки субҳидан дар болои нақшаи дарс ё дафтарҳои хонандагон чӣ тавр хобида буданд. Бо вучуди душвориҳо, ман ҳамеша меҳостам мисли модарам бошам.

Ниҳоят, соли 1998 факултети филологияи тоҷики Донишгоҳи давлатии Хучандро хатм кардам. Фаъолияти меҳнатӣ дар гимназияи «Санам» ба ҳайси муаллими забон ва адабиёти тоҷик оғоз намудам. Солҳои 2003-2022 дар литсейи физикӣ-математикӣи №1 ба номи академик Муҳаммад Осимӣ дар шаҳри Хучанд фаъолиятро идома дода, шогирдонии зиёдеро тарбия намудам. Айни замон омӯзгори забони давлатӣ мебошам. Шогирдонам ҳамасола дар озмуну олимпиадаҳои сатҳи ҷумҳуриявӣ иштирок намуда, сазовори ҷойҳои ифтихорӣ гардидаанд. Ман аз касби худ ифтихор дорам. Меболам аз он ки ба фарзандони халқ таълим медиҳам ва рисолати худро баҳри таълиму тарбияи шогирдонам иҷро менамоям.

Мактаб хонаи дуҷуми ман аст, зеро дар он маро истиқбол мегиранд, дӯст медоранд, кадр мекунад, ба он ҷо бо гоҳҳои нав ва табъи болида мешитоам. Тамоми қувва, меҳру муҳаббат ва дониши худро барои шогирдонам мебахшам. Ба қавли шоир:

Чӣ хушбахтам, ки ман омӯзгорам,
Ба ҷон дар хизмати халқу днӣрам.
Шавад шогирди ман фардон миллат,
Дар ин дунё дигар ормон надорам!

Муяссара ЮСУФОВА,
омӯзгор, шаҳри Хучанд

БА ОЗМУНИ «ОМУЗГОРИ МАН - ИФТИХОРИ МАН»

Солҳои шастуми қарни гузашта мактаб-интернати Саричашма яке аз марказҳои овозадори таълиму тарбия дар қаламрави Кӯлоб маҳсуб меёфт. Роҳбари ҳамонвақтаи мактаб, устои зиндаёд Самад Фаттоев дар парваришгоҳ бехтарин муаллимро гирд оварда буд ва таълимгоҳ дорои утокҳои хуби таълимӣ ва китобхона буд. Ана ҳамон давра Аламхони ҷавон аввалин маротиба аз китобхона асарҳои устод Айниро гирифта мутулиа намуд.

Баробари дигар асарҳои оламшумули устои наср Аламхон шефтаю шайдои қиссаи дилангези «Одина» гардид. Ӯ, ки худ ҳаёти бекасию нодорӣ ва танҳоиро дида буд, қиссаро қариб пурра азёд кард. Гох-гоҳе пораҳои алоҳидаи асарро зери лаб такрор намуда, аз сарнавишти Одинаи ноком дарун-дарун месӯхт ва боз китобхоеро гирифта бо худ ба китобхона мебард, таги болишташ монда хоб менамуд ва вақте ки хобаш намебуд, оҳиста ба долон баромада, дар равшаниҳои ҷароғ мутулиа роҷуи мутаҷалла...

Аламхон Кӯчарзода мактаб-интернатро бо баҳои аъло хатм карда, соли 1964 ба факултети филологияи Тоҷикистон (ҳоло Донишгоҳи миллии Тоҷикистон) дохил шуд. Солҳои донишҷӯӣ аз Абдулғани Мирзоев, Шарифҷон Хусейнода, Соҳиб Табаров, Воҳид Асрорӣ, Додочон Тоҷиев барин устодони нексирӣ сабақ омӯхта, баъдҳо дар курсҳои болоӣ, ба илмҳои адабиётшиносӣ, таҳқиқи пажӯҳиш рӯй овард.

Ба Аламхони ҷавон нақди матн ва масоили матншиносӣ писанд афтод. Аз мутулиаи адабиёти илмӣ дарёфт, ки матншиносӣ тоҷик дар самти таҳқиқи таҳия ва ҷопи интиқодии асарҳои классикӣ пешрафти назаррас дорад, вале матншиносӣ адабиёти муосир муҳтоҷи омӯзиши ҷиддӣ аст ва дар ин самт боз корҳои бисёрро анҷом додан меболяд.

Ӯ ин андешаҳошро ба устои азиш, олимони барҷастаи тоҷик, Соҳиб Табаров баён кард. Устод Табаров, ки аз рӯзҳои нахустини донишҷӯӣ аз истеъдоди масъулиятшиносӣ ин шоғирдаш огоҳӣ дошт, хурсанд шуд ва табассумкунон афзуд: Аламхон, медонистам, ки дилдодаи илму ташнаи дониш ҳастӣ, акнун фурсати он расида аст, ки ҷиддӣ ба илм рӯй биёри.

Аламхон бо қамолҳои илҳосу меҳр ба устодаш ташаккур гуфт.

Устод Табаров рамузгирона ба шоғирдаш нигоҳ карду баъд чизе ба хотираш расид, ки афзуд: -Аламхон, медонам, ки ошиқ осори безаволи устод Айни ҳастӣ. Оид ба осори устод тадқиқот бисёр аст, вале ба нақди матн эҷодиёти нависанда ханӯз касе даст назадааст. Чи мешуд, ки мавзӯи минбаъдаи кори илмиатро аз эҷодиёти аллома, аниқтараш аз нақди матн нахустин қиссаи адабиёти советии тоҷик - «Одина» интихоб намоӣ?

Аламхон аз ин пешниҳоди нагӯҳони устодаш аввал дасту по гум кард ва баъд хурсанд шуд, ки устод маҳз ҳамин мавзӯро ба ӯ пешниҳод кард. Охир, худ устод низ перомунӣ романи «Ғуломон»-и Садриддин Айни рисолаи номзадӣ Ҳимоя намуданд.

Аламхон Кӯчарзода, баъди хатми донишгоҳ (с. 1969), дар факултети забон ва адабиёти тоҷикӣ Донишқадаи омӯзгорӣ шаҳри Кӯлоб фаъолият дошт ва солҳои 1972-1976 чун аспиранти ғоибонаи Донишгоҳи давлатии Тоҷикистон, таҳти роҳбарии узви вобастаи Академияи илмҳои Тоҷикистон, олимони маъруф Соҳиб Табаров перомунӣ мавзӯи «Масъалаҳои мат-

ншиносӣ повести «Одина»-и С. Айни» тадқиқоти илмӣ мебуд.

Аламхон Кӯчарзода аввалин маротиба ба масъалаҳои таърихи эҷоди повести «Одина», нусхаҳои замони дар қайди ҳаёт будан ва баъди сари адиб ба таъби расида, тағйирот дар мундариҷа, хатти сюжет ва забону услуби матнҳои ҷопии асар тадқиқот бурда, роҳҳои ба вучуд овардани матн илмӣ повести мазкурро ба миён овард.

А. Кӯчарзода соли 1978 рисолаи илмиашро бомуваффақият Ҳимоя намуд, ки он соли 1982 дар шакли китоби алоҳида бо номи «Тадқиқи текстологии «Одина»-и Садриддин Айни» ба таъби расид. Ин рисолаи олимони ҷавон бо масъалагузорӣ, муҳокимаҳои илмӣ нахустин тадқиқотест, ки дар асоси омӯзиши ҷиддӣ матншиносӣ адабиёти даврӣ нав ба вучуд омадааст.

Устод Кӯчарзода солҳои 80-уми қарни гузашта роҳбарии маҳфили адабии «Адибони ҷавон»-и Донишқадаи давлатии Кӯлоб ба номи Абу-

буд, дар Донишқадаи шаҳри Кӯлоб дарс гуфта, ҳамзамон, сармуҳаррири рӯзномаи умумидонишгоҳии «Анвори дониш»-ро ба уҳда дошт.

Аламхон Кӯчарзода пайваста перомунӣ нақди матн осори бадеии устод Айни меандешид. Ӯ, ки ханӯз аз айёми бачагӣ ошиқу дилдодаи осори Айни буд, ваъзи таҳия ва ҷопи илмӣ-интиқодии эҷодиёти адиб ӯро қаноатманд намекард. Медонист, ки то ин дам танҳо наشري илмӣ-интиқодии панҷ асари устод Айни: «Мухтасари тарҷумаи ҳоли худам», «Одина», «Таҳзиб-ус-сибён», «Тарғил-ул-Қуръон» ва «Зарурийати динӣ» анҷом дода шудаасту халос.

Аз ҷониби дигар, устод Кӯчарзода ҳангоми пажӯҳишҳои чандинсола ба хулосае омад, ки дар дарки асари адиб матн саҳеҳ нақши асосӣ дорад. Агар матн комил ва пурра бошад, оммаи хонандагон низ онро бозавқ мутулиа мекунад. Пас таърихи матнҳои осори Айниро идома додан зарур аст. Муҳаққиқи борикбин минбаъд ҳамин паҳлӯҳои эҷодиёти адибро омӯхта, ба

дири кафедраи назария ва адабиёти навини форсӣ-тоҷикӣ факултети филологияи Донишгоҳи миллии ба миён омада буд. Ва ба ин вазифаи масъул номзадӣ Аламхон Кӯчарзода пешниҳод гардид. Ҳарчанд худ устод ба ин тақлиф розӣ набуд, бо тариқи овоздиҳии пинҳонӣ Шурои олимони факултети донишгоҳ ӯро мудир интихоб намуданд.

Устод Кӯчарзода дар ин вазифа ҳам намунаи баланди одамгарӣ ва роҳбарӣ нишон дода, дар ин давра як силсила мақолаҳои қалони илмӣ-адабӣ таълиф намудааст. Аз наشري нахустин мақолаи муаллим, ки 12 сентябри соли 1970 дар рӯзномаи вилоятии «Ҳақиқати Кӯлоб» аз ҷоп баромад, зиёда аз 50 сол сипарӣ шудааст. Дар ин муддат устод Кӯчарзода ба соҳаи дӯстдоштааш айнишиносӣ ва матншиносӣ содиқ монда, боз китобҳои «Турсунзода: маҳорат ва садоқат» (Душанбе, 2011), «Таҳрири адабӣ ва фаъолияти муҳаррири С.Айни» (Душанбе, 2013), «Муҳаққиқи соҳибмактаб» (Душанбе, 2014), «Аз фаъолияти муҳаррири устод Айни» (Душанбе, 2015)-ро ба таъби расонид.

Устод Кӯчарзода лаҳзае фориг аз заҳмату талошу худафрӯзӣ нест. Ӯ баробари ҳаёт қадам мезанад, дар бораи бурду боҳти адабиёти муосир пайваस्ता асарҳои илмӣ ва тақризу мақола ва асарҳои публицистӣ менависад. Нақди вай дар атрофи эҷоду хунари устодон Муъмин Қаноат, Мирсаид Миршакар, Абдусалом Дехотӣ, Ашӯр Сафар, Қутбӣ Киrom, Ширин Бунёд, Алимӯхаммад Муродӣ, Сомеъ Одиназода барои фаҳмидани осори ин адибон кумак мекунад.

Соли 2010 аз тариқи наشريёти «Адиб» қиссаи «Марги судхӯр»-и устод Айни бо кӯшишу эҳтимоми муаллим Кӯчарзода аз ҷоп баромадааст. Қиссаи «Марги судхӯр» аз ҷониби суҳаншиносони ватанию хоричӣ чун қуллаи баландтарини ҳаҷви бадеӣ дар адабиёти даврӣ нави тоҷик эътироф шудааст. Ба гуфти адабиётшиноси маъруфи чех Иржи Бечка «Садриддин Айни дар «Марги судхӯр» дар тасвири олами руҳии судхӯрон ба комёбии қалон ноил гардид».

Ҳамчунин, дар қисмати «Иловаҳои» мақолаи худ таҳиягар - «Таърихи матн қиссаи «Марги судхӯр» зам шудааст. А.Кӯчарзода тамоми матнҳои қиссаро омӯхта, таҳриротӣ пайдарпайи муаллифро ошкор намудааст. Омӯзиши ҷиддӣ бойгонии нависанда, киёс намудани қулли дастхатҳои матнҳои ҷопии қисса ба забонҳои тоҷикӣ ва ўзбекӣ дар сатҳи баланд анҷом ёфтааст.

Устод Аламхон Кӯчарзода дар таҳияи китобу дастурҳои таълимӣ барои макотиби миёна ва олии низ саҳми назаррас гузоштааст. Китоби дарсии «Адабиёти тоҷик барои синфи 11» (бо ҳаммуаллифии Х. Асозода), барномаи таълимӣ матншиносӣ барои донишҷӯёни факултетҳои филологӣ ва як қатор дастурҳои таълимӣ ба қалами вай тааллуқ дорад. Устод ба ҷодаи илм ҳидоят кардани шоғирдони хушзеҳну заҳматқашро аз вазифаҳои ҷонибӣ худ медонад ва ҳоло зери роҳбарии ӯ нух нафар аз Тоҷикистон ва Эрон рисолаҳои номзадӣ дифоъ намуда, дар ҷодаи илм фаъолият дорад.

Устод Кӯчарзода таъби нозуки шеърӣ низ дорад. Ӯ ханӯз аз айёми мактабҳои ва донишҷӯӣ шеър мегуфт, аммо барои таъбу наشري онҳо кӯшиш намекард. Танҳо соли 2012 маҷмуаи алоҳидаи вай бо номи «100 рубой» аз ҷоп баромад.

Маҷид САЛИМ,
адиб, Қорманди ишғоли Тоҷикистон

Донишманди матншинос (Очерк)

қавле мӯйро аз хамир ҷудо мекунад.

Устод Кӯчарзода моҳи июни соли 1997 дар Шурои диссертатсионии Институту забон ва адабиёти ба номи Рӯдакии Академияи илмҳои Тоҷикистон дар мавзӯи «Мавқеи нақди матн дар адабиётшиносӣ тоҷик ва масъалаҳои матншиносӣ насри Садриддин Айни» рисолаи докторӣ дифоъ намуд. Мушовири илмӣ унвонҷӯ, академики зиндаёд Мӯхаммадҷони Шақурӣ дар тақризи худ ба заҳматҳои Аламхон Кӯчарзода баҳои сазовор дода, аз ҷумла, ёдовар шудаанд, ки: «Барҳақ Аламхон Кӯчарзода яке аз матншиносони заҳматқаш тоҷик мебошад. Ӯ солиёни зиёд ба тадқиқи матншиносӣ осори устод Айни машғул шуда, натиҷаҳои хуб ба даст овардааст. Ва тадқиқоти вай лоиқи ситоишу дастгири аст».

Худи ҳамон сол ӯро барои кор ба кафедраи назария ва адабиёти навини форсӣ-тоҷикӣ Донишгоҳи миллии Тоҷикистон даъват намуданд ва табиист, ки дар маркази ҷумҳуриямоншаҳри Душанбе фаъолияти илмӣ ва омӯзгорӣ А.Кӯчарзода боз ҳам густариш ёфт. Ӯ дар китобҳои «Масъалаҳои матншиносӣ адабиёти тоҷик», «Нақди матн ва масъалаҳои матншиносӣ насри С.Айни» ва «Нақди матн осори С.Айни» (Дарси маҳсус барои факултаҳои филологияи мактабҳои олии) назария ва амалияи матншиносӣ адабиёти даврӣ нави тоҷикро дар мисоли насри пурбаракати устод Айни ба таҳлилу тадқиқи гирифта, бо ҳамин масъалаи ба вучуд овардани қуллӣ илмӣ сардафтари адабиёти даврӣ нави тоҷикро ба миён гузошт. Ҳамчунин, оид ба нақди матн осори устодон Лоҳутӣ, Турсунзода, Муъмин Қаноат, Саттор Турсун низ тадқиқот бурда, асос ва таҳкурсии илмҳои суҳаншиносӣ будани матншиносиро собит намуд.

Фаъолияти илмӣ-адабии узви вобастаи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, устод Кӯчарзода танҳо ба соҳаи матншиносӣ маҳдуд нест. Ӯ ба муҳимтарин масоили адабиётшиносӣ даст зада, бисёр китобу асарҳои бадеӣ ва илмиро мавриди таҳлилу баррасӣ қарор додааст. Профессор Кӯчарзода миёни устодону донишҷӯёни Донишгоҳи миллии маҳбубияти ҳосае дорад.

Соли 2001 масъалаи интихоби му-

абдуллоҳи Рӯдакиро ба уҳда дошт.

Он солҳо устод Кӯчарзода ба мо аз таърихи адабиёт ва мадҳали адабиётшиносӣ сабақ медонад. Ҳамин ки устод дохили синфхона мешуданд, гӯшу хуши мо, донишҷӯён, банди андешаҳои муаллим мегашт. Хаёлам гӯё ҳоло ҳам суҳанони устод дар синфхона садо медиханд. Ӯ ҷузвдонашро ба рӯи миз гузошта, сипас ба донишҷӯён муроҷиат менамуд. Суҳанаш одӣ набуд, балки бо шеър дарсро шуруъ намуда, боз бо шеър онро қамъбааст менамуд.

Боре дами сахарӣ устод шумораи нави рӯзномаи вилоятии «Роҳи Ленин» дар даст ғайриҷашдошт ба бинои хобгоҳи донишҷӯён омад. Мо бачаҳо дарҳол ба наздаш қамъ шудем. Устод баъди аҳволпурсӣ гуфт: Ҳа, бачаи мулло Одина, ҳикояат ҷоп шудааст, муборак бошад! Шарикдарсон ҷониби ман бо ҳасад нигоҳ карданд. Устод рӯзномаро ба ман дароз карда, афзуд: Мавзӯи хуб ёфтаӣ, дар табиат аз ҳама беозору бесарпаҳоҳамин ҷонварону парандагонанд. Ин мавзӯро давом деҳ, бештар асарҳои тамсилии адабиёти классикиро омӯз!

Айёми донишҷӯӣ ва баъдтар солҳое, ки дар рӯзномаи вилоятии собиқ вилояти Кӯлоб фаъолият доштам, доим навиштаҳои худро ба устод Кӯчарзода нишон дода, маслиҳат мегиррифтам. Устод то ҳол ба ҳикояҳои банди, ки ба мавзӯи табиат, муҳити зист ва ҳифзи ҳайвонот бахшида шудаанд, тавачҷуҳ дорад ва мисли айёми донишҷӯӣ ҳар сари чанд вақт занг мезанад, ки фалон ҳикояи бандаро мутулиа намудааст ва аз хусну кубҳи он бо дилсӯзӣ суҳан мегӯяд.

Устод Кӯчарзода солҳои аввали Истиклолият, ки айёми басо мушқиле

ПЕШРАФТ

МАШЪАЛАФРҶЗОНИ МАКТАБИ САДСОЛА

Деҳаи Порвор пеш аз Инқилоби Октябр дорои 450 ҳавлӣ, се мадраса буд. Деҳаи мазкур дар давраи Ҳокимияти Шурравӣ маркази фарҳангии мавзеи Тағноб ба шумор мерафт. Соли 1924 дар заминаи мадрасаи деҳа мактаби маърифатӣ бевасодӣ ташкил гардид.

Бо ташаббуси директори мактаб Табар Қодирзода соли 1931 мактаби 7-сола ташкил карда шуд. Он солҳо муаллимони соҳибкасб ва пуртаҷриба намерасиданд. Бинобар он, шахси хатту саводдоштаи он замон ба таълим чалб карда шуданд, ки қисми зиёди онҳо хатмакдарди мадрасаи деҳа буданд. Ғайр аз ин, онҳое, ки мактабро бо баҳои хубу аъло хатм мекарданд, ба кори омӯзгорӣ чалб мешуданд. Баъд аз он ки бо тухмату бухтон Табар Қодирзода ба ҳафт гирифта шуд, сарвари мактаб ба зиммаи Ғафур Муллоев гузошта шуд. (Баъди гузаштани солҳо бегуноҳии Қодирзода исбот ва ӯ сафед карда шуд).

Моҳи августи соли 1947 дар маркази собиқ ноҳияи Даштиҷум мактаби 7-сола ташкил карда шуд. Ташкили аввалин мактаби миёна ба номи раиси вақти колхоз, собиқадори соҳти колхозӣ Мадином Расулов вобастагӣ дорад. Он замон барои соҳтмони биноҳои иловагӣ ашёи соҳтмонӣ намерасид. Собиқ раиси колхоз аз ҳисоби деҳқонон ва устоҳои маҳаллӣ бригадаи махсуси соҳтмонӣ ташкил ва биноҳои иловагии наздимактабро бунёд карданд. Дар ин кор устоҳои маҳаллӣ Абдулхамид, Марасул, Абдураззоқ, Мурод, Сафаралӣ ва чанде дигар саҳми арзанда гузоштанд.

Мувофиқи қарори Шурои Комиссарони халқи ҶШС Тоҷикистон аз 3 феввали соли 1943 оид ба тамоман маҳв намудани бесаводӣ, соли 1940 мутахассисони ҷавон, ки курсҳои махсуси муаллимтайёркуниро хатм карда буданд, ба ноҳияҳои кӯхистон фиристода шуданд. Баъди ташкили мактаби миёна аввал Ғафур Муллоев ва баъдтар Қурбонмад Қодиров директори мактаб буданд. Дар байни мута-

хассисони ҷавон Исо Назримадов, Асрор Раҳимов (ҳамсабақи Бокӣ Раҳимзода) низ буданд, ки дар кори таълиму тарбияи мактаб саҳми босазо гузоштанд. Соли 1949 нахуст хатмакдарони мактаб бо маълумоти миёнаи пурра соҳиби шаходатнома гаштанд. Аксари онҳо ба Донишкадаи омӯзгории шаҳри Кӯлоб дохил шуда, баъди хатми он ба мактаб ба кор омаданд. Мактаб то соли 1954 ба номи Молотов буд, баъдтар ба Карл Маркс таъдил ном кард.

Ибтидои солҳои 50-ум на танҳо писарон, балки духтарон низ баъди хатми синфи 10 барои идора додани таҳсил ба донишкадаю донишгоҳҳо дохил шуданд. Аз ҷумла, Ирам Халилова, Начафмо Амирбекова, Гавҳар Мариёева ба Донишкадаи омӯзгории шаҳри Кӯлоб дохил шуда, баъди хатми он ба деҳаи худ баргашта, то ба нафақа баромаданашон дар таълиму тарбияи насли наврас ҳиссаи арзанда гузоштанд. Дар ҳудуди ноҳия, ки ягона мактаби миёна буд, аз тамоми каламрави ноҳия ба таълим ҷавонон чалб карда мешуданд. Азбаски хонандагон аз деҳаҳои дурдаст ва ноҳияи Шамсиддини Шохин (собиқ Шуробод) омада буданд, тақрибан солҳои 1956-57 дар деҳаи Ёл мактаб-интернат ва барои хонандагони синфҳои 9-10 филиали мактаби Порвор ташкил карда шуд. Онҳо дар интернат хонда, имтиҳонҳои хатмро дар мактаби деҳаи Порвор месупориданд. Таълим дар мактаб хуб ба роҳ монда шуда буд. Ҷамъомаду маҳфилҳои сари вақт ва бо тайёрии пухта баргузор шуда, хонандагони лаёқатмандро ҳавасманд гардонда, сустхоноро сарзаниш мекарданд. Ҳатто хонандагони сустхонро тақрибан дар синфашон мемунонданд. Ҳолатҳои мешуд, ки хонандагони сустхон 1-2 сол дар як синф мехонданд. Тамоми хонандагони деҳаҳои гирду атроф, ки дар масофаи 3-5 км ҷойгир буданд, новобаста аз фаслҳои сол ва боду ҳаво, барои таҳсил ба деҳаи Порвор меомаданд. Назорати дониш ва одоби интизомии хонандагон ниҳоят сахт буд. Муаллимони бо сар-

дорони синф шабона дар даст фонус хона ба хона гашта, дарстайёркунии хонандагонро месанҷиданд. Хонандагоне, ки синнашон ба хидмати ҳарбӣ мерасид, баъди хидмат таҳсилро давом медоданд. Ҳодисаҳои мешуд, ки духтарони синнашон расида шавҳар карда, кӯдакдор мешуданд ва таҳсилро давом медоданд. Мактаб дорои китобхона, озмоишгоҳ, майдончаи варзишӣ ва кабинети ҳарбии ҷиҳозондашуда буд. Хатмакдарони ин мактаб соҳиби маълумоти олии гашта, ба мактаб меомаданд. Танҳо омӯзгорони забони русӣ ва хоричӣ аз кадрҳои маҳаллӣ набуданд. Онҳоро аз Россия мефиристоданд ва колхоз бо хона, маводи сӯхт, ашёи рӯзгор ва хӯрокворӣ таъминашон мекард. Он замон муаллимони баъди 1-2 соли корӣ иваз шуда, ба дигар мактабҳо ба кор фиристора мешуданд. Мактаби номбурда солҳои 50 ва 60-уми асри гузашта дар тамоми каламрави минтақаи Кӯлоб шуҳратёр буд. Аз ҷумла, солҳои таҳсили 1956-57 Донишкадаи омӯзгории шаҳри Кӯлобро 3-4 нафар бо дипломи сурх хатм карданд. Сафар Латифов бошад, бо стипендияи Сталиний таҳсил мекард.

Баъди кӯчондани мардуми ноҳия ободони таҳдашт оғоз ёфт ва бо навбат деҳаҳо вайрон мактабҳо бафта шуданд. Ҳамин тавр, 26-уми августи соли 1957 ноҳияи Даштиҷум барҳам хӯрда, ба ноҳияи Шуробод ҳамроҳ карда мешавад. 27 ноябри соли 1958 охири худуди маъмури бо номи Даштиҷум (ҷамъоати деҳот) барҳам хӯрда, бо ҷамъоати деҳоти Ёл якҷоя карда шуд. Баъди кӯчондани маркази ноҳия лавозимоти варзишӣ, маводи дигари мактабӣ ба мактаби Порвор интиқол дода шуд. 14 март соли 1959 ноҳияи Шуробод низ барҳам хӯрда, ба ноҳияи Москва (Мир Сайид Али Ҷамадонӣ) муттаҳид карда шуд. Мактабҳои бокимонда ба шӯъбаи маорифи ин ноҳия (алҳол Мир Сайид Али Ҷамадонӣ) гузаронда шуданд. Солҳои 1963-64 деҳаи Порвор низ кӯчонда шуда, 15 хочагӣ (оила) барои таъмини фермаҳои чорводорӣ

боқӣ монда, мактаби миёнаи ибтидоӣ таъсис ёфт. Барои хонандагони синфҳои болоӣ мактаби ҷавонони деҳотӣ таъсис ёфт. Вақте ки аз ноҳияҳои пахтакор мардум оҳиста – оҳиста ба кӯхистон омадан гирифтанд, деҳаҳои вайрона аз нав обод ва аҳоли зиёд шудан гирифт.

Соли 1974 мактаби ибтидоӣ ба мактаби 8-сола (директор Қодир Раҳмонов) ва соли 1988 ба миёна таъдил дода шуд (директор Раҳмон Набиев). Бинои нави мактаби ибтидоиро солҳои 90-уми асри гузашта яке аз мардони баномуси мавзеи Тағноб Анвар Ризоев бунёд кардан хост. Таҳкурсии ва девораш бардошта шуд, ки ҷанги шаҳрвандӣ сар шуд ва имкони ба охир расондани соҳтмони бино аз байн рафт. Баъди ин шӯъбаи маорифи ноҳияи Ленинград (Муъминобод) мактабро аз нав соҳт. Бо гузашти солҳо мактаби ибтидоӣ ба ҳолати садамавӣ дучор шуд. Бинобар ин, соли 2004 бино дар ҷойи дигари хавлии мактаб сохта, ба истифода дода шуд. Директорони мактаб инҳо буданд: Лашкар Раҳмонов, Сонез Олимов, Қодир Раҳмонов, Раҳмон Набиев, Қурбон Расулов, Ашраф Мадоров, Абдул Нозимов, Хушбахти Сафар.

Моҳи августи соли 1924 ба таъсисёбии мактаби Парвор сад сол пур шуд. Дар ин муддат шахси зиёде аз ин даргоҳи илм соҳибмаълумот гашта, ба халқу Ватан хидмат кардаанд. Бисёрхоро ном бурдан мумкин аст, ки бо кори хуби худ маъруф гаштаанд.

Дар соҳаи ҳарбӣ ва варзиш: Исмоил Қурбонов – аввалин генерал – майор, вазири қорҳои дохилии ҶТ (1980-85); Саидамир Одинаев – генерали артиш; Шайдулло Исоев – Корманди шоистаи варзиши ҶТ, дорандаи 5 медали тилло.

Дар самти сиёсати давлат: Рашид Алиев – аввалин соҳибмаълумот, ҳуқуқшинос корманди хифзи ҳуқуқ; Савсан Кабирова – вакили Шурои Олии РСС Тоҷикистон, соли 1963, аз деҳаи Саричашма; Сафар Латифов, Боймад Алимов, Исмоил Нафасов, Темур Назаров – кормандони хизбӣ; Одина Муродов, Ну-

ридин Маҳмудов – аз аввалин соҳибмаълумотҳои соҳаи кишоварзӣ, кормандони хизбӣ; Ҳабибов Абдулло – аввалин иштирокчиҳои ВДНХ (намоишгоҳи комёбиҳои хочагии халқ);

Дар соҳаи илм: Сайдахмад Исоев – номзоди илмҳои педагогӣ, собиқ муовини ректори Донишкадаи омӯзгории шаҳри Кӯлоб (ДДК ба номи А. Рӯдакӣ); Шариф Сафаров – устои донишгоҳ; Абдулхамид Пахлавонов – доктори илмҳои педагогӣ, профессор; Нурхон Гадов – доктори илмҳои филологӣ, профессори Донишгоҳи давлатии омӯзгорӣ Тоҷикистон ба номи С.Айни; Қаҳҳори Расулиён – доктори илмҳои таърих, профессор; Шаҳбоз Кабилов – доктори илмҳои филологӣ, профессори Донишгоҳи миллии Тоҷикистон.

Дар соҳаи маориф: Зоҳир Тоҳиров – аввалин мудир шӯъбаи маорифи ноҳия; Мохбӣ Каримов – аввалин муаллими мактаб; Рустам Ҳотамов – Муаллими хизматшондодаи ҶТ; Зайнаб Рачабова, Сайдахмад Одинаев – собиқадорони соҳаи маориф.

Дар адабиёт: Назар Халил – шoir.

Дар соҳаҳои хочагии халқ ва иҷтимоӣ: Гадохон Муродов – муҳосиби номдор; Ёрбек Кабилов – корманди шӯъбаи фарҳанги ноҳияи Восеъ; Дӯст Дӯстов – мудир шӯъбаи таъминоти пиллапарварии шаҳри Орчиникидзеобод (ҳозира Ваҳдат).

Хулоса, зиёда аз 1000 нафар кадрӣ баландхатмоси маълумоти олимдор, аз кабили шоиру нависанда, муаллиму духтур, муҳандис, номзоду докторҳои илм, хунармандон ва хидматчиҳои давлатиро ба камол расондааст, ки барои халқу Ватан софдилона хидмат кардаанду мекунанд.

Бонси нигаронист, ки ин бинои таъриҳӣ вайрон гардида, беназорат мондааст. Агар ягон соҳибқори дилсӯз ё мақомоти маҳал биноро азнавсозӣ карда, ба лагери истироҳатии мактаббачагон ё дигар қорҳои маориф сафарбар мекарданд, амали хайр мешуд.

Исроил МАРИЗОВЕВ,
собиқадори соҳаи маориф

ИЛМ – ФУРҶИ МАЪРИФАТ

Суғд: иштироқи 1266 нафар дар даври вилояти озмун

17 сентябри соли раво дар шаҳри Бӯстон даври вилояти Озмуни ҷумҳуриявии «Илм – фуруғи маърифат» аз рӯи ҳафт номинатсия: математика (арифметика, алгебра, геометрия), физика ва астрономия, химия, биология (ботаника, зоология, анатомия), география ва технологияи иттилоотӣ, ихтироъкорӣ ва навоарӣ оғоз гардид.

Соли қорӣ 1266 нафар ба даври сеюм роҳат гирифтанд, ки аз он 1054 нафар хонандагони муассисаҳои таълимӣ, 181 нафар донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти миёна ва олии касбӣ (бакалавр, магистр) ва докторантҳои муассисаҳои таҳсилоти олии

ва илмӣ, 31 нафар омӯзгорони ҳамаи зинаҳои таҳсил, ходимони илмию адабии муассисаҳои илмию эҷодӣ, фарҳангу санъат ва намояндагони касбу кори гуногун мебошанд.

Барои баҳогузориҳои ҳолисона ва муайян кардани ғолибони даври вилоятӣ ҳайати ҳақамони босалоҳият аз ҳисоби адибон, докторону профессорони донишгоҳҳои ҷумҳуриӣ, масъулони Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ва намояндагони соҳторҳои дахлдори Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояти Суғд озмунро доварӣ ва беҳтаринҳоро интихобу ба даври ҷумҳуриявӣ пешниҳод менамоянд.

Қорҳои лоиҳаҳои бунёди пули бузурги 920-метрӣ аз болои обанбори «Роғун» ба анҷом расида, он дар муддати ду – дуоим сол сохта мешавад.

БА ОЗМУНИ «ОМӮЗГОРИ МАН - ИФТИХОРИ МАН»

Падар ва устодам Сайфулло Ҳайдаров омӯзгори тавоно ва инсонии шарифу ҳалиме буд. Тамоми ҳастиву зиндагиашро ба мактабу маориф бахшида, ба калби шогирдон нуру зиё бахшидааст. Махз бо роҳнамоиҳои падарам ман ҳам пешаи омӯзгориро интихоб намудам. Имрӯз аз он меболам, ки дар таълиму тарбияи фарзандони диёрам чун падару устодаи бузургворам хиссагузорам.

Падарам дар деҳаи Тӯдаи ноҳияи Ҳисор (ҳоло шаҳри Ҳисор), ки 30 километр аз Душанбе дур буд, иқомат дошт. Ташнаи илму донишомӯзӣ буд. Он замон нақлиёт ангуштшумор буд, лек ба ин нигоҳ накарда, аз ҳама пеш ба дарс меомад. Китобхонаи ҷумхуриявии ба номи Фирдавсӣ макони дӯстдоштааш буду пас аз анҷоми машғулиятҳо хатман ба он ҷо мерафт. Ба ҳона як поси шаб меомад. Падару модар то омаданаш роҳпӯй мекарданд. Зехни тез ва қувваи ҳофизаи хуб дошту ба адабиёти классикӣ майли хоса, аз осорашон дарё-дарё шеър меконист.

Устод Сайфулло Ҳайдаров хатмакардаи шуъбаи филологияи факултети таъриху филологияи Донишгоҳи давлатии Тоҷикистон (ҳоло Донишгоҳи миллии Тоҷикистон) дар соли 1962 аст. Ӯ аз ҷумлаи 62 нафари гуруҳест, ки номи ҳар кадомашон бозгӯи қору фаёлиятшон мебошад: Бозор Собир, Раҳими Мусулмонӣ, Шохмузаффар Ёдгорӣ, Назира Қаҳҳорова, Мазҳабшоҳ Мухаббатшоев, Нурмуҳаммад Табаров, Асадулло Саъдуллоев, Раҷаб Мардон... Ҳар кадоми онҳо мантиқи волои суҳангӯӣ доштанду ба эҷод шавку рағбати беандоза. Ин буд, ки онҳоро ба 2 қисм ҷудо мекарданд: нозимон ва носирон. Аксари онҳо олимони забардаст, адибони машхур, омӯзгорони номдор шуда, дар рушду нумӯи Тоҷикистони азиз нақше гузоштаанд. Падари ман ҳам, ки яке аз онҳо буд, дар муддати 30 соли фаёлияти қорӣ шогирдони арзандаи давру замонро тарбия карда тавонист.

Пешаи омӯзгорӣ басо мушқилписанду масъулиятнок мебошад. Зеро дари донишро ба рӯи муштоқи он боз намудану ӯро ба ин роҳ равон сохтан, дар дили шогирд ҷой гирифтани корест басо душвор. Аз ин рӯ, на ҳар кас метавонад устодаи ҳақиқӣ шавад, бар дили хонандагон роҳ ёбад, меҳру муҳаббати илму маърифатомӯзиро дар ниҳоди эшон бедор ва ононро ба роҳи донишандӯзӣ раҳнамун созад. Асосгузори сулҳу ваҳдати миллии-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Паём ба Маҷлиси Олии кишвар, аз ҷумла, қайд кардаанд: «Мо омӯзгорро чун шахси мафкурасозу тарбиятгари насли наврас эътироф карда, ба он арҷу эҳтиром гузоштанро аз ҷумлаи масъалаҳои муҳимтарин меконем». Бале, омӯзгорӣ заҳмати зиёд металабад. Барои устод Сайфулло Ҳайдаров бошад, меҳри устодиро дар замири шогирд парваридану ӯро

ба донишомӯзӣ сафарбар кардан мушқилие надошт. Бо шавқи зиёд ба шогирдон аз фанҳои забони тоҷикӣ, адабиёт ва таърих таълим меод. Кӯшиш менамуд, ки бо таърих ба собиқаи омӯзгориаш, усулҳои бехтари баёни мавзӯро дар дарс истифода барад. Ӯ табиатан қобилияти баланди дарқунӣ ва гиреҳкушоӣ дошта, ҳама корашро ба камали масъулият ва ба таври мукамал иҷро мекард. Ҳамеша кушодаҷеҳраву болидарӯх буд ва бо хушҳолӣ фароҳамдиаш ба атрофиён асар мегузошт.

Дар муддати 30 соли фаёлияти

тоб» буда, борҳо вакили анҷумани дӯстдорони китоби ҷумхури интихоб шудааст.

Устод Сайфулло Ҳайдаров китобхонаи «Ҳазина»-ашро бо мақсади баланд бардоштани завқи китобхонӣ ва тақвияти ҷаҳони маънавии мардум таъсис дода буд. Дар ин хусус Пешвои муаззами миллат барҳақ фармудаанд: «Мардуми бофарҳанг бо арзи эҳтиром ба ганҷинаи маънавии ниёгон китобхоро дар ҳазинаҳои миллии хеш нигоҳдорӣ мекунанд, то ин ки наслҳои имрӯза ва оянда аз онҳо барои рушду камолоти маънавии худ истифода ба-

МЕРОСИ ПАДАР ХОСТАМ...

педагогӣ дар мактаби миёнаи №6 ба номи Абулқосим Фирдавсӣ (ҳоло ба номи ходими намоёни давлатӣ, адиби шинохта, устод Ҳабибулло Назаров) шогирдони зиёди сазовори давру замонро тарбия кардааст. Ҳидоятullo Раҳмонӣ - Аълоҷии фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон, дорандаи нишони «Сухан», барандаи ҷоиҷаи «Парии Ҳисорӣ», узви Иттифоқи нависандагони Тоҷикистон ва Темур Ҳасанзода-шоири хушзеҳн, овозхони бомаҳорат ва садҳо дигар идомадиҳандагони қору пайқори устоданд.

Роҳи тайкардан омӯзгори асил, марди хоксору дорои қалби саршор аз муҳаббат гуногунпахлуст. Меҳри самимӣ ба китобу китобхонияш боис гашт, ки китобхонаи гании шахсияте бо номи «Ҳазина» созад. Он дорои беш аз даҳ ҳазор китоб аст. Китобхонае, ки баъдҳо дар ҷумхури ва саросари Иттиҳоди Шуравӣ маълуму машхур гашт. Дар рӯзномаи машхури замони шуравӣ «Правда» дар бораи фаёлияти китобдорӣ Сайфулло Ҳайдаров мақолае бо номи «Саховат» ба нашр расид. Олими машхури Ҳиндустон Кашинот Пандита дар китобаш «Дӯстони тоҷики ман» дар бораи Сайфулло Ҳайдаров маводи муфассале интишор сохт. Дар рӯзномаҳои ҷумхуриявӣ ноҳиявӣ роҷеъ ба китобдорию китобдӯстиаш мақолаҳо ба нашр расидаанд. Ӯ узви фаёли Ҷамъияти умумииттифоқии «Дӯстдорони ки-

ранд».

Устод ба эҷоди шеърӯ тарона, ҳикояву газал машғул шуда, ҷаҷомаҳои ҳомаашро дар наشريёти даврий интишор мекард. Бо номи «Сарчашмаи бадбахтиҳо» китобе ҳам таълиф намудааст.

Устод Сайфулло Ҳайдарови суҳандону суҳанпарвар ва шеърдону шеършинос дар аксар тӯйҳои деҳаи Тӯда ва атрофи он, ки бо иштироки овозхонон мегузашт, ровигӣ мекард. Рӯзе базмо-рои маҳфил дар деҳаи Тӯда овозхони номдори тоҷик Одина Ҳошим буд. Вақте базм ба охир мерасад, Сайфулло Ҳайдаров Одина Ҳошимро ба хонааш даъват менамояд, ҳофиз ҳам пешниҳоди ӯро қабул месозад. Баробари ҳофиз ба хонаи муаллим нафарони дигар низ меоянд.

Устодаи гиромиқадр Ворис дар китобаш «Шишаи номуи дар бағал» ин нишастро чунин ёдовар мешавад, ки: «Бозори суҳан ва баҳс миёни Одина Ҳошиму Сайфулло Ҳайдаров чунон гарм мешавад, ки ҳозирон чун афсуншудагон гӯш ба гуфтори онҳо медиханд. Яке шеър мехонаду дигаре тафсир мекунанд. Одинаи пурдон яке рӯй ба сӯи Сайфулло меораду мепурсад:

- Ба гумонам, шеър ҳам менависед, муаллим?!

- Ҷаро ба чунин хулоса омадед?

- Бо ин шеърдониву шеърфаҳмӣ имкон надорад, ки шеър нанависед.

Ҳарорати дил ва барқи чашмонатон ифшоғари розатон ҳастанд.

- Шумо бузургтарин газалсаро ва марди пурдону хирадманд ҳастед, - бо тавозуи иброс менамояд муаллим, - нағз меконед, ки шеър гуфтани шоирӣ кардан аз дастӣ ҳар кас намеояд. Бузургони мо он қадар шеърҳои олии сурудаанду доди суҳанро додаанд, ки дигар ҷуръат карда шеър гуфтан қори ҳар кас нест.

- Бале, муаллим, қони гапро гуфтед! - бо андеша ба суҳан меояд Одина, - дар урфият ҳам мегӯянд, ки қори ҳар буз нест хирман кӯфтан, аммо модари тоҷик пайваста шоирони тавоно-ву олимони мушқилкушоро ба дунё меорад. Ман ҳис мекунам, ки шумо ҳам шеър мегӯед, хуб мешуд, ки хоксори накарда, яке аз онҳоро барои мо бихонед.

Муаллим бо лабони пур аз табасум ба чеҳраи нурони Одина менигараду сипас ба сӯи аҳли нишаст, ки ба суҳбати онҳо гӯшу хуш буданд, назар меафканад. Онҳо низ бо забони ҳол аз муаллим мехостанд шеърро хонад. Ҳамин вақт фазои хомӯши хонаро садои ширадори Сайфулло барҳам зад.

- Аҳсан! - нидо кард Одина, - аммо бо як ҷаҷра ташнагӣ намешиканад, як шеъри дигар мехонед, нуран ало нур мешуд.

Муаллим боз ба шеърхонӣ даромад.

Пардаи шаб бардошта мешавад, офтоб сар аз гиребони ноз берун меорад, аммо базми ошиқони шеърӯ тарона, адабу маърифат ба охир намера-сад. Ниҳоят Одина Ҳошим бо дили пур аз муҳаббат ба Сайфулло рӯ меорад:

- Ман шеърӯ газали бешумореро аз бар меконам, то имрӯз гумон мекардам, ки аз ман дида марди пурдоне нест, аммо ту аз ман пурдонтар будай!

Ин фурутанӣ, дили поку беғаш доштани Одина Ҳошим ҳозиронро ба шӯр меорад.

- Шумо устодаи донишманду нотакроре ҳастед, - даст пеши бар мегирад Сайфулло.

- Аҳсан ба шумо, ки ҷароғи санъату маърифати кишвари мо ҳастед!»

Падар ва устодам Сайфулло Ҳайдаров орзуҳои зиёди некбинона дошту амалишавишонро дидан мехост. Афсӯс, теги аҷал риштаи умрашро дар айни авҷи камолот буриду доге дар дилҳои мо гузошт. Лек хотираи дурахшони ин машғулафрӯзи маърифат дар қалби мо - фарзандон ва мардуми соҳибфарҳанг, абадан маъво гирифтааст. Имрӯз як гӯшаи мактабро «Аввалин омӯзгорони мактаби мо» зеб медихад, ки бозгӯи рӯзгор ва фаёлияти омӯзгор Сайфулло Ҳайдаров аст. Ин нишони эҳтиром ба поси хотири устодаи зиндаёд мебошад. Ёдат ба хайр, устодаи азиз!

Аниса ҲАЙДАРОВА,
омӯзгори муассисаи таҳсилоти
миёнаи умумии №6 ба номи
Ҳабибулло Назарови
шаҳри Ҳисор

«Агар он давраҳо мактаб мебуд, хуб мехондам, то омӯзгор шавам», - мегуфт боифтихор бибиям.

***

Оне, ки хишти аввале мегузорад ва бинои маънавии моро бою рангин мебахшад, омӯзгор аст.

***

Чашми муаллим агарчи хоб аст, аммо дилаш дар бедорист ва ӯ, дарвоқеъ, усули тарҳи дарси наве мекашад.

***

Забони муаллим дар сабақу дарсу такрор аст. Он ҳаргиз қатъ намегардад.

Пандномаи омӯзгор

***

Он шамъе, ки ҳаргиз хомӯш намегардад, шуълаи омӯзгор аст.

***

Дар тарбия ҳам омӯзгор машаққат мекашад.

***

Аҷиб аст! Бухрони сангини тарбияро низ волидайн бар дӯши омӯзгорон бор кардаанд.

***

Агар омӯзгор набуд, маҳви бесаводӣ авҷ мегирефт ва пояи давлатдорӣ шикаст меҳӯрд.

Нури офтоб равшании қалби омӯзгорро кадр мекунанд.

***

Исми омӯзгор офтобро меконад, ки дар зулмот ҷомеаро шаъшапошӣ мекунанд.

***

Оне, ки омӯзгорро васф ва кадрдонӣ мекунанд, хонанда аст.

***

Дарси омӯзгорро хонанда баҳо медихад, на тамошобин.

***

Волидайн моро ба дунё овард, омӯзгор бошад, моро то Сурайё бурда мерасонад.

***

Давлату қалами омӯзгор ҳаргиз намешиканад ва рангаш тамои намегардад.

***

Омӯзгори асилро мехаранд.

***

Дарси омӯзгори бехтарин ҳамчун нақш дар санг аст.

Мухаммадали НУРАЛӢ,
омӯзгори МТМУ-и №55-и
ноҳияи Сангвор

▶ БА ОЗМУНИ «ОМУЗГОРИ МАН - ИФТИХОРИ МАН»

УСТОДИ АВВАЛИНАМ ҲАМЕША БО МАН АСТ

Ману ҳамсолонам дар ҳафтсолаги бори аввал қадам ба остонаи мактаби деҳаамон гузоштем. Ин мактаб ҳашт-сола буд ва бинои алоҳида надошт. Хонандагон дар хавли хусусии яке аз мӯйсафедони деҳа Исрофил Шарифов, ки аз падари сарватмандаш мерос монда буди дар маркази он ҷойгир буд, дарс мехонданд. Бо садои занги аввал марди ношинуи тақрибан 30-35-солае, ки қомати баланд, пайкари нисбатан хароб ва сарулибоси наву ба худаш зебанда дошт, моро қатор карда ба синфхона даровард. Сипас худро муаррифи намуд: «Бачаҳои азиз, аз ҳамин рӯз сар карда, ман муаллими шумо ҳастам. Ному насабам Хидиркул Халилов, ман аз деҳаи Урметан. Шумо аз ман натарсед, ҳамаи мо ҳешу табор ҳастем». Ҳамин тарик, мо ӯро чун хешӣ наздики худ тасаввур мекардем. Дарсҳо тибки муқаррарот пеш мерафтанд. Устоди мо ҷаҳроҳи се тан омӯзгори дигар - Ш.Абдулҳақов, О.Облоқулов ва Қ.Каримов, ки аз деҳаи Урметан буданд, ҳар сахар 8 километр роҳро пиёда тай карда, ба деҳаи мо меомаданд.

Устоди мо аз дигарон ба кулӣ фарқ мекард. Ҳар як сухан, ҳар як ҳаракат ва ҳар як нигоҳи ӯ барои мо, кӯдакон, сабақе буд, ки мо ба ӯ пайравӣ мекардем. Хусни хати ниҳоят зебое дошт, ки дар тахтаи синф менавишт, зуд-зуд аз дастони ларзони мурифта, навиштани ҳарфҳоро ёд меод. Иллату миннат намекард. Фақат таъкиди менамуд, ки ҳеч гап не, одам то хато накунад, кореро ёд намегирад. Саводомӯзӣ азобҳо дорад. Мақоли зерини мардумӣ доим вирди забонаш буд: «Имрӯз туро дард кунад, фардо туро мард кунад». Минбаъд ин панди устод дар зиндагӣ шиори ҳамешагии мо шуд. Мо агар пешравӣ ба даст меовардем, сарамонро падарона сила мекард, баъзан қаламҳои ранга ва дафтарҳои нав оварда, ба мо тухфа

мекард. То хатми синфҳои ибтидоӣ ҳамдаму ҳамнафаси мо буд ва мо ба ӯ саҳт одат карда будем ва аз чунин устод дар мактабу дар кӯча ва хона ифтихор мекардем. Ҳар рӯз ба хона омада, ӯро ба падару модаронамон таърифу тавсиф мекардем. Орзу мекардем, ки мисли ӯ муаллими ширинзабону фариштахӯ ва обрӯманд шавем, дар синфҳои болоӣ ҳам ӯ ба мо дарс диҳад. Аммо устод дар мактаби зодгоҳи худ муаллим шуд.

Чун фасли зимистон фаро мерасид, устодамон бо ҳамроҳонаш рӯзҳои қорӣ ба деҳашон барнамегаштанд, зеро рӯзҳои кӯтоҳу сард ва роҳи дур, ки нақлиёт хеле камчин буд, онҳоро азият меод. Ҳаминро ба ҳисоб гирифта, барои муаллимони мусофир дар шафати мактаб ҳуҷраеро барои зисти муваққатӣ ҷудо карда буданд. Мардуми деҳаи мо муаллимони мусофирро дӯст меоданд. Бо маслиҳати калонсолон мо, кӯдакон, ҳар бегоҳ аз рӯйи навбате, ки устодон воқиф набуданд, аз хонаҳои мон ба онҳо хӯроқи шом мебардем. Хонандагони синфҳои болоӣ ҳезуми устодонро шикаста, дар бухориашон оташ мегиронданд, аз дарё об оварда меоданд. Ман ҳам орзу мекардам, ки тазтар калон шаваму чунин хизматхоро дар ҳақиқат устод бачо оварам. Бегоҳе, ки навбати хӯрокбарӣ ба ман мерасид, бароям чун ид фараҳбахш буд.

Падари шодравонам подабон буд, аммо дар ҳақиқат устодам қадрдониҳо зоҳир мекард. Баъзан аз кӯҳу пуштаҳо ва резҳои кӯҳсор занбӯруғу чукри ва алафҳои ошӣ чамъоварӣ намуда, ба воситаи ман ба устодам мефиристод. Тобистон гоҳ-гоҳ аз ҷангал ҳезумро ба хар бор мекард ва ба ман мефармуд, ки онро ба муаллимхона барам, то ин ки муаллимам ҳезумҳои чамъшударо ба мошин бор карда, ба хонааш барад. Аз ин рафтори ҷавонмардонаи падарам хушам меомад ва

ӯро бештар дӯст меод. Моҳи май падарам подаи худро ба ҷароғоҳи тобистона мебард ва маро мефармуд, ки «ба устодат бигӯ, гову гӯсолашро аз деҳаш бароварда, ба подаи ман ҳамроҳ кунад, ман то тирамоҳ онҳоро бо подаи худ меҷаронам». Устодам аввал хичолат мекашид, вале ба сидку ихлоси падарам розӣ шуда, молҳояшро ба ҷароғоҳ мебаровард. Падарам ҳамин ки подашро аз ҷароғоҳи тобистона ба кишлоқ мебаровард, устодам ҳақиқат хизматашро дароз мекард, ӯ рад мекард ва мегуфт: «Шумо, муаллимон, ба халқ хизмат мекунад, бояд халқ ҳам ба шумо хизмат кунад». Нақли чунин кирдорҳои падарам далели миннат нест, балки исботи он аст, ки мардуми деҳаи мо дар он айём муаллимонро сидқан дӯст меоданд. Гули сари сабади ҳама маъракаву нишастҳо муаллимон буданд. Чунин мақоми устодонро дар ҷомеа мушоҳида карда мо – шогирдонашон ҳама муаллим шудан мехостем. Аз ҳамин сабаб, яку яқбора аз байни 18 нафар хатмкардагони синфи 8 соли 1976 мо нух нафар ба омӯзишгоҳи педагогии шаҳри Панҷакент дохил шудем.

Сабақхое, ки аз устоди шодравонам Хидиркул Халилов гирифтаам, дар замирам ҷойгоҳ ва мақоми вижае доранд. Зеро он сабақҳо таҳкурсии ҳама сабақҳои гирифтаи мананд. Онҳо чун нақши рӯйи санг аз хотирам зудуда намешаванд. Агар ман имрӯз ба ҷое расида бошам, ба туфайли заҳмати саҳтгириҳо ва меҳрубониҳои падаронаи ӯст. Дарго, ки устод ҳоло дар қайди ҳаёт нест, вагарна ҳар сол чанд маротиба ба аёдаташ мерафтам. Ягона тасаллои дили ман заҳмати талашҳои ба ҳадар нарафта ва орзуҳои амалишудаи устод аст, ки мо соҳибмаълумот шуда, имрӯз мисли ӯ ба фарзандони халқ сабақ медиҳем. Ҳанӯз рӯхи устод бо ман аст, ӯро дар пахлуи худ чун насиҳатгар ва пири

раҳнамо тасаввур мекунам, аз рӯҳаш имдод металабам. Чун арзи сипос мо, шогирдон, ба руҳаш дуову фотиҳа мефиришем, зикри хайр мекунем.

Устод ҳанӯз дар қайди ҳаёт буд ва чун арзи сипос дар ҳаққаш газале эҷод карда будам, ки бозгӯи муҳаббати шогирдонаи ман ба ӯ ва ӯ барин устодони асилу фарзона аст:

ОМУЗГОРИ МАН

Сипосатро ба ҷо меорам, эй
омӯзгори ман,
Ки ҳастӣ раҳкушою раҳнамо дар
рӯзгори ман.
Ту гаштӣ боиси парвози ман дар
осмони бахт,
Дар ин майдони санҷиш боиси
авҷу барори ман.
Ба ин субҳи саодат то расам, мӯят
сафедӣ ёфт,
Нахуфтӣ рӯйи чандин нақша, эй
шабзандагори ман.
Ба боғи маърифат, эй боғбони
сабздасти мо,
Ниҳолони фузунро сабз кардӣ дар
қатори ман.
Сарамро сила карда дастӣ ту чун
панҷаи хуршед,
Бувад андарзу дастури ту ҷӯю
чашмасори ман.
Мукофоти ту бошад эҳтирому
сидқи шогирдон,
Аз ин ҷои бахтар нест, эй
ҷонзадори ман.
Ба ҳар роҳе равӣ, он раҳ барад
бар манзили уммед,
Ба каф ҳоке, ки гирӣ, зар шавад,
эй хоксори ман.
Бихоҳам рӯ ба рӯят оям, эй
омӯзгори ман,
Зи дидори ту шояд бишканад як
дам хумори ман.

Рашидани ҲАМРОҲ,
устоди кафедраи забон ва адабиёти
Донишгоҳи давлатии омӯзгории
Тоҷикистон ба номи С. Айни

Муаллим дар ҷомеа шахси обрӯманд, тарбиятгари насли наврас, машғалбардори маърифат буда, мақоми шоистаеро дорост. Ӯ на танҳо муаллими шогирдон, балки муаллими волидон ҳам ҳаст.

Муаллимиро касб не, истеъдод мегӯянд. Шояд ин дуруст бошад. Масалан, шоиронро боистеъдод ва беистеъдод меноманд. Шоир то шеър эҷод кунад, хуни ҷигар мешавад. Тарбияи шогирдон ба меҳнати шоир монанд аст. Муаллим қобилияти ҳар шогирди худро дида, ҷаҳони ботинии ӯро кашф менамояд.

Дабистон, маъвои фаъолияти омӯзгор, ҷойгоҳи муқаддас, макони илму маърифат, маҳзани донишу фарҳанг, оғози орзуву умедҳо, сарнавишти инсонҳо, кӯдакии беолоиш, наврасии хушбахтона, ҷавонии фаромӯшнопазир аст.

Шахсе омӯзгор шуда метавонад, ки дар дилаш шарора дошта бошад ва онро ба дили шогирдон расонда тавонад.

Чун қулоле аз кӯдакон шахсиятҳои бофарҳанг, донишманд ва бо маънои томаш инсонҳои ҳақиқиро офарад.

Агар омӯзгор нисбат ба кӯдакон меҳру муҳаббат надошта бошад, ӯ омӯзгори ҳақиқӣ шуда наметавонад. Агар кӯдаконро чун фарзанди хеш дӯст надорад, хатою шӯҳиҳои кӯдакони онҳоро бахшида натавонад, ӯ омӯзгор нест.

Чун ин суханхоро ба забон меорем, пеши назар омӯзгори мисли волидайнамон меҳрубон ва ғамхор хувайдо мегардад, ки моро чун фарзанди худ дӯст дошта, баҳри тарбия пайваста дар талош мебошад.

Ҳар як инсон соҳибакл медонад, ки қадри омӯзгор, муаллим ва тарбиятгар аз падар боло аст. Шоир мефармояд:

Қадри устод аз падар беш аст

В-аз падар устод дар пеш аст.

Омӯзгор, ба қавли бузургон, муҳандиси руҳи инсон аст. Хуррам он шахс аст, ки сазовори ин касби пушараф мебошад ва омӯзгор касе, ки ҳамеша дар ҷустуҷӯи навоариҳост.

Муҳандиси руҳи инсон

Расад ҷон бар лаби бечора устод,
Ки ҳарфери ба шогирде диҳад ёд.

Бехтарин устод касест, ки шогирдонро дӯст меод, шарикӣ шодию ғам ва роҳбалади рафтори нек, гуфтори нек ва пиндори неки онҳост.

Басоҳушояндаст, кидарзамони соҳибистиклолии ҷумҳурии азизамон обрӯю эътибори омӯзгор ва мавқеи ҷамъиятии ӯ боз ҳам боло рафт. Ба ин, пеш аз ҳама, сиёсати хирадмандонаи ватанпарваронаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон мусоидат кардааст. Эҳтирому эътиқоди Пешвои муаззами миллат нисбат ба омӯзгорон дар сатҳи баланд ва ибратбахш аст. Президенти мухтарам ҷумҳуриамон бар он назаранд, ки «миллате, ки омӯзгори асил надорад, ҳеч гоҳ ба ягон мартаба намерасад».

Пешвои миллат борҳо ба аҳли маориф, ба омӯзгорони арҷманд чунин муроҷиат кардаанд: «Ҳатто як лаҳза фаромӯш накунед, ки ояндаи миллат, давлат ва Ватан дар дастӣ шумост». Ин каломӣ

Сарвари кишвар барои тамоми устодони мамлакат ҳам масъулиятпафзосту ҳам ифтихорбарангез ва бовар дорад, ки аҳли таълиму тарбия ҳамеша ин муроҷиатро дар пеши назар хоҳанд дошт.

Агар барои аз хоби ноз бедор сохтани табиат баҳор лозим бошад, пас баҳри саводнок шудану ба роҳи рост рафтани инсоният муаллим нақши калон дорад. Ҳеч кас аз ботини модар оқилу донишманд ба дунё наомадааст.

Муаллим равшангари дилҳо ва ҳидоятгари роҳи рост дар зиндагӣ мебошад. Агар он заҳматҳои устод намебуд, ҳама аз илму дониш дур мемонданду дунё тираву тор мегардид.

Пас мо-шогирдонро мебояд ҳамаи заҳматҳои кашидани устодонро пос дорем ва корхоро ба сомон расонем, ки устодон аз мо бифаҳранд.

Муаллим ба шамъе шабоҳат дорад, ки умре месӯзад роҳи шогирдонашро равшан месозад.

Вай сафои нурбахш, раҳнамою ояндасози ҷомеа аст ва сазовори ҳама гуна ситоишҳост.

Меъмор, ки нахустин хишти илму дониш, фазлу адаб, маънии маърифатро дар бинои мухташам ва оламори зиндагӣ мегузорад, устод аст ва мо бояд ҳурмати ӯро дар ҳама ҳолат ба ҷо оварем. Дар тавсифи тарбиятгар бузургони тамоми давру замон, шоирону нависандагон суханҳои воло гуфтаанду мегӯянд.

Омӯзгор, ки рисолаташ тарбияи инсон аст, агар касбу шогирдонашро аз таҳти дил дӯст дорад, бешубҳа, инсонхоро тарбия карда ба воя мерасонад, ки ба Ватану миллат садоқати беандоза дорад, ҳудогоҳу ҳештаншинос, идомабахши амалҳои неки падарону бобоёни шухратманд мебошанду мувофиқ ба панду насиҳатҳои неки устодонашон қору фаъолият қарданро мақсаду мароми хеш меоданд.

Манзура ҚОДИРОВА,
омӯзгори забон ва адабиёти
тоҷики муассисаи таҳсилоти миёнаи
умумии №12-и шаҳри Исфара

БА ОЗМУНИ «ОМУЗГОРИ МАН - ИФТИХОРИ МАН»

Муқаддима

Ин дунёро ҳеч тасаввур кардан наметавонем, агар устод вазиғае ва рисолате надошта бошад ва умуман, ӯ ба кадру манзалате сазовор набуда, бар ивази кори чонияш обчакорӣ намояд ва бо қору бори рӯзгору ташвиши рӯзмарра банд бошад. Зеро «агар дар ҷаҳон набвад омузгор, шавад тира аз беҳирад рӯзгор»-и мо ва то-рикии бедонишвику беақлӣ, беадолативу фосиқӣ, баҳиливу носипосӣ рӯйи оламу дар чанд сол, моҳ ва ё дақиқа фаро бигирад ва аз инсониву одамият нишоне намонад.

Ҳар абармардери омузгоре буд, ки барояш дарси ибрат ва илм дод.

Муаллими аввалина Сафар Ризоев хеле хуб дар ёд дорам. Устод Ризоев аз Яғноби Зарафшон ҳастанд. Ҳар лаҳза аз байтҳои яғнобӣ, яъне, сугдии қадим низ ба мо мехонданд. Бояд гуфт, ки мардуми Яғноб аз шахсиятҳои боору аҳл маҳсуб мешаванд. Ман, ки дар шаҳраки Ҳаёти Нави ноҳияи Зафаробод калон шудам, дар шаш кӯчаи «боло» мардуми яғноби кӯчонидашуда зиндагӣ мекарданд ва дар аксар ҳолат касе ҳад ва ҳаққи гузаштан аз он кӯчаҳоро надошт. Аммо устоди ман Сафар Ризоев ба кулӣ аз он сугдиёни хунсарду часуру нотаре фарқ доштанд ва ба мо меҳрубон буданд. Синфи яки хешро хеле хуб ва равшан дар ёд дорам. Чун мактаб надоштем, дар ҳонае таълим мегирифтем. Ҳар рӯз ман ва ҳамсинфонам Анис Ғоибов, Акбар Саидолиев, Диловар Қодиров ва дигарон муаллимро мунтазир мешудем. Бале, мо аз муаллим барвақттар меоммадем! Олами ботинии дигар ҳамсинфонамро намедонем, аммо ман рӯзе хушнуд ва хурсанд будам, ки муаллим дар сар ҳарфи наво меоварданд. Он рӯз, ки муаллим ҳарфи наво меоварданд, бо иштиғе ва хушнудӣ муаллимро мешунидем ва ҳарфи наво меоммадем. Имрӯз ба як чӣ ҳайронам. Синфхонаи хонандаи синфи якум пурра оронш дода шудааст ва ҳама ҳарфҳоро дар он чо насб намудаанд. Хонанда қаблан аллакай меонад, ки

Се устод

кадом ҳарф чӣ намуд ва чӣ сохт дорад. Ҳатто баъзан хонандагонро пешакӣ бо «Алифбо» шинос менамоянд, ки ба андешаи мо, каме нодуруст ва ғалат мебошад. Бояд хонанда ҳарфи навро интизор шавад. Ба таври ногаҳонӣ ҳарфи навро бубинад ва ба хотир гирад. Ин ҳам барои он ки инсон ҳамеша ба чизҳои ғайримунтазира шавки бештар дорад. Барои мисол: тухфаро нишон дода, ба фарзандатон диҳед ва навбати дигар тухфаро пинҳон кунеду пурсед, ки чӣ тухфа барояш овардед. Тафовут хеле калон аст. Шояд усули дарсгузарию устоди ман Сафар Ризоев, ки бо низоми таълими Иттиҳоди Шуравӣ сурат мегирифт, дуруст буд?

21 формула

Синфи 8-ум мехондем. Чоряки охир буд. Бо супориши муаллими фанни физика Миршароф Воҳидов мо бояд бистуяк формулаи физикиро аз худ мекардем ва онҳоро рӯзи чоряк шарҳ меодем. Ҳама баҳои паст гирифт. Навбати ман расид. Бо тамоми қувва, кӯшиш, дониш ва ҳаракат 19 формуларо навишта, шарҳ додам. Муаллим Воҳидов ба ман нигоҳ карда гуфтанд:

- Шин, баҳоят чор!

Ин барои ман зарбаи бениҳоят сахт буд. Зарбае, ки маро шикаст. Ба чоям нишастам, аммо худро набахшидам. Гиря маро гулуғир кард, аммо эҳсоси мардӣ дар ин муқовимат пурзӯр омад. Мардонавор чанд дақиқаи дигарро сипарӣ намуда, пас аз дарс ба хона шитофтам. Ду формулаи аз хотир рафтаре аз худ кардам ва бо дучарха хонаи муаллим Воҳидов, ки дар кунҷи дигари шаҳраки мо воқеъ буд, рафтам. Муаллимро фарёд намудам. Муаллим бо дастони лойлолуд берун баромаданд. Маро дида ҳайратзада шуданд. Ғолибан, ба сари бинӣ ва чанд тори мӯй бо дасти лой расидаанд, ки лойлолуда ба назар мерасиданд. Мақсади хешро фаҳмондам.

- Осимҷон, ман ба ту аллакай боҳири панҷ мондам, аммо барои дигарон дарс шавад гуфта, ин корро кардам. Медонистам, ки ту формулаҳоро аз худ карда будӣ.

Он замон ман на бо дучархаи падар хона мерафтам, балки гуё қанот бароварда будам мепаридам. Ин яке аз аввалин пирузии ман дар «муҳорриба» вазнини хондан ва нахондан маҳсуб мешуд.

Автобуси охири

Тобистони соли 2001 буд. Бо навиштани иншоё маро ғолиби озмун дар ноҳияи Зафаробод омадам, барои худам баъзан чизҳои заруриро харидам ва ба шӯбаи маорифи ноҳия рафтам. Умед Раҳмонов, устоди забони модаринам таъкид намуда буданд, ки бояд дер накунам, соати 9:00 он чо бошам. Аз соати 9:00 то соати 16:00 дар шӯбаи маориф будам. Касе пайдо нашуд, ки маро то Хучанд орад. Як муаллим ё шояд корманди шӯбаи маориф мехост ба Хучанд ояд ва ба ман гуфт, ки пули ӯро низ медиҳам ва барои як шаб дар хонаи хешӣ ӯ хоб кардан як миқдор боз пул хоҳам дод. Ҳисоб кардам, пулам намерасад. Гуфтам, ки ин миқдор пул надорам. Маро ба ҳоли худам гузошт ва рафт. Дақиқаҳо мегузаштанд ва ман ноумед мешудам. Боз гашта рафтан ба шаҳрак, молбонӣ, кор дар саҳро ва гармии тоқатфарсон офтоб бароям хуш наомад. Мехостам дар ин лагер ширкат варзам. Инсонҳои навро бубинам, дӯстони наво пайдо кунам. Кунче рафтам ва пинҳонӣ гиристам. Ҳамин лаҳза як мард аз дари шӯбаи маорифи ноҳия баромад ва ба ман хитоб намуд:

- Ҳе, бача! Тез чум. Автовагзал

мерем. Ҳозир ман ба муаллимат Раҳмонов занг задам, расида меояд. Туя ҳавай Хучанд мебарад.

Ман ашконамро саросемавор пок карда, аз чой қаҳида хестам ва аз паси он мард, ки зоҳиран корманди шӯбаи маориф буд, равон шудам. Он мард ним соат интизор шуду рафт. Гуфт, ки аз пеши автобус дур наравам. Соат ба панҷи бегоҳ наздик мешуд. Муҳаррики автобусро низ ронанда гирон кард. Ҳама нишастанд. Ман бо умед чониби номаълум назар мекардам. Ногаҳон дидам, ки Умед Раҳмонов тез-тез роҳ гашта омаданд. Аз хурсандӣ қанот баровардам. Рост чонибашон давидам. Салом кардем ва Хучанд равон шудем. Он шаб хонаи яке аз хешовандонҳои рафтем саҳар пас аз нахорӣ назди ҳукумати вилоят ҳозир шудем. Дар урдугӯҳ ман бо шахсиятҳои барҷаста Биҳочал Раҳимова, Рафоат Бобоева ва дигарон шинос шудам. Ин лагер маро ба кулӣ тағйир дод. Ҷаҳонбинии ман васеъ гардид ва дар зиндагӣ таҳаввулотӣ бузург рух дод. Дар бораи лагер ва иваз шуданам баъдан хоҳам навишт. Аммо дар ин лаҳза метавон гуфт, ки агар устод Умед Раҳмонов он вақт намеомад, кори хешро анҷом меод ва ё дастнорас мебуд, ба ягона телефони шаҳраки мо, ки дар хонаи устоди дигари ман Алихӯча Усмонов қарор дошт, ҷавоб намеод, ман лагер намеомадам ва таҳаввулот дар ҳаётим рух намеод.

Анҷом

Метавон гуфт, ки устодони дигарам, ба монанди Сайфиддин Бобоев, Туйгун Шарифӣ, Азизмоҳ Қобилова, Тӯлибой Бердиев, Алоиддин Бердиев, Муаттар Ғонбова ва дигарон барои ташаккул ёфтани ман ва ҳамсабақонам мехнати зиёд карданд.

То замоне, ки устод дар рӯйи замин мезияд, инсоният аз ҷаҳолату нодонӣ дур аст. Умри кулли устодони тоҷик дароз бод!

Осим ОРИФПҶУР,
узви Иттифоқи

журналистони Тоҷикистон

Бе мураббӣ зери гардун
муътабар нагӯн шудан,
Моҳи навро рафта-рафта
ҷарх оламгир кард.

Чӣ зебою шевою барҳақ гуфтааст шоири бузург. Воқеан, дар ягон самту соҳаҳои зиндагӣ кас бе мураббӣ ба ҷое намерасад. Нависандаи номвари тоҷик, шодравон Ҷалол Иқромӣ эҳтиромӣ устодаш Садриддин Айниро дар китобаш «Устоди ман, мактаби ман ва худи ман» самимона иброз доштааст: «Тамоми бузургони мо, пеш аз ҳама, ба устоди худ миннатдорӣ намудаанд, устодро аз падар беш шуморидаанд».

«Ҷабри устод бех зи меҳри падар», - гуфтааст Саъдӣ. Бале, ҳаққи устод ба шогирд бузург аст, вале афеъс, ки ин ҳақиқатро одам дар ҷавонӣ дарк намекунад ва фақат баъд аз ба камол расидан мефаҳмад... Хушбахт он касе аст, ки хизмати устодро ба чо оварда, миннатдорӣ баён намудааст.

Омузгорӣ дар ҳақиқат, пешаест хеле пушараф, вале захираи зиёдеро талаб мекунад. Омузгорон созандаи тафаккури солим дар ҷомеа ва пешбарандаи онанд. Саҳми онҳо дар тарбияи насли наврас ва ҷавонон бузургу мондагон аст. Шууру тафаккури

хулқу атвори аҳли башар аз омузгор сарчашма мегирад.

Ҳамин аст, ки сол то сол дар ҷомеаи мо мавқеъ ва мартабаи омузгор баланд мегардад. Дар сибёати Пешвои миллат, Президенти ҷумҳурӣ, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон соҳаи маориф дар меҳвар қарор дорад ва дар ин замина, дар масъалаи рушди тамоми ва инкишофи он пайваста тадбирҳои судманд андешида мешавад. Омузгор дар роҳи тарбияи насли созандаву бунёдкор ва ватандӯсту хештаншинос саҳми шоиста ва бузург мегузорад. Ҷомеа аз омузгор фаъолияти пурсамар такозо дорад.

Дар ҳар даври замон омузгор сарчашмаи дониш, ақлу заковат ба ҳисоб меравад. Барои ҳар яки мо омузгор машъалест, ки роҳи фардоҷмонро мунаввар мекунад.

Ҳар фарди ҳудогоҳе, ки касби омузгориро пешаи хеш намудааст ва ба тарбияи намунаи насли наврас машғул аст, бояд, пеш аз ҳама, дар замири насли наврас ҳисси хувияти миллӣ ва зиракии сибёро бипарварад. Шогирдонии омузгор бояд ҳамеша ман-

фиати ҷамъиятро аз манфиати шахсиашон боло гузошта тавонанд.

Тарбияи дуруст қафолати ояндаи солиму дурахшон аст ва поягузори тарбияи намунавӣ мактабу омузгоранд. Омузгорон шахсонанд, ки дар маркази тарбияи аҳли башар қарор доранд. Онҳо ҳамеша намунаи ибратанд; хоҳ аз ҷиҳати одоби рафтор, хоҳ аз ҷиҳати гуфтор, хоҳ аз ҷиҳати сару либосу расму русум ва дигар хислатҳои инсонӣ. Хушбахт онест, ки сазоворноми бузурги устодӣ ё омузгорӣ гаштааст. Омузгорон доимо дар пайи тақмили дониши худ ва ҷустуҷӯи наво-варихоянд, зеро бо пеш рафтани илму техника соҳаи маориф низ бо суръати баланд рушд меёбад. Чун шогирди муаллим шахси обрӯманд мегардад, нахуст бо эҳтиром номи муаллимашро ба забон мeroад ва аз ӯ розист, ки раҳнамоаш шуд. Агар устод ба роҳи рост ҳидоятнаш намекард, ҳеч гоҳ шарафманду комёб намегашт.

Донишманди маъруф Муҳаммади Ричой зикр менамояд, ки «Муаллимӣ шугл нест,

муаллимӣ ишқ аст. Агар онро чун воситаи рӯзгузаронӣ интиҳоб намудаи, раҳояш кун. Агар ишқи туст, муборакат бошад».

Олимон, файласуфон, адибон, мутафаккирони классики тоҷику форс, ки аз муваффақтарин муаллимони даврони хеш ва саромади касби пушарафи омузгорӣ ҳисоб меёбанд, дар асарҳои илмӣ, назмию насрии худ дар масъалаи таълиму тарбия хеле фикрҳои муфид гуфтаанд.

Омузгор машъалафрӯзи ҷаҳони маънавӣ ва нурбахши зиндагӣ маҳсуб мешавад ва ин рисолат ӯро дар ҷомеа сазовори обрӯ ва эҳтиромӣ хоса гардондааст. Ҳоча Насриддини Тӯсӣ дар «Ахлоқи Носирӣ» «табиати кӯдак ва сиршти ӯро» ба назар гирифта, менависад: «Бехтар ва шоистатар он аст, ки ба табиати кӯдак, назар ва тариқи фаросату зиракии ӯ эътибор диҳанд ва донанд, ки истеъдод чӣ навъ илму хунарро барои ёд гирифтани дар ниҳоди ӯ сиршти бошад, ӯро ба он навъи хунар машғул гардонанд».

Мусаллам аст, ки фаъолияти омузгорӣ асосан аз ду

самти муҳим иборат аст: таълим ва тарбия. Ин ду самт ба якдигар пайванди узвӣ доранд ва якеро бе дигаре наметавон тасаввур кард. Омузгори асил бояд ин пайвастагиро ҳамеша дар мадди назар дошта бошад. Аз замири ҳар як толибилм огоҳ шудан, ӯро дарк кардан ва бо ӯ дар сатҳи дониши ӯ мубодилаи афкор кардан кори сахл нест, зеро агар омузгор ӯро дарк карда натавониста, ҳарфи нодурусте ва ё маслиҳати ноҷое диҳад, боиси носаҳеҳ шудани тафаккури як нафар шуданаш мумкин.

Ҳақ ба чониби Пешвои муаззами миллат мебошад, ки фармудаанд: «Омузгор дар раванди таълиму тарбия ҳукуки хато карданро надорад, зеро тақдир насли ояндасоз ва пешбарандаи давлату ҷомеа дар дасти ӯст». Яъне, омузгор дар раванди таълиму тарбия баробари падару модар ва шахсоне, ки онҳоро иваз мекунад, нақши асосӣ дорад ва ҳамчун раҳнамои маънавӣ барои камол расонидани насли шоистаи миллат масъул аст.

Шаҳнавоз АСАДЗОДА,
донишҷӯи Донишгоҳи
славянии Россия ва
Тоҷикистон

▶▶ БА ОЗМУНИ «ОМУЪГОРИ МАН - ИФТИХОРИ МАН»

«Рӯзо мегузранд... аз сари мо... аз дили мо мегузранд». Хабар марги омӯзгори мушфику меҳрубон Пӯлод Пудинаевро шунида, гамгин шудам. Дилам сӯхт. Чигарам об шуд. Вақте ки ин сатрхоро рӯйи коғаз сафед меовардам, гирия гулуграм мекард, худро дошта наметавонистам, аз чашмонам ашк чорӣ мешуд. Оби чашмамо бо рӯймолча пок мекардам навиштагро идома меодам. Боварам намеояд, ки ӯ дигар бо мо нест. Ӯ барои ман зинда аст. Бо ман гуфтугӯ дорад. Сояаш ҳамқадами ман мебошад.

Ман бо Пӯлод Пудинаев дар муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №46 якҷоя кор мекардем. Банда муовини директор оид ба таълиму тарбия будаму Пӯлод Пудинаев – омӯзгори таъриху ҳуқуқ. Муаллим дониши ихтисосӣ дошт, мутахассиси фанни худ буд. Дар сатҳи аъло фанни худро медонист. Дар нух соати дарси муаллим иштирок кардам. Дарсҳои ӯ бо методҳои хозиразамон пурмазмун ва шавқовар мегузранд. Дар синфхоро, ки муаллим дарс мегуфт, сифати таҳсилот хубу ба талаботи замон ҷавобгӯ буд. Ба таъбири маъмул, «... хар дарсаш мазмуни як асарро дошт». Муаллим дар дарсҳои таърих дарс мегуфт ва ба ороиши кабинетҳои таълимӣ ҳамеша диққат меод. Саъю кӯшиш мекард, ки ҳудуди таърихро бо асбобҳои аёнӣ, дидактикӣ, худсохт ва воситаҳои таълимӣ техникаӣ ҷиҳозонад. Дар дарсҳо аз воситаҳои таълимӣ мавҷуда васеъ истифода мебуд. Тайи 5 соли ахир шо-

гирдонаш дар озмунҳои ноҳиявӣ, шаҳрӣ ва ҷумҳурӣ аз фанни таърих ширкат варзида, ба гирифтани ҷойҳои намоён ноил гардидаанд.

Соли 2010 муассисаи таълимӣ ҷонишини директор оид ба корҳои тарбиявӣ надошт. Муаллим ҳар рӯз худ ҷамъномаи пагоҳирӯзӣ мегузронид. Ӯ баландгӯякро ба даст гирифта, дар боби одоби ахлоқи хонандагон суҳан мегуфт. Синфери, ки давомоташ бад буд, зери танкид мегурифт. Дар муассиса Пӯлод Пудинаев соҳибхитром буд. Ҳамаи омӯзгорон ва хонандагон аз ӯ маслиҳат мепурсиданд. Муаллим доим таъкид ме-

кард, ки бояд омӯзгор нисбат ба хонандагон ҳам сахтгир ва ҳам меҳрубон бошад. Чунин набошад, дарси хуб дода наметавонад ва хангоми машгулиятҳо хонандагон ба ӯ гӯш намедиханд, он донише, ки дорад, ба шогирдон дода наметавонад.

Омӯзгор Пӯлод Пудинаев дорои ҳамаи хусусиятҳои ҳамаи инсонӣ буд. Хонааш, дар наздикии муассиса буд ва аз ин хотир дастархонаш барои худро бегона доимо кушода буд. Нафаре, ки ба муассиса меомад, то аз хонаи ӯ як пиёла ҷой наменӯшид, иҷозати рафтани намедод. Хислатҳои нек ва накукорӣ ӯро мардуми маҳаллаи «Ҳаёти нав» ба ҳисоб гирифта, депутати ноҳиявӣ инти-

хоб карданд.

Даҳ сол дар маҳалла сарвар шуда, кор кард. Дар лаҳзаҳои душвор дасти фитодагонро мегирифт. Ба мардуми коррафта кумак мерасонд. Дар ғаму гуссаи мардум шарик буд. Рӯзи маргаш чи худро чи бегона гирия карданд. Ба чашми худ дидам, ки дар вақти баровардани тобут мардони маҳалла ҷӣ хел мегуристанд.

Пӯлод Пудинаев 2 августи соли 1946 дар деҳаи Шули Ҷамоати дехоти Нусратулло Махсуми ноҳияи Рашт ба дунё омада, то синфи 8 дар муассисаи №2-и деҳа таҳсил намудааст. 4 соли дигар дар

Накукору накуноме буд

Омӯзишгоҳи педагогии шаҳраки Навободи ноҳияи Рашт таҳсил карда, онро бо дипломи аъло хатм намудааст. Сипас ба Донишгоҳи педагогии ба номи Т.Г. Шевченко (хозира ДДОТ ба номи Садриддин Айни) дохил гардида, баъди 5 сол донишгоҳро ҳам бо баҳои аъло ба итмом расондааст. Баъди хатми донишгоҳ дар муассисаи миёнаи №46 ба ҳайси ҷонишини директор оид ба таълим дар синфҳои ибтидоӣ ба кор шуруъ кардааст. Баъди 2 соли фаъолият дар муассисаи зикршуда сарвари муассисаи маҳсури шабонаи коргарҷавонони №5 таъйин гардид. Худуди 5 сол дар ин муассиса фаъолият намуд.

Марҳум баъдтар фаъолиятро дар

муассисаи миёнаи №45-и шаҳри Душанбе ба ҳайси сарвари муассиса идома дода, наздики 20 сол дар ин муассиса кор кардааст. Бо дархости мардуми маҳаллаи Ҳаёти Нав ба мактаби №46 даъват шуда, аз вазифаи сарвари муассисаи №45 ба муассисаи №46 ба ҳайси директори муассиса таъйин гардидааст.

Ин омӯзгори варзида ва инсонӣ наҷиб фарзандони хуб тарбия карда, онҳоро соҳибмаълумот намуда, ба зиндагии мустақилона гуселонидааст. Яке ДДОТ ба номи С.Айни, дувумӣ- Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Ш. Шохтемур, савумӣ – Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, чаҳорумӣ -Донишгоҳи техникаи Тоҷикистон ба номи академик М. С. Осимиро хатм намудааст.

Тайи 4 соли ахир бемории фишори баланди хун муаллимро ранҷ меод. Ҳамроҳ ба тӯю маъракаҳо мерафтем, хӯрокҳои рағандор хӯрда наметавонист, парҳез мекард. Дар ҳақиқат, Пӯлод Пудинаев марди хоксор ва заҳматкаш буд.

Медонам, ки чунин мардон намениранд, дар дилу дидани мардум боқӣ мемонанд, аз эшон номи нек ёдгор аст.

Беҳуда нагуфтаанд, ки:

**Чун номи накут ёр бошад,
Бо марг туро ҷӣ кор бошад?!**

Сайвалӣ ШЕРАЛИЗОДА,
омӯзгори МТМУ №18-и
шаҳри Душанбе

Ёде аз устодон

**Ҷар киро устод набвад, кор бар бунёд нест,
Дар раҳи маънӣ рафиқе беҳтар аз устод нест.**

Оре, дар ҳаёти ҳар як шахс лаҳзаҳои нотакрор ва фаромӯшнашаванда зиёданд, ки инсон бо ҳаёли он рӯзҳои хушу нотакрор зиндагиро идома медиҳад. Нахустин қадамҳои давраи тифли, бори аввал ба макони илму дониш қадам ниҳодан, бори аввал донишҷӯ шудан, бори аввал ба ҳаёти мустақилона қадам ниҳодан, бори аввал ба мувафаксиятҳо ноил гаштан, соҳиби аввалин фарзанд шудан... Устоди аввалини ман Темурали Амриалиев буданд, ки баъди хатми донишгоҳ ба ноҳияи мо ба муддати 2 сол аз шаҳри Кӯлоб омада буданд. Аввалин харфу ҳичоро мо аз он шахс омӯхтаем ва хеле миннапазирем, ки чунин омӯзгори сахтгир серталаб ба мо дарс гуфтанд, чунки ҳамаи хонандагони синфи мо бо баҳои хубу аъло таҳсил менамуданд.

Бехтарин устодони ДДОТ ба номи С.Айни, ки моро сабақ омӯхтанд, то ҳол дар ёду ҳаёли ман боқиянд. Устодони донишманди мо Сайвалӣ Раҳмонов, Фатҳия Икромова, Ҷоннон Бобокалонова (руҳашон шод бод), Маҳмадулло Лутфулло (Мухаммад Лутфуллозода), Исмоил Назриев, Д.Ақбаров, Х. Бойназаров ва дигарон дар ҳаёти ҳар як донишҷӯ нақши муҳиме бозидаанд.

Маҳсусан, ҳар як соати дарсини устоди устодон, донишманди бузурги мо Маҳмадулло Лутфулло барои мо дарси тарбия, одоби ахлоқ ва донишу малака буд. Нармгуфтор, ботамкин, ҳар як суҳанро дар ҷою мавқеи худаш мегуфт. Педагогӣ асил. Бо мо аз фанни педагогика дарс мегуфтанд ва декани факултаи педагогӣ буданд. Аз хатми донишгоҳ 36 сол сипарӣ гашта бошад ҳам, бо мо, омӯзгорони синфҳои ибтидоӣ, Маҳмадулло Лутфулло ҳамеша ҳамроҳ мебошанд. Чун китоби «Алифбо»-ро мекушоём, симои нурони ин шахсияти бузург пеши назарамон намоён мегар-

дад. Аз рӯзи аввал хонандагонро бо муаллифони ин китоби сеҳрнок, харфҳои заррин ва расмҳои ранга шинос намуда, бо ифтихор ба кӯдакони хурдсол мегӯям, ки ана муаллифи ҳамаи китоб ба ман сабақ додаанд ва устоди ман ҳисоб мешаванд. Китобҳои дастурҳои таълимӣ, ки ин шахсияти бузург барои мо, омӯзгорон ва донишҷӯён, таҳия намудаанд, роҳнамои кори мо мебошанд.

Соли 2008 дар ноҳияи Вахш бо ташаббуси Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар барномаи Агентии ҳамкорӣ Олмон аз ҳисоби омӯзгорони беҳтарини ҷумҳурӣ, ки муддати 2 сол идома ёфта, тренерони барнома-ро омода месохтанд, ман низ иштирок намудам. Дар ин барнома бори дигар бо устод Маҳмадулло Лутфулло вохӯрдм, ки барои ман лаҳзаи фаромӯшнопазир буд. Бори дигар дар ин барнома аз машгулиятҳои пурмазмун Ибодулло Абдуллоев бархӯрдор гашта, худро дар дарсҳои педагогикаи устод Маҳмадулло Лутфулло тасаввур кардам. Давраи донишҷӯӣ вазифаи раиси ташкилоти комсомолии гурӯҳро ба уҳда доштам. Гирандаи стипендияи Ленини будам ва дар курси сеюм узви ҷиҳзи коммунист интихоб гардидам. Кӯшиш мекардам, ки ҳар як соати дарсини устодонро аз худ намуда, донишашро тақдир дидам. Дафтарҳои консепти давраи донишҷӯӣям солҳои дароз ба ман кумакрасон буданд.

Давоми 36 соли фаъолияти кориам садҳо нафар шогирдам соҳиби маълумот гашта, ба давлату миллатамон хизмат карда истодаанд. Соҳиби нишони «Аълочии маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон» (2014) мебошам.

Хангоми навиштани ин мақола лаҳзае худро донишҷӯ ҳисобидам, дар ихтоси устодони донишгоҳ ва ҳамкурсонам ҳис намудам. Хушбахтам аз он, ки чунин устодон ба ман сабақ додаанд.

Ҷамшид МУЛЛОДҶУСТОВА,
омӯзгори Коллеҷи тиббӣ-
инноватсионии ноҳияи Панҷ

Дар ҳар давру замон машғалбардори илму ирфон омӯзгор буда, ҳамон омӯзгоре, ки ба дилҳо нури донишро барафрӯзад, ояндаи ҳар навниҳолро ба дарахтони пурмеваву пурсамавр табдил диҳад.

Илму дониш, забон, як харфу ду харф ин ҳама ганҷинаи дили омӯзгор аст. Омӯзгоре, ки умри худро, вақту соати хешро барои дарс гуфтан, омӯхтану андӯхтан сарф мекунад, барои ҳар миллат муаллими донишманд ганҷ аст, нуру зиёи он кишвар аст. Ҷар омӯзгор

Чароғи дил барафрӯзӣ

худ як китоб аст, китоби ноҳонда, нокушода.

Мо аз рӯзгору зиндагиномаи онҳо гоҳо беҳабар мемонем, бепарвой моро аз худу аз онҳо дур мекунад.

Беҳуда Лукмони Ҳаким моро хушдор на-
дода: «Устодро беҳтарин падар шумор!»

Як лаҳзае, ки барои мо ҳаёти гоҳе фақирона, гоҳе пур аз дарду ғам, гоҳе лабрез аз меҳру муҳаббат аст. Ин ҳама дар қору фаъолияти омӯзгорони воқеӣ бисёр буда, ҳаёти онҳо ба мо нишон медиҳад, ки бубинем он шахсоне, ки худро қурбони дарсгӯӣ, омӯхтану андӯхтан карда, хешро фаромӯш намудааст. Барои онҳо беҳтарин бахт, шодӣ дар ҳаёташон тарбияи шогирди арзанда ва писандида аст. Ӯ тавонад ба давлату миллат манфиат орад, ӯ тавонад барои муаллим як иборати шодиро оварад: «Бар муаллимам ҳазор раҳмат». Аз ин мукофоти баланд нест, барои омӯзгори асил, аз ин иборати хушу сурурбахш нест ба қору маҳсули меҳнати ӯ.

Охир «устоди хунарманд аз санг одам месозад, мураббии беҳунар аз одам дилсанг ба бор меоварад», - мегӯянд, сабаб дорад. Муаллим шабу рӯз дар як андеша аст, ки шогирдон аз илму дониши андӯхтаи ман баҳравар гардидаанд ё на. Чун бубинад, ки шогирдаш бо азму бо меҳр ба дарсҳои устодаш дода шудааст, аз ин бахти баланд барои он мураббӣ нест. Барои ҳамаи, замоне дар дехе, дар шаҳре, дар кишваре обрӯи муаллим баробари раис ва ё роҳбари он ноҳия доништа мешуд. Худи халқ барои ояндаи фарзандонашон барои муаллим шароит фароҳам меовард. Мактаб манбаи нуру аст, зиё аст, агар муаллим бошад. Донишгоҳ машғалафрӯзи илму дониш аст, агар устодони соҳибмақом дарс гӯянд, кор кунанд.

Нуктаеро ҳонда будам, ки ҳеч аз ёдам на-
меравад:

«Аз сарвазирӣ Ҷопон пурсиданд: «Чи гуна ба ин ҳама илму техника ноил гардидед?»

Гуфт: «Мо бо омӯзгорон маошро монанди вазир, дахлнопазирро монанди депутат ва шарафмандиро монанди император таъмин намудем».

Дар рӯзгори воқеӣ ҳамаи маъниро меҷӯем дар ҳаёти зиндагии ин ё он омӯзгор, муаллим ҷӯем, пайдо кунем, вале ба орзу дар бисёр маврид намерасем. Маҳсусан, солҳои сахтӣ, бесару сомоние, ки бар кишвари мо рӯзад, аз ҳама бештар муаллим хору залилӣ ва сахтӣ кашид. Барои як пора нон надонист, ки худро ба кучо занад. Ба мактаб меомад, холи талабагон, донишҷӯён низ лоики дидан нест. Ин имтиҳони сахти зиндагӣ барои онҳо шуд.

Зиндагӣ якмаром нест, охишта-охишта

онҳо ҳам ба маҷрои оромии ҳаёт пайваستاанд, худро ёфтаанд. Вале он омӯзгорони басо до-
нову меҳанпараст ва гурури миллидоштаро ба гирдобҳои худ ҷангу бераҳмӣ ва нодорӣ бурд.

Баъзе мактабҳо бе муаллим монданд. Ак-
нун тасаввур кунед, ки ҷавононе, ки муаллим ва ё устод надоранд, ба кучо мераванд, ҷӣ сон тарбият меёбанд?

Бесабаб нагуфтаанд, ки:

**Ҷар кӣ бе устод кард оғоз кор,
Кору бори ӯ надорад эътибор.
Домани устод гиру шод шав,
Муддате хидмат куну устод шав!**

Барои аз байн бурдани миллат, давлат ва забон набудани омӯзгорони доною дониш-
манд бас аст. Тасаввур кунед, ки дар он мак-
кон чароғ, нуру нест, имон нест, умед нест.

Дар пештоқи донишгоҳи Стелленбос (Ҷумҳурии Африқои Ҷанубӣ) чунин лавҳачае овезон будааст: «Барои маҳв кардани миллат бомбаи атомӣ ва ё ракетаҳои дурпарвозку-
нанда лозим нест. Танҳо сифати таълимро паст карда, ба рӯйбардорӣ аз дафтар (исти-
фодаи шпаргалка) иҷозат диҳед, кифоя. Бе-
морон аз дасти чунин духтурҳо мемиранд. Биноҳо аз дасти чунин меъмронону муҳандисон
фуру мераванд. Маблағҳо аз дасти чунин
иктисодчиёну муҳосибон ба бод мераванд. Адолат аз дасти чунин қозиҳо нест мешавад. Пастии таълим маҳви миллат аст».

Душманони миллати мо хостанд ҳамаи
ҳолатро бар сари халқи тоҷик биёранд. Вале
як-ду нафар оқиле, фозиле, ҷоннисоре, фарзо-
нафарзанде ба миён омаду моро аз пастравӣ
начот дод...

Аз ҳама асос ба он омӯзгорон, олимони ва
муаллимони рӯҳ баҳшида, умеди некиро
шӯълавар сохта...

Бовар дорем, ки омӯзгорон дилу дидаҳоро
нурбору нурафшон месозанд ва моро бори
дигар хушдор медиҳанд, ки битӯем:

**Агар дар ҷаҳон набвад омӯзгор,
Шавад тира аз беҳирад рӯзгор!**

Шаҳобиддин ҲАҚНАЗАР,
рӯзноманигор

БА ОЗМУНИ «ОМУЌЗОРИ МАН - ИФТИХОРИ МАН»

ОМУЌЗГОР БАРОИ ҲАМЕСА

Замони мактабҳои муаллима будани модарам писандам набуд. Зеро пешаи модар ҳамеша бароям монеа эҷод мекард: Агар ба дарс ба тайёри биеям «Айба намендонӣ, писари муаллима?», бо ҳамсабақон шӯҳи карда, садои дар дахлез баланд шавад, «Шарм кун, писари муаллима!», дар кӯча каме беадабӣ кунам, «Эҳ, писари муаллима...»... гуфта сарзанишам мекарданд. «Писари муаллима» замони мактабҳои масъулият бошад, баъди ба воя расиданам ифтихори бузургам аст...

Фирор аз хонаи падар

...Модарам – собикадори маориф Раъно Соҳибова зодаи деҳаи Кумоки шаҳри Панҷакент аст. Соқинони ин деҳа солҳои 60-ум аз рустои Андар, ки дар бағали қаторкӯҳҳои Хисор ҷойгиранд, ба қанори рӯди Зарафшон кӯчонида мешаванд. Ин воқеа баъди бунёди канали Марғедар иттифоқи афтода, ҳадафи кӯчонидани соқинон низ ба қори кишоварзӣ ҷалб кардани онҳо буд. Бобоям, ки Бобочон ном доштанд, қорманди колхоз (баъдан совхоз) буданд ва кӯшишҳои модарамро дар замони мактабҳои ба назар гирифта, ҳамеша таъкиди мекардаанд, ки «Худо хоҳад, духтарамро меҳононам!». Вале вақте модарам синфи 8-ро хатм карда, барои идомаи таҳсил дар Омӯзишгоҳи педагогии шаҳри Панҷакент аз мекунад, бобоям қатъан ҷавоби рад медиҳанд.

«Ҳамон сола, ки ман дар синфи 8 таҳсил мекардам, - ба ёд меорад модарам, - тирамоҳ донишҷӯи Омӯзишгоҳи педагогӣ барои кумак ба деҳқонон ба совхоз меоянд. Донишҷӯдӯхтарони ҷавон шӯҳиву нағма карда, баланд-баланд меҳанданд ва аспасориву харсаборӣ мекунанд. Як нафар мегӯяд, ки ҳама духтарони донишҷӯ бадахлоқанд. Ҳамин сабаб шуду падарам монעי хондани ман шуданд.»

Вале иродаи модарам қавӣ буд. Бинобар ин, фикри гурехтанро дар сар парварид. Чун аз оғоз шудани мавсими имтиҳонҳо оғоз шуд, бо хоҳараш, яъне, холаам маслиҳат карда, аз қисаи падар 5 сӯм меудуздад ва либосҳои наву тозаширо ба сатил андохта, чун харрӯза тарафи боғ меравад. Дар боғ либосҳои яро иваз карда, савори автобус мешавад ва роҳ пеш мегирад ҷониби шаҳри Панҷакент.

Шом, вақте модарам ба хона намеояд, падару модараш парешон мешаванд. Тағоҳоямро ба суроғаш мефиристанд. Хешу табор низ ба ҷустуҷӯи ӯ мебароянд. Фақат соатҳои 11-12-и шаб холаам мегӯяд, ки ӯро нақобед, вай хондани рафт...

Модарам он рӯзхоро чунин нақл мекунад:

«Вақте ҷониби Панҷакент мерафтам, аслан, дар фикри падару модар ва обрӯи онҳо набудам. Чун ҳамагӣ 15 сол доштаму сарфаҳми бисёр чизҳо намерафтам. Вақте ба шаҳр расидам, суроғ карда, омӯзишгоҳро пайдо намудам ва рост ба назди директораш рафтам. Директор Набиҷон Боймуродов марди миёсоли меҳрубон маро пешвоз гирифт. Ба эшон фаҳмонидам, ки ман гурехта ба таҳсил омадам ва ҷойи рафтан надорам. Ӯ чун қиссаи маро шунид, супориш дод, маро дар хобгоҳ ҷой кунад ва аз қисаи 10 сӯм бароварда, ба ман дода гуфт: «Умедворам, ки фироратон аз хона ба умеди хавову хавас набошад ва имтиҳонхоро нағз супорида донишҷӯ мешавед...» Вақте ба

хобгоҳ омадам, аз ҷевон ними нонеро пайдо кардам, ки 2 моҳ қабл бошандагон монда рафта буданд. Онро ба об тар карда хӯрдм ва аз пайи тайёри ба имтиҳон шудам...»

Хулоса, модарам имтиҳонхоро бо баҳои аъло месупорад ва донишҷӯ мешавад. Вале бо сабабе, ки теъдоди довталабон зиёд буданд, ӯро ғайри хоҳишаш ба гурӯҳи русӣ мегузaronанд. Модарам мегӯяд: «Ман, ки гуреза будам, дигар роҳ надоштам. Ё донишҷӯ мешудам ё шарманда, бинобар ин, таҳсил дар гурӯҳи русиро қабул кардам, гарчанде ин забонро ба хубӣ балад набудам.

Чун донишҷӯ шудам, ба автобус нишаста, ба деҳа баргаштам. Аз байн 14 рӯз гузашта буд. Вақте дарвозаро кушода, ба хавлӣ даромадам, падарам таҳорат мекарданд. Пушташон ҷониби дарвоза буд. Бо шодӣ гуфтам: «Додо, ман донишҷӯ шудам!» Он кас сарашонро набардошта, гуфтанд: «Дарвозаро аз пушташ пӯш!» Дар ҷоям шах шудам. Лаҳзае гузашта ба худ омадам. Бинам, падарам ба офтоба така карда гирия мекарданд. «Додочон!» - гуфтам, вале он кас посух надодаанд... Ҳамон лаҳза дарк кардам, ки падарамро дар деҳа сарҳам намуздам...»

Ҳамин тавр, модарам 6 моҳ дар хобгоҳи Омӯзишгоҳ зиндагӣ карда, рӯзҳои истироҳат ба деҳа омада, дар хонаи аммааш меистод. Бибиам хӯрду хӯрок ва маблағи духтарашро таъмин мекард. Вале падараш ханӯз ҳам ӯро набахшида буд. Аз модарам суол мекунам, ки чӣ гуна бо падараш ошгӣ шуд? Ӯ посух мегӯяд:

«Охиста-оҳиста аҳолии деҳа дарк карданд, ки таҳсил кардан бадахлоқ шудан нест. Ман ҳамоне будам, ки ҳастам. Бинобар ин, падарамро талқин мекарданд, ки маро бубахшад. Вале он кас аз аспи ҷаҳл намефаромаданд. Як рӯз дар оши нахор бо амаки Ҳамробию ном ҳамсоямон ҳамтабақ мешаванд. Вақте ходим ошро меорад, амаки Ҳамробию онро аз назди падарам тарафи худ қашида мегӯянд: «Ман бо одаме, ки бо фарзанди бегуноҳаш қаҳрӣ аст, ҳамтабақ намешавам!» Мардони дигари деҳа низ падарамро далолат мекунанд, ки аз гуноҳи ман гузарад. Ҳамин тавр, як рӯз аз шаҳр ба деҳа рост ба хонаи аммаам омадам, ки падарам маро интизоранд. Баробари маро дидан оғӯшашонро кушоданд. Худамро ба бағалашон партофта ба гирия даромадам. «Ох, духтари студенти ман омадааст» - гӯён маро бӯса карда, гуфтанд: «Ба хонаи худамон меравем!»

Ҳамин тавр, модарам Омӯзишгоҳи педагогии шаҳри Панҷакентро бо ихтисоси омӯзгори забону адабиёти рус барои синфҳои Ибтидоӣ хатм карда, ба мактаби №59-и зодгоҳаш ба қор меояд ва баъди як сол бо падарам хонадор шуда, ба деҳаи Навобод меоянд ва фаёлиятро аввал дар боғчаи кӯдакони деҳа ва баъдан дар мактаби таҳсилоти миёнаи умумии №33 идома медиҳанд. Ин мактабест, ки наздик ба 40 сол модарам дар он қору фаёлият кардаанд.

Қасди худкушӣ

Барои модари ман таҳсил масъалан муҳими зиндагӣш будааст ва ӯ мо – се фарзандашро дар ҳамаи руҳия тарбия кар-

дааст. Дар 15-солагӣ агар ӯ ба хотири таҳсил аз баҳри падару модар гузашта, аз хона фирор карда бошад, дар 26-солагӣ ба хотири таҳсил қариб худро ба оғӯши рӯди Сир мепартофт...

Модарам баъди фаёлияти ҳафтсола дар МТМУ №33 бо тавсияи устодон бо мақсади гирифтани маълумоти олии роҳи шаҳри Хучандро пеш мегирад.

«Он солҳо баъди собикаи ҳафтсолаи омӯзгори имкон дошт, ки бидуни имтиҳон, тариқи суҳбат донишҷӯи мактаби олии шуд, – мегӯяд модарам. - Бо ин мақсад, соли 1987 ман ҳам ба Институти педагогии шаҳри Хучанд ба номи С.М. Киров (ҳоло Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Б. Гафуров) ҳуччат супоридам. Вале вақти имтиҳон ба ман гуфтанд, ки шумо донишҷӯи шуда наматавонед, зеро дар собикаи қориатон танаффус ҳаст. Гап дар сари он ки банда як муддат дар боғчаи бачагона қор кардам, ки он на ба маориф, балки ба совхоз «Навобод» тааллуқ дошт. Яъне, ман 1,5 сол аз қори маориф қанор рафта будам...»

Аз чунин ноқоми модарам саҳт ошуфта мешавад. Сари ҷаҳл бо мақсади худкушӣ ҷониби Сирдарё роҳ пеш мегирад.

Модарам ин лаҳзаро чунин нақл мекунад:

«Азмам барои худкушӣ қатъӣ буд. Аз факултаи филологияи институт баромада, тариқи универмаги марказии шаҳри Хучанд ҷониби дарё мерафтам, ки нафаре «Раъно» гуфта, садои кард. Нигоҳ кунам, ҳамдеҳаамон, дотсенти институт Ҳабибулло Тоатов. Он кас баъди саломуалейк ҳоли парешони маро дида пурсиданд: Ба қучо равонаӣ? Гуфтам: Худамро мекушам! Ҳайрон шуда пурсиданд: Чаро? Гуфтам: Маро ба институт қабул накарданд...» ва инони гирият сар додам... Ҳабибулло Тоатов маро ором карда, ба хавлашон оварданд ва ба ҳамсарашон фармуданд, ки маро ором кунанд. Шом, вақти сарфи таом эшон бидуни оғӯҳӣ аз ман пурсиданд: Раъно, соли таваллуд ва вафоти Турсунзода қай буд? Ҳамон замон посух додам: 1911-1977. Боз фармуданд: Як шеър аз Носири Хусрав хон!

Хондам:

Бех аз саннои олам деҳқон аст,

Ки ваҳшу тайрро роҳатрасон аст...

Ҳамин тавр, байни мо саволу ҷавоби кӯтоҳ сурат гирифт: «Одина» асари кист? Асари устод Айни!», «Духтари оташ»? Ҷалол Иқромӣ! Аз Мирзо Турсунзода ягон шеър хон! Хондам. «Тамом, омодагӣ бин, довталаби факултаи филологияи тоҷик мешавӣ!» – гуфтанд муаллим Ҳабибулло Тоатов.

...Ҳамин тавр, модарам 5 соли дигар дар факултаи забон ва адабиёти Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Б. Гафуров таҳсил карда, аз устодони номвар Барохат Ҳочибоева, Усмонҷон Гафуров, Абдулманнони Насриддин сабақ омӯхтааст.

Фидой

Ман бо ҳисси баланди масъулият ва ифтихор модарамро фидоии соҳаи маориф мегӯям, зеро ӯ бештар аз ҳадди тавони як инсон умрашро сарфи ин соҳа кард.

Тавре аз ду ҳикояти боло оғох шудед, модарам ду ихтисос

дорад – омӯзгори фанни забон ва адабиёти рус барои синфҳои ибтидоӣ (маълумоти олии но-пурра) ва омӯзгори фанни забон адабиёти тоҷик (маълумоти олии). Вале аз сабаби он, ки дар мактаби деҳа омӯзгори фанни забони русӣ кам буданд, ба модарам ҳамеша дарси забони русиро бештар медоданд. Баъди солҳои нобасомони 90-ум аксари омӯзгорон тарқи пеша карданд. Дар МТМУ №33, ки беш аз 600-700 хонанда дошт, қариб ки омӯзгори забони русӣ набуданд. Ҳамин аст, ки ба модарам то 56-60 соат дарси забони русӣ медоданд ӯ маоши пурра намегирифт... Чун модарам ҳамеша сарбории зиёд дошт, мо аксар вақт ӯро дар хона намендем. Қаме машғули қорҳои хона мешуд, ки шогирдонаш барои гирифтани дарси иловагӣ меоммаданд. Як-ду соат ба онҳо машғул шуда, то як поси шаб сари тағтиши дафтари хонандагон менишаст. Чун он солҳо аксар вақт дар деҳа барк набуд, ӯ дар назди чароғи қарасинӣ ё милт-милти шамъ дафтар тағтиш мекарду нақшаи дарси пагоҳро (план-конспект) менавишт.

20-25 сол қабл аз ин, дар болон дахлези асосии мактаб синфхонаҳои иловагӣ сохтанд. Ёдам ҳаст, ки модарам бо дигар омӯзгори мактаби деҳа хашт мерехт ва барои гӯрагил лой мекашид. Он 5-6 синфхонаро харгоҳ мебинам, ифтихор мекунам, ки меҳнати дастони модарам низ дар он ҳаст.

Дигар вежагии модари ман дар мактаб кабинетҳои зебои фанниаш буд. Гумон мекунам, ки зеботарин кабинетҳои фаннии мактаб кабинети забони русӣ буд. Он солҳо имконоти ҷопӣ мисли имрӯз ба ҳама дастрас набуд. Модарам расом пайдо карда, портрети бузургони адабиёти рус А.С. Пушкин, Л.Н. Толстой, А.М. Горкий, Ф.М. Достоевский, А.П. Чехов, Н. В. Гогол, М.Ю. Лермонтов, Анна Ахматова, Мария Снегирева ва дигаронро тасвир намуда, дар девори синфхона овехта буд. Баъдан ҳатто бо туш гуфтаҳои ин бузургонро низ тасвир карда буд, хонанда зимни дарс ба онҳо ошно мешуд. Модарам дар вақти дарс аз асбобҳои аёни истифода мекард, ки барои пурра аз худ кардани дарс мусоидат менамуд. Ҳамеша зимни санҷиши қормандони маориф модарам таърифи тавсиф мешунид. Вале дар давоми 40 соли фаёлияташ қадрдонӣ нашуд.

Вале бехтарин ва бузургтарин унвони модари ман шогирдонаш аст, ки айни замон дар соҳаҳои гуногуни кишвар фаёлият доранд ва модарамро эҳтиром мекунанд. Харгоҳ ба деҳа меравам бо модарам бо ҷоерафтани мешавем, поямон заминро намебинад, зеро баробари аз дарвоза берун шудан яке

аз шогирдони модарам мошинро дошта, «шинед, муаллима» мегӯяд. Ё хар ҳамдеҳаамро дар шаҳр мебинам, саволи нахустинаш «Муаллима нағз ҳастанд? Салом гӯ!» аст. Ифтихор мекунам, ки модари ман як насли аз 15 то 50-солаи деҳаамонро таълим дода, сазовори эҳтиром шудааст.

Омӯзгори аввалин

Банда аз муаллимони соҳибтаҷрибае, чун Р. Имомбердиев (устоди аввалинам), А. Шарофов, М. Саъдуллоев, Т. Ҳусейнов, Х. Усмонов, З. Ҳакимов, Д. Бобомуродов, М. Норова, Б. Шарофов, О. Ҳамроқулова, М. Мирзоева, Қ. Олимов, А. Қаландаров, Қ. Шералиев, А. Қаюмов, С. Шодиев ва дигарон сабақ гирифтаам, ки аз онҳо як умр миннатдорам. Вале бояд бигӯям, ки муаллими аввалини ман модарам мебошад.

Модарам мо – се фарзандашро аз 4-5-солагӣ хондану навиштаниро пурра ёд дода, дар 6-солагӣ ба мактаб додааст. Ёдам ҳаст, вақте дар синфи 1 меҳондем, ҳамсинфони ман «ЛО-ЛА» ро бо ҳичо меҳонданд, ман бошам, вақти танаффус аз китоби афсонаҳо «Эрачи тилисмишкан»-ро барояшон қироат мекардам.

Меҳри китобро низ дар қалби мо модарам бедор кардааст. Мо китобхонаи хубе доштаем, ки дар он китобҳо бо заҳмати падару модарам гирифта шудаанд. Дар он китобхона ҳамаи асарҳои бадеии бузургони адабиёти тоҷик хориҷа мавҷуданд.

Модарам нисбат ба мо саҳт-гиру серталаб буд. Гарчанде аз фанни забони русӣ ва забону адабиёти тоҷик аълоҳон будем, моро ҳеч гоҳ аз ин фанҳо ба олимпиада намебурд. Ҳамин аст, ки мо аз фанҳои дигар ба олимпиадаҳо мерафтем. Вале меҳри адабиёт, ки дар қалби ман ҷӯш мезад, дар аксар чорабиниҳои мактаб баранда будам. Дар сабақҳои шеърҳои ширкат карда, дар озмуни «Лоик-хонӣ» соҳиби муқофот ҳам шуда будам.

Меҳри қасб

Чанд сол пеш ба модарам гуфтам:

-Ба омӯзгорон иҷозат будааст, ки баъди 25 соли собикаи қорӣ ба нафақа бароянд. Шумо ҳам худатонро азоб надидед. Нафақа баромада, ба Душанбе биед ва ҳамроҳи мо зиндагӣ кунед.

Модарам аз ин пешниҳоди ман саҳт ранҷиданд. Зеро ҳеч гоҳ тасаввур намекарданд, ки рӯзе фаро мерасаду тарқи пеша мекунанд. Вале вақте мо ҳама ба шаҳр кӯчидем, танҳо дар деҳа барояшон тоқатфарсо шуд, бинобар ин, баробари ба нафақа баромадан тарқи пеша карданд.

Ба рӯзгори нав, ба рӯзгори бознишастагӣ одат кардан барои модарам бисёр душвор аст. Ҳанӯз ҳам бо ин марҳилаи сарнавишт муросо накардаанд.

Модарам зимистон дар шаҳр ва тобистон дар деҳа зиндагӣ мекунанд. Хар вақт ки ба хона меравам, гурӯҳи кӯдакони мебинам, ки дафтари қалам дар дасташон ба назди он кас барои омӯхтани забони русӣ омадаанд. Ҳамин лаҳзаҳо модарамро хушбахти қиссаи мебинам. Он кас ҳама вақте хушбахтанд, ки дар ҳалқаи шогирдонашон бошанд...

Одил НОЗИР,
журналист,
Аълоҳии ифтихори маориф
ва илми Тоҷикистон

БА ОЗМУНИ «ОМУЌЗОРИ МАН – ИФТИХОРИ МАН»

Дар бораи омӯзгори варзидаи фанни химия, Аълочии маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Аълочии маорифи Иттиҳоди Шуравӣ, Муаллими шоистаи Ҷумҳурии Тоҷикистон, собиқ узви Маҷлиси миллӣ, устоди маҳбуби насли наврас Абдулҳафиз Азизов бисёр гуфтаанд навиштаанд. Ман ҳам чун шогирди ин омӯзгор дар бораи устод андешаҳои худро иброз медорам. Абдулҳафиз Азизов 2-юми декабри соли 1950 дар деҳаи Сурхи Ҷамоати Сурхи шаҳри Исфара таваллуд шуда, солҳои 1958-1968 МТМУ №29-и деҳаи мазкурро хатм карданд.

Сипас ба факултети химияи Университети давлатии Тоҷикистон ба номи В.И. Ленин (Донишгоҳи миллии Тоҷикистон) соли 1968 дохил шуда, онро соли 1972 хатм карданд. Дар МТМУ №29 ба сифати муаллими фанни химия ба фаъолият шуруъ карданд. Соли 1973 буд, ман дар синфи 7-ум мехондам. Директори мактаб муаллими ҷавонро ба синфи мо оварда муаррифӣ карданд. Аз ҳамон рӯз сар карда, муаллим А. Азизов ба мо аз фанни химия дарс мегуфтанд. Муаллим ҷиддӣ, саҳтгир ва айни ҳол ғамхору меҳрубон буданд. Дарсҳои худро бо таҷрибаҳои гуногун, овардани қиссаҳо аз ҳаёти олимон, инсонҳои наҷиб, лаҳзаҳои гуворову шавқовар мегузаронданд. Гоҳо аз ҳаёти ширини донишҷӯӣ, шарафи донишҷӯ будан накл мекарданд. Мегуфтанд, ки ин давраи тиллоии зиндагии инсон мисли мавсимҳои табиат лаҳзаҳои гуворо дораду рӯзҳои саҳт. Гоҳе бедардона механдӣ ва рӯзе мешавад, ки мегириӣ. Агар дар деҳа чанд рафиқи маҳаллӣ дошта бошӣ, дар айёми донишҷӯӣ аз тамоми гӯшаю канори мамлакат ва хорич аз он дӯстон пайдо мекуни, ки ин ҳаёти туро рангину гуногунҷабҳа ва фароҳоман месозад. Дӯстони овони донишҷӯӣ дӯстони ҷонӣ гашта, доимо мададгорат хоҳанд шуд. Дар донишгоҳ соҳиби маълумоту ихтисос гашта, туфайли хизмат ба Ватан зиндагиёбу шухратёр мешавӣ. Ин қиссаҳои муаллим навъе гузарондани вақт набуда, балки як навъ тарбия ва роҳнамоӣ ба интиҳоби касб буданд.

Пиндори ҳосилкардаи хонанда чигунагии ояндаи ӯро муайян мекунад. Он кас бо симо ва ифтихори байни мардум доштаи худ, ҷозибай касбӣ ва сеҳри илму фан дар дили

ҷавонон шавқи таҳсил дар макотиби олий, интиҳоби касбу кори ниёзи ҷомеаро бедор мекарданд. Ин буд, ки даҳҳо муҳассилини МТМУ №29 пас аз хатми мактаб ба донишкадаҳои олии касбии дохил ва хоричи мамлакат дохил шуда, муҳандису духтур, кормандони илмиву давлатӣ гаштанд. Ман ҳам соли 1975, пас аз хатми мактаби миёна ба факултети биологияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дохил шудам. Тақдирро бинед, ки ба ман ҳам олим, омӯзгори наҷиб Тилло Юсуфов, ки ба устод дарс дода буданд, аз курси химияи органикӣ дарс гуфтанд. Соли 1980 донишгоҳро бо ихтисоси «Биолог» ва тахассуси «Муаллими фанҳои биология ва химия» хатм карда, аввал дар МТМУ №20-и ноҳияи Вахш ва баъдан, аз соли 1985 то ба имрӯз дар МТМУ №26 ва МТМУ №29 то ба нафақа баромадан кор кардам. Ҳозир низ чун равоншинос дар МТМУ №29 фаъолият дорам.

вари дурандеш ба литсей муаллимони варзидаро ҷалб карда, онро ба маркази пешоханги таълиму тарбия табдил доданд. Ба ин даргоҳи боэътимо-ди маърифат аз деҳоти дурдасти Исфара ва шаҳру ноҳияҳои дигар низ наврасони ташнаи илм барои таҳсил меомадагӣ шуданд.

Ҳар кадом бо ифтихор мегуфтанд: «Ман дар литсейи Азизов мехонам». Муҳассилини литсей ҳамасола ба хазинаи ифтихори хонанда, муаллимон, муассисаи мазкур ва шаҳри Исфара даҳҳо медалҳои тиллою нуқраи олимпиадаҳои ҷумҳуриву байналмилалӣ меоранд. Сарчашмаи асосии муваффақиятҳои машғулиятҳои сифатноки устод ва ҷавобгӯӣ стандартҳои ҷаҳонӣ мебошад. Абдулҳафиз Азизов баробари дониши дақиқу густурда додан, шогирдонро дар руҳияи ватандӯстӣ, садоқат ба Сарвари кишвар, созандагӣ, ободкори диёр, башардӯстӣ тарбия мекарданд. Аз ин ҷост, ки би-

Исфара ва ғайра ширкат мекарданд. Якчанд тақлифу пешниҳоди технологияи он касбҳои афзудани маҳсулнокии заводи кимиёи шаҳри Исфара, ки яке аз калонтарин корхонаҳои саноатии замони Шуравӣ буд, татбиқ гаштаанд.

Устод эҷодкор низ буданд. Дар матбуоти соҳавӣ мақолаҳои зиёд ҷой шудаанд. Бо шарикмуаллифии Ҳакимхӯчаев китоби дарсии «Химия» барои синфи 8 (нашри охир ба қалами устод тааллуқ доранд) ро таълиф карданд.

-Комебиҳо, обрӯю эътибор, шароити хуби кору зиндагӣ якбора насибам нашудаанд, -мегуфтанд устод. -Дар солҳои аввали омӯзгорӣ ба душвории саҳти маънавию моддӣ дучор гаштам. Чанд муддат бекориро низ аз саргузарондам, падарам колхозчи одӣ буданд. Зиндагиамон миёнаҳол мегузафт. Он вақт муаллими ҷавон 60-70 сӯм маош мегирифт ва агар мучаррад ва бефарзанд бошад, аз

гуна тарсу бим аз тафтишот, комиссияи тафтишотӣ, муносибати нотавонбинон руҳияи муаллимро шикаст намедихад.

Зимни як сафари корӣ Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар як соат дарси устод пурра иштирок карда, тамоми раванди дарсро мушоҳида карданд. Дарс хеле пурмухтаво, бо фаъолияти пуравчи хонандагон гузашт. Хонандагон донишу малакаи густурда ва омодагии таълими мушаххасу дақиқ нишон доданд. Муҳтарам Президент аз ин ба ваҷд омада гуфтанд:

«Дарс одӣ гузашт, ба шумо як ҷаҳон ташаккур, ба ҷумҳури ана ҳамин гуна омӯзгорон, роҳбарони муассисаҳои таълими бисёр лозиманд, ки насли навраси донишманду ватандӯст, инсонпарвар, хайрандеш ва созандаро ба воя расонанд». Пас аз ин ҳар гоҳе ба Исфара оянд, хатман аз литсейи Азизов дидан мекарданд.

Зимни як вохӯри бо аҳли ҷомеа дар варзишгоҳи Президенти муҳтарам бо қасони қатори аввал бо навбат дастфишорӣ карданд. Вақте ки навбати устод расид, Президент ба иштирокдорон-ашхоси шинохта ва мансабдорон он касро чун омӯзгори шоистаи ҷумҳури муаррифӣ карданд. Баъдтар бо тавсияи Президент А. Азизовро ба узвияти Маҷлиси миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбарӣ карданд ва чанд сол дар ин мақом буданд.

Солҳои охир фишори хуни муаллим баланд шуда, роҳи гаштанашон душвор шуд. Дарди пой азият меод.

Бо пойҳои сунъӣ ва бо асоҳам корро тарк накард. Ҳатто, бар замми кори асосии литсей, пас аз нисфирӯзӣ ҳар гоҳ ба ихтиёриёни МТМУ №29 дарси иловагӣ мегузафтанд. Тирамоҳи соли 2020 устод моро тарк карданд.

Баъди марги устод шубҳаи сибирии Академияи илмҳои Россия дар шабакаи интернет паёмкард, ки чунин мухтаво дошт:

«Марги нобахангоми омӯзгори варзидаи фанни химия Абдулҳафиз Азизов ба аҳли маорифи Тоҷикистон ва Россия талафоти бузург аст». Ман бо чунин омӯзгори асилу шухратёри худ ифтихор мекунам.

Баҳром ИСМОИЛОВ,
омӯзгори МТМУ №29-и
шаҳри Исфара

Маҳбуби Президент

Ба туфайли заҳматҳои Абдулҳафиз Азизов, соли 1975 аввалин маротиба дар таърихи МТМУ №29 хонандагони ин муассиса соҳиби медалҳои олимпиада аз химия гаштанд. Чунончи, Абдурақиб Азизов, Баҳром Ҷалолов, Баҳром Сафаров, Фаёзиддин Аҳмедов, Маҳмудҷон Азизов, Нозимҷон Зоидбоев ва дигарон. Ибтидо аз ин сол ҳамасола дастпарварони муаллим пайнаҳам голиби олимпиадаҳои фаннии сатҳи ҷумҳури мешуданд. Сардори вақти раёсати маорифи шаҳри Исфара М. Деҳқонов чихати арҷгузори кори омӯзгори ҷавон ва иштироки фаъолонаи хонандагон дар олимпиадаҳо ба МТМУ №29 омада, дар ҷамъомади умумимактабӣ суҳан гуфта, ба устод таҳсин гуфтанд.

Як хислати А.Азизов чунин буд, ки манфиатҳои хизматиро аз манфиатҳои шахсӣ боло мегузоштанд.

Машғулиятҳои самаранокӣ устод шуҳрати он касро торафт меафзуд. Хонандагони шавқманд ба дарсу маҳфилҳо аз дигар деҳот ва шаҳру ноҳияҳо меомадагӣ шуданд. Устод дар МТМУ №6-и шаҳри Исфара аввал маҳфилҳои байни мактабӣ ва сипас маҳфилро ба синф ва синфро ба литсей табдил доданд. А. Азизов чун сар-

сёр шогирдони собиқи муаллим, ки дар корхонаҳои саноатӣ, идораҳои давлатӣ, соҳаи тиб, тичорат, хорич аз кишвар фаъолият доранд, дар раванди ободони шаҳру вилоят хиссагузоранд. Мисоли барҷаста Баҳром Ҷалолов мебошад, ки чун технологи соҳаи саноат дар Адрасмон ва баъдтар дар қони тиллои Панҷакент кор мекард. ӯ солҳои 2020-2021 беморхонаи Ҷамоати Чоркӯҳро аз ҳисоби худ пурра таъмир карда, ба инфрасохтори беморхонаи марказии шаҳри Исфара ёри расонд, хонаи бачагони шаҳраки Шуробро ба шефӣ гирифт. Шогирди дигар Баҳром Сафаров замони директори заводи ширу рағгани шаҳри Исфара будани ба бисёр мактабҳо кумаки моддӣ расонд. Дастпарвари дигар Гулафзо Ҷӯраева дар вазифаи раиси Кумитаи иҷроияи Ҳизби Халқии Демократии Тоҷикистон дар шаҳри Исфара собитқадамона фаъолият дорад.

Устод дар баробари шугли омӯзгорӣ, ҳамчун химик дар раванди мониторингҳои экологии корхонаҳои саноатии шаҳри Исфара, аз ҷумла, КМБинати масолеҳи бинокорӣ (КСМ), заводи гидрометаллургия (ҳоло ҚММ «Тамохуш»), заводи кимиёи шаҳри

маоши ӯ 12% андозаи бефарзандӣ меситонданд. Ҳоло хушбахтона, ин қонидаро аз миён бардоштаанд. Рафиқони ҳамдеҳа мегуфтанд, ки паҳлавонҷуссай, парто ҳамин омӯзгориатрову ба шаҳтаи шаҳраки Шуроб рафта, кӯҳкани одӣ шуда кор кунӣ, аз хондагиҳо бештар пул мегири. Он вақт кӯҳкан то 500 сӯм маош мегирифт.

Аз касби бошарафи омӯзгорӣ ва фанни дӯстдоштаам химия дил қанда натавонистам. Бо маоши кам бошад ҳам, кор кардам. Ба туфайли меҳнати содиқона, шогирдони лаёқатманд, дастовардҳои меҳнатӣ торафт шароити кор ва зиндагӣ беҳтар шудан гирифт. Хусусан, солҳои фаъолият дар литсейии шаҳри Исфара қору рӯзгорам рушд карданд. Хатмкардагони мо дар донишгоҳҳои олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Россия таҳсил карда, ифтихори маро бештар мекарданд. Ба туфайли донишҷӯёне, ки дар Академияи хурди илмҳои шубҳаи сибирии Академияи илмҳои Россия таҳсил мекарданд, ман соҳиби ифтихорномаи ин муассисаи бонуфузи илмӣ шудам.

Вақте ки муаллим ва шогирдонаш дониши хуб доранд, вазифаҳо ва талаботи хизмати муътадил иҷро мешаванд, ҳеч

ИЛМ – ФУРҶИ МАЪРИФАТ

Хатлон: дар даври сеюми озмун 1379 иштирок мекунанд

Аз 16 то 21 сентябр дар тамоми шаҳру ноҳияҳои вилояти Хатлон даври сеюми озмуни ҷумҳуриявии «Илм-фурӯғи маърифат» баргузор мегардад.

Тавре дар ҳадамоти матбуоти раиси вилояти Хатлон ба АМИТ «Ховар» иттилоъ доданд, дар даври сеюми озмун 1379 довталаб иштирок менамоянд, ки 516 нафарашро духтарон ташкил медиҳанд.

Ба хотири таъмини пурраи шаффофият ва қонеъ гардонидани дархости иштирокчиён ҷараёни даври сеюми озмун пурра ба навор гирифта мешавад.

Озмуни ҷумҳуриявии «Илм-фурӯғи маърифат» таҳти сарпарастии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ — Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо мақсади рушди тафаккури техникӣ, тарғиби ҷаҳонбинии илмӣ, дастрасӣ пайдо кардан ба техникаву технология, тавсеаи ихтироъкорӣ ва навоарӣ, пайвасти илм бо истеҳсолот, ҷалби бештари хонандагону донишҷӯён ва дигар қишрҳои ҷомеа ба омӯзиши фанҳои риёзӣ, дақиқ ва табиӣ, ҳамчунин дарёфт ва муаррифӣи истеъдодҳои нав дар ин самтҳо баргузор мегардад.

Дар моҳҳои январ – июни соли 2024 ҳаҷми гардиши савдо дар ноҳияи Рашт ба беш аз 73 миллиону 248 ҳазор сомонӣ баробар гардид.

БА ОЗМУНИ «ОМУҶГОРИ МАН - ИФТИХОРИ МАН»

Мегӯянд омӯзгорӣ ишқ аст ва оне ба пешааш оишқ набошад, муаллими карда наметавонад. Ҳақиқати ин суҳанро имрӯз дармеёбам, вақте мебинам, муаллимаи 68-солаам дар нафақа бошад ҳам, ба тарбияи шогирдон машғул аст.

Шогирдон аз хирмани маънаш дона мечинанд ва бо роҳнамоиаш ҷодаҳои зиндагии худро бо нури илм равшан менамоянд. Гап сари муаллима Шафоат Раҳимова меравад, ки ним асри умри худро ба мактабу маориф бахшид ва як умр дар як деҳа муаллими кардаву роҳи шогирдони зиёдеро ба шахрҳо боз намуд.

Замони мактабҳои орзуи муаллима шудан дар қалби Шафоат Раҳимова ҷӯш зад ва пас аз хатми таълимгоҳ дар интихоби касб мушкилӣ нақашид: соли 1974 ҳуҷҷатхояшро ба факултети забон ва адабиёти Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ супурд. Ҳангоми таҳсил ҷун гули худрӯй аз дигарон фарқ дошт, ки мактабро тамома кардан замон, директори вақти МТМУ №6-и шаҳри Панҷакент Қосимбой Рӯзиев ба муаллима дар синфҳои ибтидоӣ дарс дод. Шафоат Раҳимоваи ҷавон ҳам омӯзгори мактаб буду ҳам таҳсилро дар донишгоҳ давом меод. Бо кӯдакон зуд унс гирифта, ба онҳо бо шавқ «Алифбо» меомӯхт. Ҳамин минвол, фаъолияти омӯзгориро бо завқ пеш мебард. Дарсҳои донишгоҳро

низ ҷиддӣ мехонд ва аз имтиҳони муаллимони саҳтгир ба осонӣ мегузашт. Баъд аз панҷ сол акнун ӯ ҳамчун муаллими дипломдори аллакай ботаҷриба ба камол расида буд ва ҷонишини директори мактаб Холмурод Истамов ӯро аз синфҳои поёни ба болоӣ бурданӣ шуд. Ҳарчанд ҷудо шудан аз кӯдакон барои муаллима душвор афтод, вале ин пешниҳодо ро пазируфт.

- Он солҳо бачаҳо серталаб буданд, бисёр мепурсиданд, донишманд, ки буданд, кунҷковона савол меоданд. Барои

шуда оянд. «Ҳамин ду соате, ки шумо бо манед, бояд чизе омӯсед. Зеро ин вақти тиллоии шумост. Дар зиндагӣ дигар ин хел имкониятро пайдо карданатон амри маҳол аст. Барои ҳамин, хонед, фақат аз хондан одам пушаймон намешавад», - доим таъкид мекард муаллима.

Ин омӯзгори соҳибном шогирдони зиёдеро тарбия кард, ки имрӯз дар хизмати халқу Ватананд ва дар баробари забони адабиёт, ба онҳо одамгариву росткорӣ ва хизмати беминнат карданро меомӯзад. Худи муаллима низ ин сифат-

ро ин аз касе чизе умедвор нестам. Пирӯзии шогирдам бароям аз ҳама чиз болост».

Дар ҳақиқат, муаллима барои муваффақияти шогирд то охир талош мекунад. Ҳазору як ҷо занг задаву одам мефиристад, то китоби заруриро пайдо кунад. Ёдам ҳаст, ки соли 2012-2013 ба даври ҷумҳуриявии олимпиадаи мактаббачагон омода мешудаму навбат ба навиштани иншо дар бораи осори Бедил расид. Пайдост, ки дар тафсири ғазалҳои Абулмаонӣ душворӣ мекашидам. Дар деҳа танҳо як нафар кито-

ба он писар роҳхати даври дигарро гирифта дод ва ҷун хотирчамъ шуд, ҳамаи моро оварда ба дасти падару модар супурд.

Имрӯзҳо муаллима дар нафақаанд, вале фикру зикрашон дар мактаб. Чанд нафарро аллакай ба озмуни «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» тайёр карданд, ки як шогирдашон имсол ҳам ба даври ҷумҳуриявӣ роҳ ёфтааст. «Қорро бас карда бошам ҳам, бе мактаб наметавонам. Агар дубора имкони интихоби касб меодигам, бечунучаро боз муаллимиро интихоб мекардам. Ҳоло ҳам хонандагон як-як наздам меоянд, то онҳоро ба озмуно роҳнамоӣ кунам. Ҳамин хел боз ману онҳоро китобу дафтаре...», - аз саргармиҳои имрӯза касса мекунад кӯтоҳ.

Дар умум, муаллимаи соҳибноми мо Шарофат Раҳимова тимсоли баҳамомезии ҷасорату хираду заковат аст. Суҳбатхояш қони маъниву дарсхояш "замзамаи муҳаббат"-е, ки «ҷумла ба мактаб оварад тифли гурезпоиро». Муаллима аз наслест, ки ҳеҷ гоҳ пайи шухрат нарафт ва бо ҳама донишмандӣ гӯшаи деҳро тарк накардаву ҳамин ҷо рисолати бузурги тарбиятгариро иҷро мекунад. Зеро медонад, Ватанро фарзандони бомаърифат обод мекунанду ободии як кишвар аз ободии деҳ оғоз мешавад.

Мехрангез ҚОДИРОВА,
рӯзноманигор

Аз хондан одам пушаймон намешавад

имтиҳон буд, ё аз рӯйи боварӣ, ки синфҳои хонандагонаш қавиро ба ман вогуздор карданд. Ман, ки бо меҳр муаллимиро сар карда будам, душворӣ нақашидам. Бисёр мехондам ба дарси муаллимони зиёд меодармадам, - аз он солҳо ёд меорад муаллима.

ӯ бо гузашти солҳо ҳамчун муаллимаи пухтакор ба камол расид ва миёни шогирдону ҳамкорон бо саҳтгириву донишмандӣ обрӯю эҳтиром ёфт. Ба он ҳадде хурматаш боло буд, ки Шарофат Раҳимова дар долами мактаб пайдо шавад, ҳеҷ хонандае он ҷо намеомд, дарси ҳама як сӯ буду аз ӯ як сӯ. Серталабии муаллима шогирдонро водор мекард, ки бисёр хонанд, ба дарсҳо омода

хоро доросту як умр бо меҳнати ҳалол нон ёфт ва ба ҷомеа бетамаъ хизмат намуд. Замоне дар мактаб фаъолият дошт, бештар шогирдони ӯ дар озмуноҳои чи шаҳриву вилоятӣ ва чи ҷумҳуриявӣ ширкат мебариданд. Муаллима ҳама зарфияташро истифода мебарду шогирдонро омода месохт, аммо барои ин ҳама заҳматхояш ҳеҷ талабе пеш намеовард. «Охир, муаллима, ин қорҳои шумо берун аз соати дарсӣ -ку», - боре кунҷковона пурсидам ҷунин посух шунидам: «Берун аз соати дарсӣ ҳам бошад, ман вазифаи муаллимиамро иҷро мекунам. Аслан, муаллими вақту соат надорад. Агар лозим шавад, дар дили шаб ҳам ман бо талабаам қор мекунам ва ба-

би тафсири осори Бедилро доштааст. Худи муаллима китобро аз соҳибаш чанд рӯзе ба орият гирифт, то ман хонаму ба мавзуи навбатӣ омода шавам.

Воқеаи дигаре, ки дар хотирам нақш бастааст, боз пайвандӣ дорад ба олимпиада. Зимистон буду то баромадани натиҷаҳо пардаи торикӣ рӯйи шаҳро пӯшонда. Хонандагон дехот ба ҷуз дар беруни мактаб мунтазир мондан, дигар ҷорое надоштем. Охира охира соат аз нуҳи шаб гузашт. Натиҷаҳо аз фанни забон ва адабиёти тоҷик ханӯз баҳсгалаб. Оне, ки аз мактаби мо буд, ҷо нагирифтааст. Муаллима то қарибии соати ёздаҳ бо аъзои ҳамамон баҳс кардаву

Салом, устоди азиз Нозирҷон Тӯйҷизода!

Саломатиатон ҷӣ тавр? Бардам ҳастед? Аҳли байт, наберагон, фарзандон дар ҷӣ ҳоланд? Хубанд? Боварӣ дорам, ки хубанд ва орзу дорам, ки шумо низ хуб бошед.

Устоди азиз, Шуморо дар телевизион Рӯзи дави миллӣ дар доираи ҷашни ҳафтаи ҷавонон дар қатори садҳо ҷавонон дар марафон дидам. Аз ин рӯ, бо боварии қомил гуфта метавонам, ки саломати хуб низ доред.

Устоди азиз! Имрӯз ман яке аз шогирдони Шуморо, ки дар қатори чандин нафари дигар ба шогирдон дарс меғӯям. Гарчанде мо ҳамчун муҳандис донишгоҳро хатм намудем, бо тавсияи роҳбарияти Донишгоҳи техникаи Тоҷикистон ба номи академик М.С. Осимӣ ба аспирантура ҷалб гардида, ба тарбияи мутахассисон камар бастем. Он услуби дарсгӯие, ки Шумо доштед доред, барои ман раҳнамои хеле хубе гардид. Тарзи масъалагузорию дарёфти роҳи ҳалли он, натиҷабардорию аз натиҷаи он хулоса бардоштан аз соатҳои лексионии фанни Шумо - механикаи назариявӣ ба ман писанд буд.

Дар ёд доред, устоди гиромӣ!? Насихатҳои доимии Шумо дар рӯзҳои барои кишвари азиз душвор, яъне, солҳои навадими асри гузашта ба мо, донишҷӯёне, ки қариб тамоми рӯз гурусна будему лекин шавқӣ омӯзиши касб дар қалбамон лона гузошта буд, ҷӣ гуна таъсир гузошт. Шумо дар панҷ дақиқаи охири ҳар соати дарсӣ насихати падарона мекардед. Он рӯз гуфта будед, ки «Шумо ҷавонон, дилшикаста нашавед, касб омӯсед. Ояндаи Тоҷикистон дурахшон аст, Сарвари ҷавону оқили мо Тоҷикистонро ба ҷаҳониён муаррифӣ хоҳад кард. ӯ марди Худодод аст, пешравҳои ниҳоят бузург мамлакатамон ва мову шуморо интизор аст. Бӣёед, дар атрофи Роҳбари азизи худ муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон муттаҳид бошем. Дераш, пас аз 10 сол тамоми ин суҳанҳои маро ёд меоред, ба ростии он бовар хоҳед

кард».

Устоди азиз! Имрӯз воқеияти он суҳанҳои Шуморо бо ҷашми сармебинам. Шукрона аз истиқлолу ваҳдату ягонагии Тоҷикистон бо роҳбарии Пешвои муаззами миллат менамоям.

Устоди гиромӣ! Ёд доред? Ман боре ҳангоми танаффус дар беруни бинои факултетамон бо Шумо, ки касеро интизор будед, ҳамсуҳбат шудам. Шумо аз ман пурсидед, ки ҷӣ ё кӣ туро бо касби муҳандисӣ овард? Он рӯз ман бо ифтихор падари худ Маъруфҷон Юнусов - устоди фанҳои риёзию физика ва чандин нафар устодони мактаби деҳаи худро номбар кардам.

Устодони гиромии ман Абдулатиф Садриддинзода, Расулҷон Юнусов, Шонаим Ҷӯраев - устодони забон ва адабиёти тоҷик, Шонасриддин Садриддинзода, Нурмуҳаммад Почоев, Худойбердӣ Қурбонӣ, Мирзороҳим Мирзоев - устодони риёзию физика, Шоолим Тӯхтаев - устоди забони олмонӣ ва даҳҳо нафари дигар низ меҳри касбу қор, хизмат ба Ватан, дӯст доштани миллату таърих ва ниёғони худро ба мо талкин намудаанд.

Махсусан, устоди зиндаёд Абдулатиф Садриддинзода ҳамчун мудирӣ мактаби мо марди хирад, ҳалиму меҳрубон, донишманди ниҳоят хуб буданд. Аз овони кӯдакию наврасӣ мо аз ин шахси донишманд таърихи Ватану миллат, мавқеи миллат дар таърих ва гузаштагонии деҳаи худро шундаву аз бар карда будем.

Ҳар боре ки бо Шумо вохӯрам ё навиштаҳои Шуморо аз саҳифаҳои нашрияти Донишгоҳи техникаи - «Муҳандиси ҷавон» бо номи «Гуфтаҳои Н. Тӯйҷизода» хонам, устодони деҳаам, гуфтору рафтору оқилонаи онҳо ва даврони беғамии кӯдакӣ ба ёд меояд. Зеро онҳо ва Шумо як услуби таълиму тарбияро истифода мебаред.

Боре пас аз хатми донишгоҳ аз назди дари синфхонае мегузаштам, ки Шумо дарс медедед. Он рӯз ҳаво каме

Нома ба устод

гирифтаву тумани хокӣ, чангу губор осмонро фаро гирифта буд. Шумо аз донишҷӯён хостори он шудед, ки мизу курсиҳоро аввал покиза карда, баъд нишинанд.

Ёдам омад, ки рӯзи аввалини оғози дарси механикаи назариявӣ аз мо хоҳиш намудед, то истифодаи дафтари қалам, ҷадвалу паргор, ручкаҳои рангини гуногун, тоза нигоҳ доштани онҳоро ёд гирем. Зеро дар фанни механикаи назариявӣ таърифу масъалаҳо, теоремаву аксиомаҳо, нақшау ҷадвали рақамҳо зиёд вомехӯранд.

Бовар кунед, устод, ман то ҳол он дафтари мавзӯҳои лексионии фанни механикаи назариявиро аз даврони донишҷӯӣ хифз намудаам. Бо талкини Шумо сарлавҳаи мавзӯ бо ранги сабз, таърифи бо сиёҳ, формулаҳо бо сурх, нақшау расмҳо бо қалами сиёҳ, матни он бо қабуд ва ғайраҳо навишта шудаанд. Ин барои омӯзиши мавзӯ қулай ва осон буд. Чизи хостаи мо бо рангаш бештар дар хотир мемонд. Ин тарзи навиштани лексияро ман имрӯз ба донишҷӯён талкин карда, дар мавридҳои фориг аз дарс яке аз хотироти худро дар бораи Шумо ба донишҷӯён нақл менамоям.

Устоди азиз! Боре ҳангоми дарс масъалаи гардиши сайёраҳо дар атрофи Офтоб ба миён омад. Шумо бисёр факту далелҳои қолибро нақл намудед. Ман доир ба Али Қушҷӣ, Ҷамшеди Қошонӣ, Умарӣ Хайём, Абурайҳони Берунӣ, Абуалӣ Сино, Аҳмади Дониш ва дигар олимони миллати тоҷик суол кардам. Доир ба ин шахсиятҳои донишманди миллати тоҷик ба мо устоди зиндаёд А. Садриддинзода гуфта буданд. Он рӯз пас аз дарс ва нақлҳои қолиби дигар доир ба садҳо олимони тоҷик, ки дар тули таърих саҳми худро дар ин ришта гузоштаанд, Шумо ба ман китоби Г. Собиров - «Инқишофи математика дар Осӣи Миёна»-ро тақдим намудед. Ман аз он китоб маълумоти арзишманд гирифтаам. Инчунин,

се сол пеш ба ман доир ба Ҷамшеди Қошонӣ - олими ситорашинос ва ба навор гирифта шудани филми «Нардбони осмон» ҳикоя кардед, ки ман онро низ пайдо ва тамошо кардам. Саҳми Шумо дар ҷаҳонбинии техникаи ва таърихию шиносӣ бо аҷдодони миллат, шинохти чеҳраҳои илмӣ ва худшиносии миллат ниҳоят бузург аст.

Устоди арҷманд! Имрӯз шукрона аз истиқлолияту ваҳдати миллат, яқпорчагии Тоҷикистони азиз карда, қайд менамоям, ки таваҷҷуҳи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо роҳбарии хирадмандонаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президентии Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар самти маориф, илм, донишандӯзӣ, тарбияи ахлоқӣ, касбомӯзию забондонии хонандагон ва донишҷӯён дар сатҳи байналмилалӣ ниҳоят бузург аст. Ёллои гардидани солҳои 2020-2040 «Бист-солаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф», озмуноҳои «Илм - фурӯғи маърифат», «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» ва фароҳам овардани чандин имкониятҳои дигар аз ҷониби Пешвои муаззами миллат далели равшани ғамхориҳои дурандешонаи хирадмандона ба хонандагону донишҷӯён аст. Мо аз он васеъ ва дилпуруна истифода хоҳем намуд. Зеро ин дилпурии мо бори дигар аз ҳидоятҳои доимии Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар тамоми суҳанҳои ва баромадхояшон сарчашма мегирад.

Дар ҳақиқат, макоми омӯзгор ва соҳаи маориф дар ташаккули ояндаи ҳар як шахс нақши бузург дорад ва яке аз он омӯзгорон ва устодони арҷманде, ки мо аз илму одамияти онҳо баҳра бурдаем, Шумо, устод, Нозирҷон Тӯйҷизода мебошед. Ман бо Шумо ифтихор менамоям.

Фаридуни ЮНУСОВ,
номзади илмҳои иқтисодӣ,
иҷрокунандаи вазифаи доцентии
Донишгоҳи техникаи Тоҷикистон ба
номи академик М.С. Осимӣ

БА ОЗМУНИ «ОМУЌЗОРИ МАН – ИФТИХОРИ МАН»

Муаллими аввалини ман – қиблагоҳи ман

Дар ҳақиқат, омӯзгор чун оинаи пурчилои рӯзгори мардум аст. Оинаест, ки ҳаёти инсон аз хурдию наврасӣ то ба ҳаёти мустақилу то охири умр дар он акс ёфтаву рушани медиҳад. Хусусан, омӯзгори аввалини кӯдак дар зиндагӣ мавқею манзалати ба худ хос дошта, равшанзамириву нексирӣ, меҳру муҳаббат, заҳмату меҳнатдӯстӣ, инсонпарварию хоксорӣ, поквичдонӣю ватандӯстӣ ва худшиносӣю худоғоҳӣ аз ҳаёли дуру аз дидаҳо берун намешаванд.

Муаллими аввалини мо бо чунин хислатҳои нақу, рафтору гуфтор ва кирдорҳои ибратбахш ибратмандаш дар дили садҳо шогирд абадан ҷо гирифта, ҳеҷ гоҳ фаромӯш намешавад. Сабур Одинаев дар байни мардуми деҳу диёр бо ному насабҳои «Муаллими Сабур», «Устод Сабур Одинаев» ва «Муаллим Сабуров (Сабурӯф)» маъруфу машҳур гашта буд. Вай марди коматбаланди кулчарӯӣ, хушсимо, хушсуҳбату хушсарулибоси буди муҳаббат дар ҳар бобат чун намуна ва гули сари сабад соҳибхӯтиро маҳбуби хурду калон ба ҳисоб меарфт.

...Соли 1959 буд. Мебоист мо ба синфи якуми мактаб мерафтем. Ҳамин ки 1 сентябр фаро расид, ҳамсинну солҳои моро ворисонашон ба синфи якуми мактаби деҳа мекӯрданд. Дар ин рӯз мани хурдсоли дунёбахабар дар майдончаи байни деҳа бо ҷӯраҳоям ба бозӣ машғул будем. Дар ин лаҳзаҳо падари ман низ маро даъват карда, каламу дафтарею дар байни китобе, ки «Алифбо» ном доштани ин китоб баъдтар бароям маълум шуд, гузоштаву дар дастам дод ва бо ҳам ба мактаб рафтем... Моро устод Сабур Одинаев бо хушнудӣ пешвои гирифта, ба синф бурд ва баъди лаҳзае аз суҳбат маро дар курсии (партаи) пеш шинонд. Ман, ки якумин маротиба дар чунин курсӣ нишаста будам, ба гирдоби ҳаёли ғӯтавар шудам.

Дарс оғоз ёфт. Муаллим бо меҳрубинуву суҳанҳои неки ибратбахш ва чеҳраи нурониву лабони моили табасум ба мо аввалин пахлуҳои дарсу қоидаҳои талабагиро бо мулоиматӣ фаҳмонд.

Акнун мо чӣ будани қоидаву дастурҳои дарсиро мактабиро омӯхта, аз устод рамуз мегирифтём. Кӯшиш мекардем, ки дар ҳар бобат намуна бошем, ки дар ин ҷода хавасмандкуниву ҷазо мавқеи муҳим дошанд. Мо дар дарс, мактаб ва берун аз он бо намуна буданашон дар байни ҳамсинфон аз тарафи устод баҳои баланд мегирифтём, вале дар сурати акс, танбалу «прогулчӣ» ва дарсгузари ҷазоҳои гуногун мегирифтанд. Ҷазои аз ҳама шармовар баъди дарс дар синф манъ кардани талаба буд... Вожаҳои «аълоҷӣ» намуна, «прогулчӣ», «дарсгузари», «беодоб», «ракетасавор», «сангпуштасавор»

ва амсоли онҳо «ҷон» доштанд. Рӯзномаи девории синфамон «Барои хониши хубу аъло» низ таъсири бузург мегузошт. Ӯ ҳамеша бо усулҳои фаъоли таълим ва салоҳиятнокиву эҷодкорӣ ҳар як дарсро шавқовар мегузаронд. Аҷибу фаромӯшношуданиаш ин буд, ки устод дар охири аксари дарсҳо, бахусус, забони тоҷикӣ (модарӣ), алифбою хониш ва математикаю табиатшиносӣ ҳар гуна байтбаракӯ сахнаҳои ҳаҷвӣ шеърбофию шеърғӯӣ, чистонғӯиву муаммоҳои математикиро ташкил кардаву дарсхоро бо хурсандию шавқмандӣ мегузаронд. Ҳамин буд, ки мо берун аз дарсҳо низ чунин амалиётро тақроран дар пайравӣ бо муаллим иҷро мекардем ва бешак, ҳар кадоме аз онҳо дар ҳаёти мо нақши муҳим мебозиданд...

Ба мо ана аз ҳамин остонаи мактаб меҳру муҳаббат ба Модар-Ватан, ба таъриху фарҳанг, илму адаб, худшиносӣю худоғоҳӣ ва дигар пахлуҳои ҳаёти тавассути устоди бузургамон Сабур Одинаев дар дилҳоямон ҷо гирифт...

Барояш ифтихор буд, ки устод аз рӯйи хониши хубу аъло ва интизом ба ман меҳрубинӣ мекард, маро дар курсии (партаи) пешӣ мешинонд, сардори синф таъйин кард. Ӯ дар ҳақиқат, шахси дунёбахабар, хизматшинонда, фидоӣ, ватандӯсту худшиносӣю худоғоҳ буда, зиндагии хеле пурпечутоб аз сар гузарониданд, пахлуҳои пасту баланд, сафеду сиёҳ ва мадду чазри зиёда ҳаётро дида буд.

...Устод соли 1917 дар деҳаи Сари Пули Ёҳсу (Ахшу, Охшу, Бахшу ва ё Вахшуи қадим)-и имрӯза ноҳияи Ховалинг, дар оилаи донишманди замон, хатмкардаи мадраса, Мавлоно Одинаи Ёҳсуҷи ба дунё омада, таълими ибтидоиро дар назди падар ва мактаби деҳа гирифт...

Ҳаёти наврасиву ҷавонии вай ба солҳои саҳту мудҳиши оғози соҳти давлатдорӣ Шуравӣ рост омад. Ҳамин буд, ки аҳли оилаи онҳо барои аз таъкиботу озори замон раҳой ёфтанд аз деҳаи бобой ба деҳаи дуртари подомани ин диёр-Сари Чар кӯч баста, муддате муқим гаштанд.

Ӯ дар мактаби деҳа таҳсилро идома дода, меҳост хонданро дар Омӯзишгоҳи омӯзгории шаҳри Кӯлоб давом диҳад. Аммо баъди дар ин муассиса дохил шудан шароити имкониятҳо ба ӯ даст надоданд. Ҳамин ки ба синни 22 расид, соли 1939 ҷанги «финҳои сафед» оғоз ёфт ва ӯро ба хизмати ҳарбӣ даъват карда, ба ин ҷанг сафарбар намуданд. Ӯ хизматро (ҷангро) идома дод ва чун ҶБВ-и солҳои 1941-1945 оғоз гашт, дар бригадаи 63-юми пиёдагарди баҳрӣ хизмат кард. Аз моҳи июни соли 1941 то моҳи августи соли 1945 ҷанговари ҳамин полк буда, 15-уми августи соли

1945 аз ин ҷанг, аз хизмат, аз сафи Қувваҳои Мусаллаҳ ҷавоб дода шуда, ба диёр баргашт.

Ин марди далер дар ҷангҳои ним-ҷазираҳои Колский, Рибачий, бандари Потсдама, ҷангҳои муқобили Колский, Рибачий, бандари Потсдама, ҷангҳои муқобили баталонҳои Ёгорҳо дар кӯҳҳои Тантурӣ, озод кардани Мурманск, Кандалаки, Кенисберг ва бисёр набардҳои пахш кардани кӯшунҳои фашистӣ иштирок намуда, далериву шуҷоат нишон додааст. Ин ва дигар хизматхояш буданд, ки ӯро соли 1943 дар майдони ҷанг ба сафи ҶККИШ қабул намуда, бо ордени «Ҷанги Ватанӣ», медалҳои «Барои муқобили Запаларияи Советӣ», «Барои шуҷоат» ва дигар ордену медалу раҳматномаҳои ҷангӣ кадр карданд...

Ӯ баъди ҶБВ-и солҳои 1941-1945 ба диёр баргашта, дар деҳа касе аз хешу табору аҳли ақрабоашро наёфт. Ҳама паси ҳам дар муддати 6-7 сол аз дунё гузашта буданд. Фақат писари акааш Сайидсалмонро ёфту халос...

Сипас дар деҳаи Гулзори (Хонақохи) ноҳияи Ховалинг зиндагӣ ихтиёр намуда, то ба нафақа баромаданаш омӯзгори синфҳои ибтидоӣ ва тарбияи ҷисмонӣ дар мактабҳои деҳаҳои Гулзор ва Доробӣ буд... Аҳли оила ва авлодашон низ дар деҳа намуна буданду хастанд...

Таҳсил дар Омӯзишгоҳи омӯзгории шаҳри Кӯлоб, тақмили ихтисос дар Институти педагогӣю тақмили ихтисоси муаллимон, таҷрибаи хуби корӣ, омӯзиши дарсҳои ҳаёти ӯро водор мекарданд, ки хонандагонро дар руҳияи ватандӯстӣ, меҳнатдӯстӣ, худшиносӣю худоғоҳӣ ва хуввияти миллӣ тарбия намояд.

Танҳо аз синфи мо аксарият ба мактабҳои олий дохил шуда, дар касбҳои гуногун то ба нафақа рафтанишон ба нафъи халқу Ватан хизмат карданд ва алҳол ин анъанаи некро фарзандони онҳо идома дода истодаанд...

Аз он шодам, ки тавассути меҳнати ин устоди бузургвор аз 20 нафари мо, ҳамсинфон: 6 нафар омӯзгори фанҳои гуногун, 2 нафар варзишгарии номӣ, устоди варзиши собиқ ИҶШС, 2 нафар муҳандис ва дигар шахсон маъруфу меҳнатдӯст ба воя расиданд. Имрӯз номи аълоҷиёни маориф ва илми Тоҷикистон А. Саидзода, Қ. Ҳусайнов, Н. Каримов, устодони варзиши собиқ ИҶШС Н. Саъдуллоев, Қ. Сангов, Аълоҷиёни барки Ҷумҳурии Тоҷикистон Н. Исмаилов ва дигарон дар ҳаёт маъруф буда, онҳо аз худ нақшҳои неки гузоштанд...

Меболам аз он, ки дар расидан ба ҳама дастовардҳои нақши ин устоди забардастам хеле бузург аст. Сазовор шуданам ба тамоми муқофотҳо, ҳатто, дар муаллифи бештар аз 50 китобу зиёда аз ҳазор мақола, очерку публит-

систикаву матолиби дигар шудану дигар комёбиҳоям ба хидматову заҳматҳои устоди аввалинам Сабур Одинаев саҳт алоқаманданд.

Осорхонаи таърихӣ-кишваршиносӣ дар назди мактаби деҳаи Доробӣ ташкилкардаам (с.1982) ҳам, ки он дар асоси мактубам, бо қарорҳои ҳайати мушовараи Вазорати фарҳанг ва раиси ноҳияи Ховалинг ба Осорхонаи таърихӣ-кишваршиносӣ ноҳиявӣ табдил дода шуд (2007), бо гуфтаҳои боло алоқаманд. Зеро хонаи истикомати устодам дар таҳҷои марказ, Регистон ва Шахристони шаҳри Мунки қадим (а. IX-XII ва аз ин пештар) воқеъ гашта, дар ин ҷо, ҳар сари қадам бозёфтҳо пайдо мешаванд ва ин кори некро бо хидояти ин устодам ба сомон расондаам...

...Аз он шодам, ки устоди нахустинам Сабур Одинаев бо падарам Саидхон Одинаев ҳамроҳ, иштирокчиҳои ҶБВ-и солҳои 1941-1945, дӯсту бародар, ҳамкор дар мактаби деҳа, ҳамсараш Рӯзигул Каримова бо модари ман Мавҷигул Мирзоева, ки харду хунароманд, чакандӯз, табиби халқӣ, кадрҳои номдор, шеърғӯву афсонагӯ буданд, дар ҳаёти мо нақши неки гузоштанд...

Шодам, ки бо хидояти устоди аввалинам ба мактаби олий дохил шудам ва ханӯз соли 1973, ки донишҷӯ будаму дар мактаби миёнаи рақами 53-и шаҳр таҷрибаи педагогӣ меомӯхтаам, аз таҷрибаи кории Қаҳрамони Меҳнати Сотсиалистӣ Муҳаббат Маҳмудова баҳравар шуда будам.

Боиси хушнудӣю ифтихор аст, ки устоди аввалинам ба ман «қиблагоҳ» шуд. Ӯ ва ҳамсараш бо падару модари ман маслиҳат карда, маро бо духтари он кас Бахтинисо Одинаева соли 1976 хонадор карданд. Ҳамсарам Бахтинисо Одинаева қаҳрамонмодар аст. Ҳамаи фарзандон дорои маълумоти олий буда, дар хизмати халқу ватананд.

Китобхонаи шахсиамон «Ганҷи Мунк» соҳибҷозаву дар ҷумҳурии намуна буда, солҳои 2017-2018 дар озмуни ҷумҳуриявӣ ташкилкардаи Вазорати рушди иқтисод ва савдо ва Вазорати фарҳанг, дар баҳши китобхонаҳои шахсӣ ба гирифтани шохҷоза ва муқофотҳои молиқу пулӣ кадр карда шудааст.

Оилаамон дар ноҳияи Ховалингу вилояти Хатлон ҳамчун оилаи намунавӣ маъруф аст.

...Ман тамоми муваффақияти худ, аҳли оила ва ҳамсинфонамро аз хизматҳои беназири омӯзгори аввалинам-қиблагоҳам устод Сабур Одинаев медонам...

Амир Сайиди МУНКӢ,
омӯзгор, адиб, журналист,
директори Осорхонаи
таърихӣ-кишваршиносӣ
ноҳияи Ховалинг

ИЛМ – ФУРӯҒИ МАЪРИФАТ

Беҳтаринҳо ба даври ниҳой роҳ меёбанд

16.09.2024 дар муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №19-и пойтахт даври шаҳрии озмуни «Илм-фурӯғи маърифат» оғоз гардид.

Иттилоъ дода шуд, ки озмун имсол бо якҷанд имконият амалӣ мегардад. Аз ҷумла, бо дастури Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон довталабони даври чоруми озмун (хонандагони синфи 11) ба ихтисосҳои фанҳои риёзӣ, дақиқу табиатшиносӣ ва техникаи муассисаҳои таҳсилоти миёна ва олии касбии мамлакат бе супоридани имтиҳонҳои марказонидани дохилшавӣ ба гурӯҳҳои роғон қабул карда мешаванд.

Ёдовар мешавем, ки Озмуни ҷумҳуриявӣ «Илм-фурӯғи маърифат» аз соли 2021 дар Тоҷикистон

таҳти сарпарастии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон баргузор мегардад. Мақсади озмун рушди тафаккури техникӣ, тарғиби ҷаҳонбинии илмӣ, тавсеаи ихтироъкорӣ ва навоарӣ, пайванди илм бо истеҳсолот, дастрасӣ пайдо кардан ба техникаву технологияҳо, ҷалби бештари хонандагону донишҷӯён ва дигар кишроҳои ҷомеа ба омӯзиши фанҳои риёзӣ, дақиқ ва табиӣ, ҳамчунин дарёфт ва муаррифии истеъдодҳои нав дар ин самтҳо мебошад. Даври шаҳрии Озмуни ҷумҳуриявӣ «Илм-фурӯғи маърифат» дар пойтахт то 23 сентябр идома меёбад.

Баҳшида ба 35-солагии Истиқлоли давлатӣ дар ноҳияи Лахш 124 иншоот бунёду таҷдид мегардад.

БА ОЗМУНИ «ОМУЗГОРИ МАН - ИФТИХОРИ МАН»

Худодод Каримов аз зумраи омӯзгори асилест, ки беш аз 50 соли умри хешро сарфи соҳаи маориф кардааст. Имрӯз шебу фарози умро наси сар карда, ба синни 74 расида бошад ҳам, дар роҳи таълиму тарбияи насли наврас фидокорона ва бо як ҳисси масъулият сахм мегузорад.

Устодро беҳуш бекӯд, бо фишори баланд фарзандон ба беморхонаи марказии шаҳри Ваҳдат мебаранд. Хушбахтона, он шаб шогирдаш Абу-муталиб Назиров навбатдор будааст. Муаллимро зуд мешиносад ва ба ҳамкасбаш аз шӯбаи беморхонаи да-

иси кумитаи иттифоқи касабани кормандони соҳаи тиб дар шаҳри Ваҳдат, Одилҷон Нарзуллоев, духтури касалиҳои пӯст, Саидбилло Бурхонов, духтури уролог, Мирзоватан Мирзоев, духтури гӯшу гулӯю бинӣ, Мансур Шарифов, духтури диабетети қанд, муовини раиси шаҳр Шокирҷон Икромов ва боз дахҳои дигар шогирдонии мананд. Чандин нафари дигар пешаи устодашонро интихоб карда, дар муассисаҳои таълимӣ кор мекунанд. Ва боз он шогирдонам, ки имрӯз донишҷӯянд, фардо корманди соҳаи тиб мешаванд.

Рӯзе баъд муаллим Худодод Каримов саросема боз ба идораи рӯзнама омаду варакаи чорқатеро ба ман дароз карду гуфт:

- Чанд шогирди дигарамро фаромӯш карда будам. Бисёранд, барои ҳамин омадам, - гуфт ва зуд баромада рафт.

...Бале, аз зикри номи шогирдон чехраи муаллим Каримов гул мекуна-

Собиров аз фанни химия дарс гуфтааст. Беш аз дувоздаҳ сол мешавад, ки дар гимназияи хонандагони лаёқатманди ба номи Абулфазли Балъамӣ омӯзгор аст. Дар ин муддат устод Каримов қариб даҳ сол мушовири тайёрии ҳарбии раёсати маорифи шаҳр ва се сол чун шореҳи футбол дар идораи барномаҳо барои ҷавонони телевизиони Тоҷикистон фаъолият кардааст. Чӣ гуна дилбастаи футбол будану ровии бозиҳои дастаи «Помир»-и Душанбе шудани Худодод Каримов ва барои тамошони бозиҳои чемпионати Аврупо оид ба футбол ба Украина (соли 2012) рафтаниш қиссаест дигар.

Вакте аз устод лаҳзаҳои хотирмони ҳаёташро пурсон гаштем, муддате ба фикр рафта, сипас саҳифаҳои китоби хотироташро варақгардон намуд.

Ҷ соли 2011 дар озмуни ҷумҳуриявии «Муаллими сол» аз фанни химия иштирок карда, ҷойи дуумро соҳиб шуд. Соли 2012 бошад, дар озмуни «Муаллими шоистаи шаҳри

нӣ шудааст. Соли 2011 маҷмуа бори сеюм ба нашр расид. «109 элементи химиявӣ» низ ба калами муаллим Худодод Каримов тааллуқ дорад, ки он ба таърихи пайдоиш, паҷуқиш, истеҳсол ва истеъмоли унсурҳои химиявӣ бахшида шуда, соли 2009 нашр гардидааст. Устод тӯли заҳматҳои бисёрсолаш бо нишони ифтихории «Аълочии маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва ифтихорномаҳои зиёд низ кадрдонӣ шудааст.

Борҳо аз худ пурсидаам, ки муаллим Каримов чӣ сирре дорад, ки шогирдонаш ин қадар ба фанни химия дилгармӣ зоҳир месозанд? Баъди мушоҳидаҳо ва суҳбатҳо ба суоли худ посух ёфтам: муаллим бо шогирдон, пеш аз ҳама, чун бо фарзанд, бо ёру ҷӯра ва шахси наздик муносибат мекунад. Аз гузаронидани дарсҳои амалӣ, таҷрибаҳои лабораторӣ, ҳалли чайнворду кроссвордҳои фаннӣ, ҳавасмандгардонии дарсҳои иловагӣ, асбобҳои аёнию дарсҳои инфиродӣ беш-

ДАР ФАРОЗИ МАСНАДИ ИЗЗАТ

рунӣ занг зада мегӯяд, ки устодашонро беҳуш овардаанд. Шогирди дигари устод низ зуд ҳозир мешавад. Ҳар ду зуд аз паси муолиҷа ва таҳлилу санҷиш мешаванд. Пас аз чанд лаҳзае фишор муътадил гашта, устод ба хуш меояд. Болои сар шогирдонашро дида, шукрона мекунад, ки чунин шогирдон тарбия кардааст.

Як хислати ҳамидаи устод Худодод Каримов ҳамин аст, ки майли худтаърифкунӣ надорад. Зимни суҳбат хостем, аз фаъолияти меҳнатию рӯзгораш ҳикоя кунад, вале аз шогирдонро, комёбию касбу кори дастпарваронаш қисса кард.

- Шогирдам Раҳматулло Валиев имрӯз номзади илмҳои химия буда, дар Донишгоҳи аграрӣ омӯзгор аст. Амрхамза Назиров низ, ки яке аз донандагони илми химия мебошад, баъди хатми Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абуали ибни Сино чанд муддат ҳамроҳи амакш, духтури шинохтаи диёр Чамшед Назиров дар беморхонаи «Парастор 2014»-и деҳаи Тангай фаъолият карда, имрӯз дар Маркази дарсҳои иловагии Вазорати маориф ва илм кор мекунад. Абумуталиб Назиров, духтури шӯбаи шикастабандии беморхонаи марказӣ, Бехрӯз Шарифзода, духтури кардиолог дар клиникаи илмӣ-табобати Троицкийи шаҳри Москва, Азиз Назиров, Эраҷ Азизов ва Ҳомидҷон Солиев дар «Парастор-2014» фаъолият доранд. Малика Ачиловаю Шаҳзода Шораҳматова духтурони шӯбаи таваллудхона мебошанд. Фарангез Қодирова, табиби беморхонаи хусусии «Шафқат», Латиф Кенчаев ва Фаррух Турдиназарода духтурони асабшинос, Фирӯз Саидов ва Хуршед Зайниддинов, дандонпизишк, Чамшед Зайниддинов ра-

ду руҳаш болида мегардад ва ифтихор вучудашро фаро мегирад.

МУАРРИФИНОМА

Худодод Каримов 20 сентябри соли 1950 дар маҳаллаи Чутқайшаи шаҳри Ваҳдат, дар оилаи хизматчи чашм ба олами ҳастӣ кушодааст. Маълумоти миёнаро солҳои 1957–1967 дар мактаби миёнаи умумии рақами 1 гирифтааст. Чун аз айёми мактабҳои сухан равад, муаллими нахустинашро ба хотир меорад: «Сангинова ном муаллимаи дилеҷузу ғамхоре нахустин устодам буд. Меҳри илми химияро бошад, устодам Авлиёев дар дилам чо кард...».

Соли 1966, хангоми дар синфи 9-ум хонданаш бори аввал дар олимпиадаи ноҳиявии мактабҳо аз фанни химия иштирок карда, то ба даври ҷумҳуриявии озмун роҳ ёфт. Ҳарчанд голиб наомада бошад ҳам, ин рӯйдод қарори ӯро қатъӣ гардонд. Соли 1967 баъди хатми мактаби миёна ба факултаи химияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ҳуҷҷат супорида, аз имтиҳонҳо бе мушқилӣ гузашту донишҷӯ шуд. Солҳои донишҷӯӣ устодон Худододро чун як ҷавони ҷӯяндою серғайрату донишманд ва дилдодаи фанни химия шинохтанд. Аз ин рӯ, ба ӯ пешниҳод карданд, ки ба роҳи илм равад. Вале Худодод омӯзгор буданро авлотар донист. Баъди хатми бомуваффақияти донишгоҳ, солҳои 1972–1974, ихтиёрӣ ба ҳайси афсар дар округи ҳарбии ордени Байраки Сурхдори Шарки Дур хизмат карда, бо рутбаи лейтенанти калон ба зодгоҳаш баргашт.

Фаъолияти омӯзгори Худодод Каримов ҳуди ҳамаи сол аз мактаби рақами 32 оғоз ёфт. Аз фанни химия ва омодагии ибтидоии ҳарбӣ дарс меод. Солҳои зиёде дар мактабҳои рақамҳои 5,136 ва 4 ба номи Темур

Ваҳдат» голиб гашт. Барои ин голибият ба ӯ раёсати маориф як заррабини таълимӣ ва мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳр ҳазор сомонӣ мукофот дода, ӯро аз пардохти маблағи хизмати коммунали 50 фоиз озод кард.

Рӯзе, ки шогирдонаш бо голибият аз шаҳри Екатеринбург Федератсияи Россия баргаштанд, барои устод Каримов беҳтарин рӯз буд. Нух нафар шогирди ӯ соли 2012 дар олимпиадаи фосолавӣ аз фанни химия дар шаҳри Екатеринбург иштирок карда, 5 нафарашон соҳиби медали тилло гаштанд. Ҳамон сол бо иқдоми мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ ба муносибати сафари кории Сарвари давлат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон бинои таълимии гимназия азнавсозӣ гардида, аз ду ба сеошёна табдил дода шуд ва шароитҳои таълим боз ҳам беҳтар гардид. Мухтарам Эмомалӣ Раҳмон баъди ба истифода супоридани бинои нави гимназия дар дарси Худодод Каримов иштирок карда, бо шогирдонии ӯ ҳамсуҳбат гашта, акси хотиравӣ гирифтанд.

Соли 2013 барои заҳматҳои бисёрсолаш дар таълиму тарбияи насли наврас медали «Хизмати шоиста»-ро Президенти мамлакат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Худодод Каримов супориданд. Умуман, лаҳзаҳои хотирмони устод хеле зиёданд.

Худодод Каримов на танҳо омӯзгор, балки олим низ ҳаст. Новобаста ба синну солаш, адабиёти гуногуни илмиро ҷустуҷӯ мекунад, меомӯзад, донишашро пайваста сайқал медиҳаду баробари замона пеш меравад. Устод муаллифи дастури таълимии «Муқолаи устод ва шогирд» мебошад. Маҷмуа саволу ҷавобҳо аз фанни химия буда, барои синфҳои 8–11 пешби-

тар истифода мебарад.

Худодод Каримов бар замми ҳамаи ин, сайру саёҳат ба ҷойҳои таърихиву тамошони ёдгориҳои фарҳангиро дӯст медорад. Дар дӯстӣ низ қавӣ аст. Барои сарчамъ намудани ёру дӯстони азҳам дурмонда мудом талаш меварад.

Худодод Каримов ба синни ҳафтоду чор расида бошад ҳам, ҷустуҷӯ ва боғайрату заҳматписанд аст. Ду сол пеш муаллим бо хоҳиши худ фаъолиятро дар гимназия қатъ кард. Вале аз таълим даст накашид. Доимо ба 12-15 нафар хатмкунандаи мактабҳо дарсҳои иловагӣ ва машғулиятҳо мегузарад. Вакте ки ин мавод тайёр мешуд, муаллим хушхабар расонд, ки ҳамаи 12 нафар шогирде, ки имсол аз ман дарси иловагӣ гирифтанд, дар донишгоҳу муассисаҳои соҳаи тандурустӣ дохил ва сазовори номи донишҷӯ гардиданд.

Боре ҳамсарашро ба беморхона бурду лаҳзаи муоинаи духтур устод хост, ҳуҷраҳои беморхонаро тамошо кунад. Болои дари ҳуҷраи дандонпизишк номи шиносро дида, дарро ангушт зада, ичозаи даромадан пурсид. Дарро шогирдаш Фирӯз Саидов кушода, устодашро дида, хурсанд гашт ва даъваташ кард. Ҳамин лаҳза шогирди дигараш Хуршед Зайниддинов ҳам, ки духтури дандон буд, пайдо шуд. Ҳарсе хеле суҳбату ҳолпурсӣ карданд. Ҳангоми суҳбат пай бурданд, ки дандонҳои муаллим чандон солиму барчо нестанд. Муддати қариб як моҳ аввал дандонҳои устодашонро табобат, сипас чандтои онро «нав» карданд. Ҳар сухану ҳар қадами устод барои шогирдон омӯзандаанд. Чунин лаҳзаҳо хеле зиёданд.

Амуллоҳи ЗАБИР,
рӯзнамаи омӯзгор

ҲУНАР ОМУЗ...

Ҳунар сармоия бузургест, ки онро бо ягон чиз, яъне, бо сарват, симу зар иваз ва ё харида намешавад. Ҳунар ба инсон бузургӣ, шахомат мебахшад ва ӯро доимо болидарӯх мегардонад. Ба зиндагӣ ҳусну зебӣ мебахшад. Аз замони қадим гуфтаанд: «Шахси баҳунар дарахти босамар». Шахси боҳунар дарёро мемонад, ки онро ҳар замон обест зулолу ошомиданӣ.

Барои шахси ҳунарманд ҳар як дақиқаи вақт ғанимат аст ва онро ҳамеша бо маврид истифода мебарад. Ӯ аз дона хирман месозад, аз матоъ чома медӯзад, аз гул гулзор ҳосил мекунад.

Бо дастони бузургу меҳнатофаринаш бинандаро асир месозад. Ҳунарҳои волои ҳунармандони асилро дида, бешубҳа, онро ҳунармандони бу-

Сармоия бузург

зург номгузори мекунем, ки ин номҳои бузург бе меҳнату заҳмати зиёд ба даст наомадааст.

Музди меҳнати кас, агар аз як тараф, маош бошад, аз тарафи дигар, омӯхтани ҳунари бузург аст. Ҳамаи ҳунарҳо хангоми омӯзиш душворие доранд, ранҷе доранд, ки касро дилгир месозанд, вале ба ин нигоҳ накарда, одамони зиёд аз паси он шуда ҳунарманди бузург мешаванд. Омӯхтани ҳар як ҳунар инсонро дар зиндагӣ воломақому соҳибтаҷриба ва бузургдил мегардонад. Ҳунарманди асил бо ҳунари зебои худ дар ягон даври замон ба касе ё чизе эҳтиёҷ пайдо намекунад.

Ҳунар як коргоҳи азиме аст, ки доимо ҳамсафари касони боистеъдод аст.

Ҳар як инсон дар зиндагӣ меъмори худ аст ва ин бузургӣ ба хираду дониши кас вобастагӣ дорад. Ҳунарманд ҳамеша кӯшиш дорад, ки дар байни дӯстон, рафиқон ва умуман, дар чома мавқеи шоиста дошта бошад.

Ҳунар ганчина ва ҳунарманд заргари бузургест, ки бо офаридаҳои қолибаш мафтунӣ дилҳои инсон мегардад.

Зебинисо ҒАЙБУЛЛОЗОДА,
омӯзгори математикаи Литсейи касбии
хизмат ва туризм шаҳри Душанбе

Дар замони соҳибистиклолии Тоҷикистон беш аз 250 ҳазор духтар муассисаҳои таҳсилоти олиро хатм намуданд.

▶▶ БА ОЗМУНИ «ОМУЗГОРИ МАН - ИФТИХОРИ МАН»

Пуршарафтарин унвон – омӯзгор ва муқаддастарин макон – мактаб

Инсоне, ки танҳо дар бораи худ фикр мекунад пайваста дар ҳама ҷо манфиат меҷӯяд, хушбахт буда наметавонад. Агар барои худ зистан меҳоҷӣ, пас барои дигарон бизӣ.

СЕНЕКА, файласуф ва ходими сиёсӣ

Дар мактаби №13-и ноҳияи Шамсиддин Шохин таҳсил мекардем. Ҳамасола ба озмунҳои ноҳиявӣ мефағтему ҷойҳои намоёнро ишғол карда, бармегаштем. Зимистони соли 2006 ба озмун раҳсипор шудем. Ҳаво хеле сард буд. Ҳангоми ба роҳ баромадан дар як мошини «ГАЗел», ки ҳамагӣ 17 ҷойи нишаст дошт, 30 нафар савор шудем. Ин, албатта, сабаб дошт. Дар байнамон устод Машариф буд, ки дар даст асобагал дошту роҳ гаштан барояш душвор буд. Дар курсӣ низ роҳат нишаста наметавонист. Роҳҳои пурпечутоб ва он замон таъмирталабу ноҳамвор ва аз хунуқӣ яхбаста роҳамонро душвор месохт. Устод Машариф, ки донишманди бузург буданд, ба мо мегуфтанд, ки зиндагӣ худ роҳ хаст, ҳамвору баъзан вақт пур аз печутоб. Ҳар чӣ ки мо ёфтем ва ё шумо меёбед, аз ҳамин роҳ хаст. Он замон мо ба суҳанони устод сарфаҳм намерафтем ва фалсафаи зиндагониро наметавонистем. Гумон мекардем, падару модар ва устодони меҳрубонамон ҳамеша дар хидмати моятанд. Ҳар чӣ ба мо лозим буд, онҳо мухайё мекарданд. Хулоса, дар сардӣ тоқатфарсо бо як азобу машаққат дар маркази ноҳияи Ш. Шохин расидем. Шамол саҳт мевазид, дар кӯчаҳои ноҳия касе набуд. Касе низ аз даҳшати сардӣ дар кӯчаҳо қадам зада наметавонист. Вақте мо аз «ГАЗел» фаромадем, чашмони Абдурахмонов аз сардӣ сурх шуда буданд, устод дар болои ях лағжида ба зону афтод. Ба ман ишора намуд, ки биё, дастамро гир. Ман, ки тақрибан даҳ қадам дуртар аз устод қарор доштам, ба наздашон омадам. Устод ҷиддӣ буданд, аз тарс пурсида натавонистам, ки устод чӣ осебе диданд. Азбаски пояш дардманд буду ба ӯ камзӯли махсус мепӯшониданд, хуб роҳ гашта наметавонист. Асояш низ ба ӯ хуб кумак намекард. Устод чунин вонамуд мекард, ки чизе нашудааст. «Ба худ боварӣ дошта бошед, фикри мағлубиятро накунад, ба ҳамаи шумо бовар дорем», - мегуфт устод. Суҳанони ширини устод моро руҳбаланд мекард. Ва ба як гайрати махсус вориди рақобат мешудем. Устод шахсе буданд, ки ҳама ҳасиашонро ба тарбияи шоғирдони худ бахшидаанд. Вақте устод зиёд асабонӣ мешуд, ин суҳанонро тақрор мекард: писарчон, ту парво надорӣ, аммо ман дард меёбам. Воқеан, барои устод аламовар

буд. Аз хонааш то мактаб чор километр роҳро бо асобагал тай мекард ва новобаста аз мушкилиҳои рӯзгор ва зиндагонии вазнину бефарзандӣ, боре шикоят намекард. Дастёр надошт, ки ба ӯ кумак кунад. Баъд аз ҳамон ҳодисаи дар синфи даҳ буданаш руҳдода табии бон муайян карда буданд, ки дигар Машариф соҳиби фарзанд намешавад. Маошаш низ барои зиндагонии хуб басанда набуд. Кори деҳқонӣ аз дасташ намеомад. Роҳи пуршарафе, ки устод пайгирӣ менамуданд, донишу маърифат ва илм омӯхтан ба насли ҷавон буд. Ин роҳи пуршараф, албатта, метавонад, зиндагии устодро тағйир диҳад. Шоғирдони ба воя расонидааш дар тамоми сохторҳои давлатдорӣ қору фаъолият мекунанд. То он замоне ки устод дар қайди ҳаёт буд, аз аҳволи устод зуд-зуд хабар мегиррифанд. Хотираи устод бисёр қавӣ аст, ҳама шоғирдонашро дар хотир дошт ва ном ба ном мешинохт.

Дар деҳаи Саричашмаи ноҳияи Москва (ҳозира Мир Сайид Али Ҳамадонӣ) моҳи ноябри соли 1942 дар оилаи Абдурахмоновҳо фарзанде ба дунё омад, ки номи онро Машариф гузоштанд. Падараш дар деҳа муаллим шуда кор мекард. Соли 1952 Машарифро ба синфи якуми мактаби миёнаи №10 (ҳозира №22), бурданд ва то синфи даҳум дар он ҷо тахсиллашро идома додаст.

Вақте ки Машариф дар синфи даҳум таҳсил мекард, дигар наметавонист, бо бачаҳои дигари деҳаи Саричашма ба бозии футбол равад, наметавонист, ки аз сидқи дил бихандад ва билохира, дардаш на танҳо буду на ғамаи машуқаю бозии футбол. Дар ин синну сол, Машариф бо амри тасодуф, 10-уми март соли 1961 бидончаи 10-литраи бензини дар дасташ буда, аз таъсири гарм примус таркид ва ба болои пойҳои ӯ пош хурд. Ин ҳодиса дар сураи руҳ дод, ки волидонаш фикри ба мактаби олий фиристондани ӯро мекарданд. Вале Машариф дигар на шавқи интиқоби касб дошту на таҳаммули дарди ҷонкох. Ӯ худро дар миёни оташе дид, ки зиндагии ояндаи ӯро талх кард. Тӯли чор рӯз дар беморхонаи Саричашма ӯро табобат карданд, вале натиҷаи хуб надод ва тавассути тайёра ба маркази ноҳияи Мир Сайид Али Ҳамадонӣ (собиқ Москва) бурданд. Сардухтури шӯъбаи ҷарроҳӣ нигоҳубини Машарифро ба уҳдаи як ҳамшираи шафқат вогузор намуд. Аҳволи бемор рӯз то рӯз бад мешуд. Баъд аз ду моҳи табобат аҳволи бемор чунон бад шуд, ки дигар ягон аъзои баданаш кор намекард, иштиҳоаш баста шуда буд. Моҳи майи соли 1961 сардухтури шӯъбаи ҷарроҳӣ ба шавҳар баромада, ба ҷояш сардухтур Султон Муслимовро аз маркази ҷумҳурӣ фиристоданд.

Султон Муслимов ҳамон бегоҳ, тахминан соати 16:00 корро қабул карда, аҳволи беморро дида, дарҳол ӯро шустушӯ намуд. Ҷароҳатҳояшро докапеч кард ва ҳар рӯз ин амали худро тақрор менамуд. Баъди ду ҳафтаи ин амалиёт ҷароҳатҳои Машарифро дида, иброн намуд, ки ту аз марг начот ёфти! Ӯ шахсе буд, ки доим шитоб дошт, ҳама кори хона ба уҳдаи ӯ буд. 13-уми сентябри ҳуди ҳамон сол барои идомаи табобати ӯро ба Душанбе оварданд. Дар ин ҷо ба Машарифи ҷавон дар баробари табобати ҷароҳатҳояш ба пойҳояш рост истодан, нишастан ва бо асобагал роҳ гаштанро меомӯзониданд. Баъди ба асобагал роҳ рафтани 26-уми феввали соли 1962 Машарифро боз ба маркази ноҳия барои табобат фиристоданд. Хулоса, табобати ӯ то 25-уми августи соли 1962 идома ёфт.

Соли 1964 Машариф синфи 10-умро хатм намуда, ба дили пур аз орзуҳои зиёд ба шӯъбаи забони хоричӣ (англисӣ)-и Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айни ҳуҷҷатҳояшро супорида, номи бошарафи донишҷӯро соҳиб шуд. Тахсиллаш хуб буд. Дар аввал забони англисӣ барояш душвор буд. Бо ҳамкурсоии дар шаҳр хатмнамудааш рақобат кардан барои ӯ душвор буд. Вале дар муддати як соли хатмаш ҳамаро гузашт. Аз ҳамаи фанҳо баҳои аъло мегирифт. Дар раванди таҳсил низ дард ӯро ором намегузошт. Машарифро дар давоми таҳсил дар донишгоҳ низ ду бор ҷарроҳӣ карданд, ки 5 моҳ бистарӣ шудааст.

Баъди аз беморхона баромадан боз тахсиллашро давом дода, соли 1969 донишгоҳро хатм кард ва ба ноҳияи Ш. Шохин ба кор фиришода шуд. Фаъолияти қориашро аз мактаб-интернати №13-и ҳамин ноҳия оғоз намуда, муддати 39 сол дар ин мактаб кор ва фаъолият намуд. Муаллим муддати 44 сол бе асобагал роҳ гашта, 13 маротиба ҷарроҳӣ шудааст. Дар қораш устувор буд. Аз мушкили намехаросид.

Зиндагии инсонҳо яқмаром нест, гоҳо ба мушкили мувоҷеҳ мешавему гоҳо онро бо азобу машаққат пушти сар мекунем. 16-уми декабри соли 2008 ва 22-юми январи соли 2009-ум бо сабаби бемории саратон Машариф ду бор ҷарроҳӣ гирифта, аз ҳар ду пояш маҳрум гардид. Моҳи сентябри соли 2012 аз олам даргузашт.

Акнун аз ин марди донишманд, кавиירוа, некукор, меҳрубон, нексиришт, поктинат, хоксор ва фурутан, хотираи нек, номи нек, ҳамзамон, шухрати нек боқӣ мондааст.

Устод Машариф бо нишони «Аълоҷии маорифи халқ», «Ифтихорнома»-и Вазорати маорифи Тоҷикистон» қадрдонӣ шудааст.

Қолрон ФАЙЗЗОДА

Омӯзгор - ташкилотчӣ

Аз пешаҳое, ки мавҷуданд, муқаддастаринош омӯзгорист. Бо ин далел, ки тарбияи насли ояндасоз ба души ӯст. Ин бори гаронро то манзили мурод расондан масъулияти заҳмати беш такозо мекунад. Аз ин рӯ, танҳо нафароне, ки кавиירוа, меҳнатдӯст, некбин, ростқавл, донишманду дарёдиланд, метавонанд рисолати таълиму тарбияи фарзандони мардумро анҷом диҳанд. Ман ана ҳамин меҳнатдӯсту кавиירוагиву ростқавливу ташкилотчигии чамъиятиро барои тарбияи насли навраси деҳаамон дар симони устоди муҳтарам, Аълоҷии маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон Собирҷон Бобоев мебинам.

Собир Бобоев 18-уми ноябри соли 1949 дар деҳаи Сӯфиориф таваллуд ёфт. Яке аз аввалин хатмкунандагони мактаби миёнаи нопурраи рақами 15-и деҳа мебошад. Пас аз хатми Омӯзишгоҳи омӯзгории шаҳри Ленинобод (Ҳучанди имрӯза) фаъолияти қори худро соли 1968 дар мактаби деҳа оғоз намуд. Солҳои 1970-1972 дар сафи Қувваҳои Мусаллаҳи Иттиҳоди Шуравӣ хизмати ватанро адо намуд. Аз соли 1972 то соли 2009 омӯзгорӣ карда, зиёда аз 30 сол вазифаи ҷонишини директор оид ба қорҳои тарбиявиро бар уҳда дошт. Дар давоми зиёда аз 50 соли фаъолияти меҳнатӣ бо сарварони мактаб Ортикбой Ҳамдамов, Шохсалим Муҳаббатов, Қутвӣ Ҳақимова дар ҳама ҷабҳаҳои меҳнатӣ ҳамқадаму ҳамфикр буда, барои рушди соҳаи маориф дар деҳа тарбияи ватандӯстии ҷавонон ва соҳибқасб намудани онҳо, гузарондани озмунҳои фаннӣ касбӣ саҳми сазовор гузаштааст. Хизматҳои ин шахси муътабарро дар барқарор намудани заминҳои бекорхобидаи ҳафтгектара, ташкил намудани бригадаи истехсолии боғу тоқпарварии мактаб ва дар он ҷо гузарондани слёти бригадаҳои истехсолии ҷумҳуриявӣ (ТОШ) ҳамаи мо медонем. Ногуфта намонад, ки дар ин слёти ҷумҳуриявӣ намоияндагони тамоми бригадаҳои истехсолии мактабҳои ҷумҳурӣ, намоияндагони Кумитаи марказии комсомоли ҷумҳурӣ иштирок карданд. Ташкилкунандагони ин бригада ва устоди мо Собирҷон Бобоев ҳамаи баланди масъулинро сазовор шуда, бо ифтихорномаҳои Кумитаи марказии комсомоли ҷумҳурӣ сарфароз гардида, бригадаи истехсолии мактаби рақами 15-и деҳа голиби мусобиқа донишмандонд.

Ёд дорам, ки дар давраи Шуравӣ хонандагони синфҳои болоиро барои ёрдами деҳқонон ба пахтачинӣ сафарбар менамуданд ва роҳбарии онро шахсан директори мактаб О. Ҳамдамов ва ҷонишини он кас С.Бобоев бар уҳда доштанд. Маъракаи пахтачинӣ ба ҳашари умумихалқӣ мубаддал мегашт. Устодони мо, ки таҷрибаи хуби кишоварзӣ доштанд, солҳои дароз голиби мусобиқаи сотсиалистӣ гардида, ҳар сол ба гирифтани мукофоти давлатӣ – мошини сабуқрав мушарраф мешуданд. Дар шаш сол ҳамин тавр соҳиби шаш мошини сабуқрав шуданд.

Устоди мо С. Бобоев гайр аз дониши хуби омӯзгорӣ, қобилияти баланди ташкилотчигӣ дошта, тамоми қорабиниҳои мактаби ва деҳа ба уҳдаи он кас вогузор мешуд. Маъракаи интиқоботӣ, ташкил намудани участка ва ҳавзаҳои интиқоботӣ дар деҳа, азнавбақайдгирии аҳоли доимо ба зиммаи муаллим С. Бобоев буд.

Ёд дорам, шабҳои сарди зимистон дар участкаҳои интиқоботӣ шабро рӯз карда, барои хубтару беҳтар гузарондани маъракаи интиқоботӣ саъю талош меварзиданд.

Устод давоми солҳо чун инсонии поксиришт, зиндадил, дурандеш ва дар фаъолияти педагогӣ чун устоди нуктасанҷу мулоҳизабор ва ташкилотчии дараҷаи баланд сазовори обрӯю эътибор гашт. Айни ҳол устоди мо С.Бобоев нафақахӯр буда, барои беҳбудии таълиму тарбия дар мактаб ба омӯзгорони ҷавон маслиҳатгӯянд. Заҳмату меҳнати С. Бобоев бо ифтихорномаву сипосномаи шӯъбаи маорифи шаҳри вилоят, Кумитаи марказии комсомоли ҷумҳурӣ қадрдонӣ гардида, соҳиби нишони «Собиқадори меҳнат» ва «Аълоҷии маорифи ҶТ» (1987) низ мебошад.

Ҷаббор РАҲМОҶОВ,
ҷонишини раиси собиқадорони ҷангу меҳнати
Ҷамоати Зарқалолӣ шаҳри Истаравшан

БА ОЗМУНИ «ОМУҶГОРИ МАН - ИФТИХОРИ МАН»

Раиси ширкати таъминкуандаи нармафзорҳо ва барномаҳои компютери ватани Диловар Ғолибзода ба муовинаш, (додараш) Комил Ғолибзода супориш дода, сипас ба ронандааш занг зада гуфт: - Моширо омода созед. Имрӯз мехоҳам, дар арафаи ид ба деҳа, ба зиёрати бузургонам равам...

Садои зангула аз ба охир расидани дарс хабар дод. Чун соати панҷум ва охири дарс буд, хонандаҳо бесаброна ин садоро интизор буданд. Баробари садои зангула синфхонаро ғолгулаи хонандаҳо фаро гирифт. Сухани муаллимаро, ки мегуфт: «Пагоҳ аз ҳама пурсиши вази фаи хонагири талаб мекунам...» гӯё касе намешунид. Хонандаҳо паси ҳам шитобкорона аз синф берун мешуданд.

Муаллима ба Диловар ишора кард, ки наздаш ояд. Диловар, ки таралдуид аз синфхона баромадан дошт, баргашта ба курсии назди муаллима омада нишаст. Муаллима чизе нагуфта, дар интизори аз синф рафтани ҳама буд. Ҳама хонандаҳо рафтанд. Синфро оромӣ фаро гирифт. Муаллима ба Диловар нигоҳ карда пурсид:

- Чӣ гапҳои нав? Ба модарат гуфти?
- Не, муаллима, чуръат накардам. – сарашро ҳам карда гуфт Диловар.

- Ту аллакай калон ҳастӣ, имсол синфи ҳафтро хатм мекунӣ. Ҳуқуқи гап задан дорӣ. Беақл нестӣ. Бо модарат суҳбат карда, рӯйи рост гӯӣ «Модарчон, ман майда нестам. Додарамро худам ниғаҳбон мешавам. Тағоям одами ганда нест, ҳамсарашон ҳам инсонии хубанд. Хор намешавам. Барои мо шуда ҳаётанро насӯзонед. Ханӯз чавон ҳастед, шавҳар кунед. Мо танҳо хурсанд мешавам, ки ҳаётанро дубора созед», - гуфт муаллима.

- Муаллима, дирӯз боз хостгорҳо омада буданд. Ман дар кӯча бозӣ доштам. Додарам шундааст, ки айнан ҳамин гапҳоро тағоям ба модарам гуфтаанд, вале бефоида. Модарам катъиян рад кардаанд, – сар бардошта гуфт Диловар.

- Охир, ин гапҳоро тағоят гӯяд, дигар асту ту гӯӣ дигар. Агар нагӯӣ, маҷбур худам мегӯям. Хайр, бақои умри раҳмати падарат ҳамин қадар будааст. Як умр дар мотам нишастан ягон фоида надорад. Бехтарин хонандаи ман будӣ. Ягон бақои чор

надоштӣ. Ҳоло бин, ба қатори сеҳонҳо фаромадӣ. Ин ҳамааш фазои мотамии хонандон аст. Бояд чорае дид. Хайр, майлаш. Рав. Ман як фикр карда бароям, ки боз чӣ кор қардан мумкин, – гуфт муаллима ва ба тиреза нигоҳ карда ба андеша фуру рафт.

Муаллимаи ман

Диловар «хайр, муаллима» гуфта аз синфхона берун шуд.

Муаллима Нозимова новобаста ба синну солаш вази фаи худро хуб пеш мебард ва миёни ҳамкорону аҳли деҳа эҳтироми хоса дошт. Ӯ худ дар оилаи зиёӣ ба воя расида буд. Падараш аз муаллими деҳа сар карда, то қорманди шубаи маориф қор кард, кӯчида ба ноҳия рафт, ояндааш дурахшон мешуд, аммо... чӣ шуд, ки ҳама зинаҳои тайқардашро дар як рӯз пушти позад ба деҳа баргашт ва то охири умр муаллими деҳа шуда қор кард. Дар байни мардуми деҳа миш-миш шуда буд, ки муаллим Нозимов аз коммунист шудан саркашӣ қардасту ба қорраи сохтааш хотима додааст. Баъзеҳо аҳсанаш мехонданду баъзеҳо мегуфтанд, дар синну соли чавонаш метавонист боло равад, афсӯс бо дастии худаш ба решааш теша зад.

Ҳаво зуд абрнок мешуд ва шамол шиддат мегирифт. Муаллима Нозимова аз тиреза чашм қанда, чувдонашро гирифта, ба хонааш раҳсипор шуд. Андешид, ки барвақтар бояд ба хонааш равад, чунки имрӯз аз шаҳри Душанбе шавҳараш бармегардад.

Шавҳари муаллима чавони зирақ қордон ба тичорат машғул буд ва тез-тез бо мошини қорбақош ба Душанбе рафта меомад. Солҳои аввали оиладорӣ ба ҳамсараш иҷозат наметод дар мақтаб қор қунад. «Ҳамон маошии туру ман дар як рӯз меёбам, дар хона дам гирифта шин, чӣ лозим худро азоб қордан?», - мегуфт. Аммо пай бурд, ки муаллима дар хона зик шуда истодааст, бинобар ин, иҷозат дода гуфт: «Майлаш, қор рав. Аммо на ба хотири пулаш, балки қорои дар хона зик нашуданат».

Муаллима ба хона расид. Пас аз хӯроқи шом шавҳараш пай бурд, ки муаллима ошфтахотир менамояд ва сабабашро пурсид. Муаллима мушкилоти хонандони Диловарро ба ӯ нақл

кард. Бо дамидани субҳ муаллимаро шавҳараш бедор қорд.

- Хез, муаллимаи меҳрубон! Ман нисфи заминро қорбел қордам ту ханӯз хоб. Хез, ки як нақшаи хуб қорам. Ханӯз аз хотирам набаромада ҳамроҳ маслиҳат қорнем.

Ҳарду дуру дароз маслиҳат қорданд. Шавҳараш ба Душанбе, ба рафиканаш занг зада, дуру дароз гуфтугузор қорд. Ниҳоят нақшаашон қормил шуд. Ҳарду ба мошин савор шуда, ба сӯи хонаи Диловар роҳ пеш гирифтанд. Ханӯз соат 8 нашуда, дар назди дарвозаи хонаи Диловар буданд. Пас аз тақ-тақи дар тағои Диловар баромад ва салом дода, бо ҳайрат ба муаллима нигоҳ мекард, ки дар ин субҳи барвақтар қор муаллима ба хонаи онҳо таширф овардааст.

- Ҳайрон нашавед, амак. Омадем, ки розигии шумо ва модари Диловаро қорем. Гап дар сари он ки Диловар ва додараш Қорил аз як озмон гузаштаанд ва онҳоро мақтаби хонандагони болаёқати шаҳри Душанбе ба идомаи таҳсил даъват қордааст, – бо табассум гуфт муаллима.

Тағои Диловар бо ҳайрат ба муаллима ва ба мошини қорбақош нигоҳ қорда гуфт:

- Ман ҳозир хоҳарамро даъват қорнам.

Аз паси қорича Диловар нигоҳ қорд. Муаллима ӯро даъват қорда чашмақӣ зад ва гуфт:

- Табриқ, Диловар! Ту ва додарат аз озмон гузаштаед. Дирӯз ба ман аз Душанбе қорин хабар расониданд.

Чашмони Диловари ҳайратзада «мекурсиданд»: «Қордом озмон? Қордом Душанбе? Шумо чӣ гуфта истодаед, муаллима?». Аммо модараш аз дар баромад ва Диловар «Урраа», гуфта модарашро ба оғӯш гирифта гуфт: - Ман аз озмон гузаштаам! Қорил ҳам!

Модари Диловар салом дода, суолomez ба муаллима нигоҳ қорд:

- Ӯр, ман бояд дирӯз меомадам ва ин хабари хушро ба шумо мерасондам. Дар ин қоразҳо имзои шумо лозим аст. Яъне, розигиятон. Ҳарду писаронатон аз озмон гузаштаанд ва таҳсилашонро дар мақтаби Президен-

тии шаҳри Душанбе идома медиҳанд, – гуфта, бо табассум ба қоргаз ишора қорд.

Модари Диловар бо ҳайрат ба ақояш нигоҳ қорда гуфт: - Ҳа, раҳмат, муаллима. Аммо ростии гап, шароити онҳоро ба Душанбе қористодан нест...

Дар ин вақт, шавҳари муаллима аз мошин қорён омада гуфт:

- Апа, шумо ягон қорочот намеқорнед. Ҳамаи қорчро давлат меқорнад. Қои хоб, се вақт хӯроқ, идрорпулӣ, роҳқорро. Ягон тин аз шумо лозим нест.

Сипас ба муаллима рӯӣ оварда, гуфт: - Розӣ набошанд, вақтро нақоррем, ба назди бақоҳои қои дувумгирифта...

Тағои Диловар суҳанро бурида гуфт:

- Не, не. Қорро розӣ намешавам? Розӣ! Нақорд қорини имқорниятро аз даст диҳем? Имзо қорн, хоҳарқорн. Бигзор раванд. Ба ин мақтаби Президенти қор қас наметавонад доқил шавад!

Ҳама интизори суҳани модари Диловар бунд.

- Намехоҳам фарзандонам аз ман дур бошанд, намераванд, – гуфта ашқашро пок қорда ба хона даромад. Тағои Диловар қоргазқорро аз дастии муаллима гирифта, аз паси хоҳараш ба хона даромад ва ба садои паст ба ӯ гуфт:

- Имзо қорн. Аз оғӯшат рақояшон қорн, қорони 15-сола мешавад, хурдӣ 13, қордак нестанд, бигзор, парвоз қорнанд, бигзор аз деҳа раванд ва ба қорлақои баланди доқиш расанд. Ин қорои ҳамаамон хуб мешавад. Қорои ҳам ояндаи онҳо ва ҳам ояндаи ту.

Диловар дар ин андешаҳо буд, ки садои ронандааш ӯро ба худ овард:

- Раис, ба назди дарвозаи қорони қорбристон равам ё аз қоричаи пушташ медақоред?

Ашқони беихтиёр аз чашмонаш равоншударо бо қорфони дастанаи пок қорду бо садои паст ва ҳаста гуфт:

- Аз қоричаи пас. Ҳам қорбри муаллима ва ҳам қорбри модарам ба қоричаи пас наздиқтаранд.

Гулафзо АЮБОВА,
омӯзгори литсейи №2
ба номи Ҳочихон Муҳаммадиев,
ноҳияи Мастҷоҳ

Омӯзгор ҳамеша роҳбару раҳнамои мо дар зиндагӣ аст. Он мушкилҳое, ки моро пеш меоянд, ба он саволҳое, ки мо қороб намеёбем, ҳамеша омӯзгор бо мо қормақ намуда, моро ба роҳи рост равон менамояд. Ва вақте ки мо қорлон мешавам, бо дуои неқи омӯзгор роҳи худро дар зиндагӣ дармеёбем.

Чунонки шоир гуфтааст:

Ҳар қӣ бе устод қорд оғози қор,
Қору қори ӯ надорад эътибор.

Ҳақиқатан, қори бе устод, бе дуои неқи ӯ натичаи хуб надорад.

Маълум аст, ки омӯзгори аввалини қор як инсон падару модар мебошанд. Бар дӯши қор як падару модар вази фаи ниҳоят муқаддас, яъне, тарбияи дурусти фарзанд воғузур шудааст.

Аввалин қоримаро, аввалин қордамқорро қорои мо падару модар меомӯзонад. Баъдтар, вақте ки мо қорлон мешавам, моро ба мақтаб мебаранд ва омӯзгор тарбияи моро давом медиҳад.

Аввалин омӯзгори худро ҳеч гоҳ қоромӯш нақоҳам қорд. Ӯ Гулабирхон Аламқорнов мебошад. Вақте ки ман аввалин қор қордамқорӣ худро ба сахни мақтаб мондам, ӯ маро бо қорҳраи хандон ва суҳанони ширин пешвои гирифта, ба синфхона дароварда, дар паси миз шинонда, худро шинос намуд. Омӯзгор бо суҳанони ширин гап зада, қӯшиш менамуд, ки дар дили ман меҳру муҳаббатро ба мақтабу ҳамсинфон қои намояд. Омӯзгор тамоми ҳастии худро қорои мо бақшид. Бо қордин азобу машаққату беқорбиҳо маро қорф меомӯзонд, бо методу усулҳои қорноғун дарс мегузашт, то ки мо қоризеро аз ёд қорнем. Ӯ бо меҳру муҳаббат, сабру тоқат, бо суҳанони неқ, қорлам дар даст гирифта, саёю қӯшиш менамуд, ки мо қор як қорфоро аз худ намуда, навиштанро

То ниҳоле сабз гардад...

омӯзем. Заҳматқорни зиёди омӯзгор буд, ки дар дили ман меҳру муҳаббат ба қорси омӯзгориро парварид ва дар охир, ман ҳам қорси омӯзгориро интиқоб намудам. Баъди он ки ба синфи панҷум гузаштам,

омӯзгорони дигаре дарс дода, тамоми нозуқиқони дарсро ба ман омӯзонданд ва ман меқоҳам, дар қорои онҳо низ қорнд суҳан гӯям.

Омӯзгорони қорни қорони тоқиқӣ Шобек Қоримов, қорони русӣ Ақдоқон Муродалиев, Шогунбек Худоербеқов, Бежан Иброқимов ва омӯзгори қорни химия Гулсимбархон Манфиятқорнов бо усулҳои қорноғун дарс дода, доқиши моро ба сатҳи баланд расонданд. Ман имрӯз аз ин омӯзгорон ба неқи ёд меқорнам. Онҳо дар дили ман меҳру муҳаббатро ба доқиш, ба мақтаб, ба Ватан қорштанд.

Баъди хатми мақтаб, вақте ки ман хуқчатқорамро

ба Доқишқоқи педагогии шаҳри Астрақани Федератсияи Россия супоридамо доқил шудам, омӯзгори дигаре, ки маро бо меҳрубонӣ дар доқишқоқи қорбул намуд ва аз педагоқиқа дарс меқорд, Мамаев Григорий Александровиқ мебошад. Ва ман ҳамеша аз ин омӯзгори мушқор ва меҳрубон ба неқи ёд меқорнам. Тамоми мушкилҳое, ки дар доқишқоқи ба мо дучор мешуданд, сараввал ба қормақи мо мешитофт ва ҳамеша ба мо ёри мерасонд. Баъди хатми доқишқоқи, вақте ки ман ба Тоқиқистон ба ноҳияи Ишқошим омадам, маро ҳамқорн омӯзгори қорни қорони русӣ ба мақтаби №6 равон қорданд. Дар ин мақтаб маро омӯзгори ниҳоят неқ, хушақлоқ, қорҳрақорндон, дилсӯз, меҳрубон ва қордон, роҳқорри муассиса Ниёзманд Ниёзмамадов қорбул намуд.

Ва барқор шоир қорид қордааст:

Зиндаю қорвид монд, қор қӣ нақорном зист,

Қ-аз ақорбаш зикри қор қор зинда қорнад номро.

Ман имрӯз аз ин омӯзгорон, ки роҳи дурусти зиндағиро омӯзонданд, қорҳр меқорнам ва бо неқи ёд меқорнам.

Омӯзгор монанд аст ба боғбон, қи ҳел ки боғбон ниқорл мешинонад, онро ниқорхубин меқорнад, қорзо меқордад, то ки ниқорлақони ӯ бе нуқсон сабз шуда, ба воя расида қор оранд, омӯзгор низ бо умеди зиёд қордақорно дарс дода, қӯшиш менамояд, ки дар оянда аз ин қордақорн одамони хуб тарбия ёфта, бақори ободии Ватан ва халқ хизмат намоқанд. Омӯзгоре, ки бо меҳру муҳаббат, бо дили пок меқорнат меқорнад, қордақорно тарбия менамояд, ҳеч гоҳ заҳматқорни ӯ барқорд нақоҳад рафт.

Қӯлодбек ШАМШЕРОВ,
омӯзгори мақтаби №14-и
ноҳияи Ишқошим

БА ОЗМУНИ «ОМУЗГОРИ МАН - ИФТИХОРИ МАН»

Профессори хушбаён: «Одоби муоширатро ҳама бояд донанд»

Ёд дорам, замони донишҷӯӣ доктори илмҳои филологӣ, профессор, мудири кафедраи услубшиносӣ ва таҳрири адабии факултети журналистикаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон Мушаррафа Ҷӯраева маҳфилеро ташкил ва баргузор менамуданд, ки дар он ба донишҷӯён одоби муоширатро меомӯзонданд. Дар як дарс муаллимаи хушсухан гуфтанд: «Бояд маҳфиле, ки ба одоби муошират сарукур гирад, гузаронем». Бале, маҳфил фаъол шуд ва дар айёми донишҷӯӣ аз сабақҳои роҳбарии он – муаллимаи меҳрубон хусни баёнро ба андозае омӯхтем.

- Арзи вучуд доштани чунин як мактаб нияти устоди устодон Баҳриддин Камолитдинов низ буд. Мо дар рафти маҳфил дилхоҳ барнома ё матлаби журналистиро интихоб карда, атрофи роияи шудани одоби муошират мулохизаронӣ мекунем. Иштирокчиён, албатта, дар ибрази фикр озод бояд бошанд, – гуфта буданд муаллима Мушаррафа Ҷӯраева.

Дар воҳӯрии аввалини иштирокчиёни маҳфил барои баррасӣ барномаи «Вожаварз»-и телевизиони «Варзиш»-ро пешниҳод карда будем. Роҳбарамон – Мушаррафа Ҷӯраева пешниҳоди моро қабул карда буданд.

Аз аввалини маҳфил лаҳзаҳои фаромӯшношуданиро ба ёд меорам. Дар синфхонаи барҳавои «Камолитдинов» мо 15 нафар донишҷӯи интизори муаллима будем. Дари синфхона ногаҳон кушода шуду муаллима Ҷӯраева дар даст бо як табак самбӯсаи арақин даромаданд. Баъди салом додан «шумо ҳам мисли бачаам донишҷӯ хастед, хурсанд мешавам, агар касе ба фарзанди ман ҳам чунин меҳрубонӣ ку-

над. Ман ҳам модари Шумо, шармнадошта, аз ин самбӯсаҳо хӯред...» – муруот карданд муаллима. Наргиси ҳамкурсамон самбӯсаҳо ба лаъличаҳо гузошта, ба ҳама тақсим кард. Бегумон, боз супориши муаллима буд, ки ассистенти кафедра – Шукрона Расулова низ дар лаъличаҳо қанд оварда, пеширо гузошт. Наргис ба финҷонҳо чойи гарм ҳам рехта дод. Аз самимияти рӯзафзунӣ муаллима дилхоҷамон об шуду ба насига кардан даромадем.

Аслан, мо – донишҷӯён, ки чун фарзандонашон насибаҳои одоби муаллима хастем, бе ягон шарму хичолат аз ин хӯрданиҳо, ки дар насибамон будааст, чошнӣ гирифтем. Дар нигоҳи меҳрбори муаллима нигоҳи модарамонро дарёфтем.

Роҳбарии маҳфил бо ҳавас ба мо нигариста гуфтанд: «Ба акси устод Камолитдинов нигаред, «ҳамаамонро дида, «хай-хай» гуфта истодаанд». Ҳама ба сурати деворӣ устод Баҳриддин Камолитдинов, ки бо нури фурузонӣ медурашад, дида дӯхтем. Аз чехраи нурунии устод лабҳанди рухбахшашонро меидедем.

«Акнун, биёед, ба сари вазифаҳоятон, кӣ барномаро тамошо кард, чӣ баҳра бардоштед, чӣ гуфтани доред, марҳамат...» – муаллима лаҷоми суҳанро ба дасти мо доданд.

Ҳама ба навбат, албатта, аз нуқтаи назари худамон, айби журналисту меҳмонҳои барномаи «Вожаварз»-ро, ки шояд ҳукми мо то ҷое нодуруст ҳам буд, як-як гуфтем.

Муаллима Ҷӯраева баъд аз мулохизаронӣ шогирдонаи мо чанд мисоли ба мавзӯи марбутро оварда, бо мулоимат гуфтанд: «Мо дар одоби муошират қариб ним аср қафо мондаем. Одоби муоширатро донишҷӯён, пеш аз ҳама, ба

забондонӣ вобаста аст. Одоби муошират бояд аз боғча саршавад. Ҳеч гоҳ фаромӯш накунед, ки муносибати нағз муносибати нағзро бармеангезад. Як омили пешравихон

бесобикаи чопониҳоро ман аз одоби муошираташон, ки ниҳоят дар сатҳи баланд аст, меҳисобам».

Муаллима дар хусуси тарзи муруҷиати дуруст ба ҳосу аз гуфтаҳои бузургони илму адаб иқтибос меоварданд: «Забоншиноси маъруфи рус Костомаров мегуфт, ки ҳатто ба фаррошонро посбонҳо ҳам «ту» нагӯед, чун бе ин ҳам мавқеи иҷтимоии онҳо паст аст, агар боз Шумо ба онҳо «ту» – гӯед, боз пасттарашон мекунед. «Шумо» – гуфтан муносибати расмӣ аст, ки эҳтиромро ба бор меорад. «Шумо» – гуфтан дируз пайдо нашудааст. Дар гузашта як ҷонишини «Шумо» 400 мавқеи эҳтиромро ифода мекард...»

Мо, донишҷӯён бағоят, хурсанд шудем, чунки фикри мо – ҷавонҳоро, новобаста ба он ки дуруст аст ё не, шунданд. Муаллима мувофиқи тақозо ва пешниҳоди донишҷӯён гуфтанд, ки «дар нишастҳои минбаъда сужаву барномаҳо ва матолиберо ки худатон омода кардаед, баррасӣ мекунем».

Аз ин рӯ, шарикдарсон дар

миёни ҳамдигар гуфтем: «Ҳамсабақони азиз, барои шундани танқиду таъриф тайёр шавед!».

Зимнан, бояд гуфт, ки равиши дарсдиҳии профессор Мушаррафа Ҷӯраева дар тақмили одамгарии мо ҳиссаи калон гузоштааст. Масалан, он кас ҳама ҳамсабақонамро «Шумо» – гӯён муруҷиат мекарданд. Ин муносибаташон муомилаи ҳамсабақонамро тағйир дод. Онҳое, ки дар гуфторашон «Шумо» – гуфта садо кардан он қадар маъмул набуд, муадабона «Шумо» – гуфтанро дар зери таъсири бо эҳтиром харфзании устодамон ёд гирифтанд. Агар дар рафти дарс ягон гапи ночаспон ё амали бемаврид нишон дода монем, муаллима ҳашмигин намешуданд. Каломи нишонрасро бо чехраи кушода оромона арза дошта, донишҷӯро аз хатоҷи неогоҳониданд. Донишҷӯ нодурустии амалашро дарҳол мефаҳмид.

Рӯзе дар вақти дарс як ҳамсабақи зебоамон «сақич» хоида истода будааст. Муаллима инро пай бурда, бо лабҳанди хос «Бону, Шумо гул барин зебоед, аммо як бор пеши оина истода, сақич хоида бинед, дигар тамоман онро намехоҳед...» – гуфтанд. Ҳамсабақонам аз шарм каме сурх шуд ва эродро фаҳмид.

Боре дар домини факултет бо чанд тан ҳамкурсаи истода будем. Тифоқо Мушаррафа Ҷӯраева аз зина намоён шуданд ва шитобон ҷониби мо қадам мезаданд. Дар дасташон як халтачаи пур аз кулчаҳои суп-сурх овозон буд. Гуяндаи ин сатрҳо эшонро дидан замон барои салом додан шитофт. Баъд аз пурсупоси гарм: «Мана, Файзуллоҳон, инро гиреду нуши ҷон кунед» – гуфтанд. Аз шарму ҳаё чӣ гуфтанимро надониста, «не, раҳ-

мат, муаллимаҷон, дилам сер» – гуфтам, лекин халос нашудам. «Эҳ, одам аз нон рӯй намегардонад, тез, гиред-ҷӣ!» – гуфта ба дастам доданд. Ҳамон замон муаллима симои гарми модарамро пеши назар оварданд. Таъми кулчаашон низ маззаи кулчаҳои танӯрии модарамро меод.

Зимистон буд. Барои гирифтани супорише ба утоқи мудири кафедраи услубшиносӣ ва таҳрири адабии профессор Мушаррафа Ҷӯраева даромадем. Ман мӯйи сарамро покиза тарошида будам. Барои ба ҷо овардани эҳтиромии устод сарпӯшамро кашидам. Баъд бо чанде аз ҳамсабақон ба утокашон сар халонидем. Бегумон, он кас каме нотоб метофтанд. Дар китфашон шарфи қаҳваранги зебоеро ҳамоил карда буданд. – Ин хунукии хаворо бинед. Боз Шумоён бо либоси туңуку бесарпӯш гаштед. Боз нашавад, ки ман барин шамол хӯред! Аз пайи худатон шавед, хуб – мӣ! – модарворона гами моро хӯрданд муаллима.

Табиист, ки одамизод як умр шогирд менамояд. Тули 2 сол мешавад, ки дар нашрияи Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояти Суғд – «Ҳақиқати Суғд» чун рӯзноманигор фаъолият дораму одоби муоширатро сари харқадам боз меомӯзам. Ба доираи кишроҳи гуногуни ҷомеа пайваст шуда, дарк мекунам, ки муомилаи нек доштан бо ҳамагон чӣ қадар муҳим аст. Дар ин робита, мактаби профессор Мушаррафа Ҷӯраева бароям роҳнамои хубест, ки дар ҳама ҳолатҳо хушбаён буданро талқин мекунад. Ба муаллимаи хушсуханам саломатӣ ва дар кори таълиму таҳқиқ барору комёбӣ мебоҳам.

Файзуллоҳон ОБИДОВ,
рӯзноманигор

Аз донишманде пурсиданд: -Чаро муаллимро зиёда аз падар ситониш мекунанд?

Гуфт: - Падар моро аз осмонҳо ба замин овард, вале муаллим моро аз замин ба осмонҳо мебарад.

Оре, омӯзгор шахси химматбаланд ва яке аз азизтарин шахс дар дунё мебошад. Омӯзгор ақлро пурра, чашми дилро пурнур, ойинаи хирадро равшан, забони лолро гӯё гардонда, хондану навиштанро ба мо меомӯзонанд. Боиси сарфарозист, ки барои кадр кардани захираи омӯзгорон ва ёдоварӣ аз фаъолияти содиқонаву самимонаи онҳо дар самти таълиму тарбияи насли наврасу, ҷавонон ҳафтаи аввали моҳи октябр «Рӯзи омӯзгорон», яъне, рӯзи арҷгузорӣ ба хидмату ранҷи муаллими таҷлил мегардад. Чунончи, Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар бораи шахсияти муаллим фармудаанд: «Омӯзгор ақл, шарафу вичдони ҷомеа ва симои асосии он мебошад. Вай донишу заковат, гармии дили худро бедареғ ба фарзандон медиҳад ва хешро хушбахт меҳисобад».

Аз синфи яқум то синфи чорум маро як муаллимаи меҳрубон, ширинсухан, зебо, боилим ва бораҳм - Султонбегим Ватаншоева дарс додааст. Муаллимаи азиз ба мо ҳама сифатҳои неки инсонӣ, аз ҷумла, рафтори нек, гуфтори нек ва хурмату иззати калонсолонро талқин мекард. Вақте ки маро

муаллима барои озмунҳои фаннӣ тайёр мекард, ба ман нозуқиҳои озмунро хуб меомӯзонд ва насихат мекард, ки агар ман дар ин озмун иштирок варзам ва соҳиби ҷойи намоён гардам, боиси сарфарозӣ ва сарбаландии падару модар ва омӯзгорон мешавам. Ман аз худам боварӣ надоштам, вале муаллима бо суҳанони самимӣ ва дилгармкунанда ба ман неру мебахшид, то дар озмун ғолиб оям. Хушбахтона,

Мақоми баланди устод

ман баъди ду моҳ ба озмун бо муаллимаам рафта, сазовори ҷойи яқум гаштам. То ҳозир ман аз муаллимаи хуб доштанам мефаҳраам, чунки муаллимаи азизам ба ман ростгӯӣ, ростқавлӣ, ба роҳи рост рафтан ва бехтарин чиз-боварӣ доштан ба худро омӯзонид. Баъдтар ман ба дигар мактаб гузаштам. Дар аввал ман хеле гамгин шудам, чунки ман муаллимаамро хеле дӯст медоштам ва намехостам, ки аз ӯ ҷудо шавам. Ҳангоми хайрухуш муаллимаам ба ман суҳанҳои гуфт, ки ҳеч аз хотирам намераванд: «Духтарам, гамгин машав, ман аз ту умеди калон дорам». Ман бо чашми гирён аз муаллимаи азизам ҷудо шудам, таҳаммули ин ҷудой бароям хеле душвор буд.

Маро волидонам бо мақсади дар шароити хуб ва замонавӣ таълим ва

тарбия гирифтанд ба дигар муассисаи таълимӣ - Литсей барои хонандагони болаёқати равияи иқтисодӣ дар шаҳри Душанбе оварданд. Дар ин мактаб дар аввал эҳсоси танҳои мекардам. Дар назарам ягон муаллим ва муаллимаи ин муассиса ба мисли муаллимаи аввалинам ғамхору меҳрубон нестанд, вале муҳите, ки ман вориди он гаштам, бо мурури вақт назарамро ба кулӣ тағйир дод. Муаллимаҳо,

ки дар ин мактаб нахуст мавриди писанди ман гардиданд, Санифаи Муҳиддин ва Сарвиноз Зухурова мебошанд. Муаллимаҳон номбурда аз фанҳои забон ва адабиётӣ тоҷик бо шеваи зебои ширин, овардани мисолҳо аз ҳаёти имрӯза ва усули нав дарс гузашта, мавзӯҳоро хеле хуб таҳлил ва баррасӣ мекунанд. Оромтабиатӣ, муносибату муомилаи хуб ва насихатҳои онҳо меҳр ва дилбастигеро нисбат ба эшон дар дилам бедор намуд. Иштирок кардан дар дарсҳои устодони ин муассиса бароям тамоман чизи нав буд. Устодони ин таълимгоҳ дарсҳоро бо усули наву замонавӣ мегузаранд, ки барои ман хеле шавқовар мебошанд. Дар ин мактаб чорабиниҳои гуногун гузаронда мешаванд. Иштирок кардан дар чорабиниҳоро хеле дӯст медорам. Му-

аллимае, ки хеле дӯсташ медорам, Сарвиноз Зухурова барои иштирок дар чорабиниҳои дохилилӣ таълимӣ ва озмунҳои фаннӣ ба ман ҳамеша кумак менамояд. Ҳарчанд баъзан саҳтгирӣ мекунад, вале ман ҳеч гамгин ва нороҳат намешавам, чунки муаллима барои манфиати худам кӯшиш мекунанд. Ман ин муаллимаро мисли муаллимаи нахустинам хеле дӯст медорам ва қадри онро мекунам. Вақте ки бо ягон мушкилӣ рӯ ба рӯ мешавам, муаллима бо маслиҳат ва машваратҳои судманд роҳи ҳалли мушкилӣро ба ман нишон медиҳад. Ҳамин муаллима боис гашт, ки ман ба касби омӯзгорӣ дил баста, дар оянда омӯзгор будан хоҳам.

Омӯзгор барои ман шахсияти хело боарзиш мебошад. Вақте ки мо сӯйи омӯзгор як қадам мегузорем, омӯзгор барои мо даҳ қадам мегузорад. Пешрави моро дида, хеле хурсанд мешавад ва ҳамеша дастгирӣ мекунад.

Аз ин рӯ, ба ҳамсолонам муруҷиат карда, гуфтаниам: Ҳамсолони азиз! Биёед, кадрҳои омӯзгоронро донем ва то рӯзе зинда хастанд, захираҳои онро фаромӯш накарда, хурматашонро ба ҷо орем. Зеро ба қавли шоир:

Китоби ҳикмати маъно, муаллим,
Чароге дар раҳи фардо, муаллим.
Фотима НАИМОВА,
хонандаи синфи 10-уми Литсей
барои хонандагони болаёқати равияи
иқтисодӣ дар шаҳри Душанбе

БА ОЗМУНИ «ОМУҶГОРИ МАН - ИФТИХОРИ МАН»

Дар оилаи омӯзгор Ҳотам Маҳкамов ва ҳамсари меҳмоннавозаш тифле ба дунё омад, ки шодии ин оиларо ҳадду канор набуд. Ин буд, ки номашро Шодӣ гузоштанд. Шодӣ рӯз то рӯз калон мешуд, дар муҳите, ки падар фақат аз пайи мутолиа буд. Медид, ки ҳама хобанд ва ӯ чӣ тавр заҳмат кашида, барои ба шогирдонаш дарси худ додан тайёри мебинанд.

Падар ҳамеша дар сумкааш ҳар гуна шириниҳо мегирифт, баъдтар фаҳмид, ки барои ҳавасмандгардонии шогирдонаш мегирифтааст, ба онҳо тухфаҳо меод. Кори аҷибаш ин буд, ки масалан, вақте ҳарфи «А»-ро мегузафт, бо худ анор, ангур ва ҳатто анҷир мегирифт. Вақти ба хонандагон фаҳмондани ҳарф аз ин мевагиҳо ба онҳо аввал тақсим мекард, баъд

Соли 1974 дар даромадгоҳи шаҳраки Муъминобод мактаби замонавӣ бо ҳамаи шароитҳои ҳамон замон сохта ба истифода додан. Мактаби рақами 20, ки дар маркази шаҳрак амал мекард, №2 ва ба номи Карл Маркс ном гирифт. Соли 1975 Аълочии маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон, шодравон Санг Сайвалиев аз фанни физика дар синфҳои 10 дас мегуфт. Ин устоди боистеъод дар дили Шодичон завқи омӯзгори физика шуданро бештар бедор кард. Ин буд, ки Шодӣ баъди хатми мактаби миёна ҳуччатхояшро ба ДДОТ супорид ва сазовори номи донишҷӯ шуд. Маъмурияти факултет заковат ва саводи ӯро дида, аввал комсорги гурӯҳ таъйин карда, баъдтар ба номзадии аъзогии КПСС пазируфтанд. Соли

ҷойнӯши суҳбат асосан дар бораи маориф, забон ва адабиёт мерафт. Бемухобот, чунин лаҳзаҳо ҳам барои рушди фаёлияти Шодӣ таъсир расондаанд.

Шодичон Маҳкамов баъди хатми донишгоҳ мувофиқи роҳати Вазорати маорифи ҷумҳурӣ ба ноҳияи Муъминобод омада, дар мактаби миёнаи №2 ба кор пардохт. Омӯзгори таълими меҳнат дар гурӯҳи писарон буд, ҳамзамон, дониши сиёсии худро аз директори мактаб Зулайҳо Мирзоева мустақкам мекард. Соли 1989 дар маҳаллаи Шаҳринави боло аз ҳисоби маблағгузорию хочагии боғу тоқпарварии «Мичурин» мактаби миёнаи №50 бо ҳамаи таҷҳизоти ҳамонвақта сохта ба истифода дода шуд. Ҳамин сол ҳамаи омӯзгорон, хонандагон ва лавозимоти дарсии мактаби №2 ба мактаби нав оварда шуд. Баъди муддате Нусратулло Алиҳмадов директор таъйин шуд. Директори нав, ки ба маҳорати педагогӣ ва кордонии Шодичон шинос буд, ӯро ҷонишини илмӣ гирифт. Вобаста ба шароит дар ин ҷо аз фанҳои таърихӣ ҳуқуқ дас мегуфт. Ифтихорманд аст, ки шогирдаш Меҳрафрӯз Холмуродова мактаби миёнаро бо аттестати сурх, донишгоҳро бо стипендияи президентӣ ва дипломи сурх хатм намуд. Ҳоло мудири кафедраи методии таълими таърих дар ДДК ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ шуда кор мекунад.

Дар ҷойи мактаби миёнаи умумии №2 бо дастгирии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон мактаби замонавӣ ва мучаҳҳаз сохта ба истифода дода шуд. Шодичон Маҳкамов ҳамчун роҳбари оқилу доно ва шинохта дар ин таълимгоҳ ҳамчун директор таъйин шуд. Хидмати устод дар тайёр кардани шогирдонии сазовори замон ниҳоят бузург аст. ӯ тавонист шогирдонро пайрави худ гардонад. Алҳол духтараш ҳам омӯзгор шудааст. Яъне, омӯзгорӣ барои ин авлод касби меросӣ шудааст.

Сафаралӣ МАҲМАДАЛИЕВ,
омӯзгори собиқадор,
ноҳияи Муъминобод

Равшангари нури хирад

Омӯзгор мисли чароғест, ки дар зулмот равшанӣ ато менамояд ва бо нури хирад дилу дидаи насли башарро мунавар мегардонад. Бехуда нагуфтаанд:

**Агар дар ҷаҳон набвад омӯзгор,
Шавад тира аз беҳирад рӯзгор.**

Мо дар бораи омӯзгор, зан, модари мушфиқе нақл карданӣ ҳастем, ки умри бобаракати худро сарфи таълиму тарбияи насли наврас намудааст. Ин шахс муаллимаи пуртаҷриба, мураббии саҳт-гиру гамхор Махсатой Ашӯрова мебошад.

Махсатой Ашӯрова 21-уми январи соли 1947 дар шаҳри Душанбе, дар оилаи коргар таваллуд шудааст. Овони кӯдакӣ ва наврасияш дар пойтахт гузашта, мактаби миёнаи №8-ро хатм намудааст. Баъди хатми мактаби миёна ба омӯзишгоҳи тиббӣ дохил шуда, онро соли 1964 хатм намуда, фаёлияти кории худро ба ҳайси ҳамшираи тиб дар Осоишгоҳи бемориҳои сили Қаратоғ сар мекунад. Гарчанде дар Осоишгоҳ ба кӯдакони бемор ёрии тиббӣ расонад ҳам, меҳри омӯзгор шудан ӯро ором намегузошт. Ҳамин шавқу ҳавас ва меҳри беандоза буд, ки ҳуччатхояшро ба факултети химия ва биологияи Университети давлатии Тоҷикистон ба номи В.И.Ленин супорида, соли 1974 онро бомуваффақият хатм мекунад. Бо фармони Вазорати маорифи Тоҷикистон Махсатой Ашӯраро ба мактаби миёнаи №57 ба кор фиристоданд. Дар ин даргоҳи маърифат Махсатойи ҷавон бо ҷидду ҳаҷд ба фаёлият шуруъ намуда, тамоми донишу малакаи андӯхтаи худро ба тарбияи насли наврас равона намуд. Баъдтар чанд муддат дар Донишқадаи омӯзгорӣ ба ҳайси лаборант дар факултети биология кор кард. Муаллимаро ба Институти политехники, ба факултети меъморӣ ба кор даъват намуданд. Дар ин даргоҳ ӯ ба донишҷӯён аз химия дас мегуфт. Муаллима баъди чанд соли фаёлият дар Донишгоҳи политехникӣ ба мактаби миёнаи №14 ба кор омада, дар ин муассиса то имрӯз ба насли наврас аз химия ва биология дас мегӯяд. Натиҷаи заҳмати ҳар омӯзгор шогирдонии боилму донишаш мебошанд. Имрӯз муаллима дар бораи шогирдонаш, ки дар соҳаҳои гуногун қору фаёлият доранд, бо меҳру муҳаббати беандоза сухан мегӯяд. Аз он ҷумла, Мусаллама Қодирова-вакили мардумӣ дар Маҷлиси намояндагон, Садриддин Калонов-қорманди соҳаи андоз, Ҳ. Норов-роҳбари дастгоҳи раиси ноҳия, Сайдалӣ Ҳафизов - қорманди соҳаи тандурустӣ ва бисёр дигаронро номбар кардан мумкин аст, ки қорашон ифтихори муаллимаро бештар мегардонад.

Дар мактаб муаллимаро ҳама дӯст медоранд, чунки ӯ ба ҳама бо меҳр «писарам»-ё худ «духтарам»-гӯён муроҷиат менамояд, ба ҷавонон маслиҳатҳои хубе ҳам хаст. Ҳамкорон таҷрибаи пешқадами муаллимаро мавриди омӯзиш қарор додаанд, омӯзгорони ҷавон дар дарсҳои муаллима ширкат варзида, барои худ бисёр чизхоро кашф менамоянд. Дарсҳо дар кабинети фанӣ гузашта, муаллима аз аёнӣтаҳо ва қорҳои лабораторӣ фаровон истифода мебарад, ки ин зехну фаҳмиши хонанда ва завқи онҳоро ба фанҳои химия ва биология бедор месозад.

Устод на танҳо омӯзгори пуртаҷриба, инчунин, модари гамхори 4 нафар фарзанд ва биби меҳрубони 11 набера ҳам хаст.

-Дар ҳаёти ман лаҳзаҳои хотирмон хеле зиёданд, мегӯяд Махсатой Ашӯрова. -Вале хотирмонгаринаш он аст, ки ман баъди 14 соли интизорӣ, соли 1982 модар шудам ва бори аввал гирияи тифлу зангӯлаи гаҳвора дар хонадони ман садо дод. Дар ин лаҳзаҳо ман худро яке аз шахсонӣ хушбахттарини дунё эҳсос намудам.

Бахтинисо НИЗОМОВА,
омӯзгори МТМУ №14
ба номи А. Ҳусейнов,
ноҳияи Шаҳринав

ПЕШАИ АВЛОДӢ

мепурсид. «Шумо чӣ хӯрдед?» Хонандагон номи мевагиҳо номбар мекарданд. Муаллим мегуфт: «Ҳарфи аввали ин мевагиҳо кадом аст?» Рӯзи дигар, хангоми гузаштани ҳарфи «Б» ба онҳо бодому бодиринг тақсим мекард ва ҳамон гуна амалро тақрор мекард. Ҳарфи «В» сар мешуд, дар кисааш вазелин меовард ва пеш аз баёни мавзӯ ба дасти хонандагон каме вазелин меод ва мегуфт, ки дастони худро бо он молиш диҳанд. Хангоми ҳарфи «К» кабкро меовард. Шавқовартар хангоми гузаштани ҳарфи «Д» буд. Муаллим доираю думра дар даст ба дас меомад. Баъзеҳо шӯҳӣ карда, «Омӯзгориро партофта, хофизӣ туйгард шудед-чӣ?» мегуфтанд. Муаллим механдиду мегуфт: «Ман, ҳеч гоҳ ин касбро намебароям, баръақс, писаронамро барои омӯзгор шудан тавсия медиҳам.»

Ҳамин тавр, ба ҳар як ҳарф ашё ё чизеро оварда мефаҳмонд.

Ин хотираҳоро барои он менависам, ки қаҳрамони мо, яъне, Шодичон Маҳкамов сабаки аввалинро аз падар гирифтааст. Баъдтар дар мактаб, хангоми дар синфҳои 6-7-8-9 таҳсил кардан, аз дарсҳои омӯзгори физика, Аълочии маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон Шокир Шарифов бисёр чизхоро омӯхт. Ин омӯзгор низ дарсхояшро хеле шавқовар мегузаронд.

1975 ман ҳам ҳамроҳи устод шодравон Санг Сайвалиев мувофиқи роҳати Вазорати маориф ба хамин ноҳия омада, дар мактаби №2 муаллим шуда кор кардем. Аълочии маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон Санг Сайвалиев дар синфҳои 9-10 ва ман дар синфҳои 6-8 дас мегуфтем. Ман дар синфи 8 роҳбари синф ҳам будам. Дар ин синф Даврон - бародари хурди Шодичон мехонд ва аз ин ҷиҳат ман бо оилаи онҳо доимо дар робита будам. Мудири тарбиявии мактаб устод Раҳим Кабиров буд ва аз ҳар як роҳбари синф дафтари суҳбат бо падару модарон талаб мекард. Зеро назорат аз боло дар ин маврид ҷиддӣ буд. Як хислати хуби муаллими Ҳотам ин буд, ки ҳамеша омӯзгоронро, ки аз дигар ҷо дар ин мактаб кор мекарданд ва иҷора менишастанд, ба хонааш бурда, обу нон меод. Ҳатто, муаллимонӣ таҷҷойӣ низ интизорӣ мекашиданд, ки кай муаллим ба хонааш рафта, аз хӯроқҳои лазизи холаи Робия баҳра мебаранд. Ман борҳо дар ин хонадон меҳмон шудам. Боре мунаққид, адабиётшинос, устоди сухан Соҳиб Табаров бо шоирон Одина Мирак ва Ашӯр Сафар ба назди бародараш Мирзо Тавар, ки дар ҳамин шаҳрак зиндагӣ мекард, хабаргирӣ омада буд. Ба ман ҳам муяссар шуд, ки дар суҳбати онҳо роҳ ёбам. Хангоми

Гавҳар зи суфтаҳои ту моем, муаллим!

ӯ ҳар суҳб, баъд аз анҷом додани қорҳои рӯзмарраи хонаводааш ба ҷониби дабистоне, ки дар он қору таҳсил намудааст ва ҳамакнун зиёда аз 45 сол ба хонандагони ин боргоҳи илму маърифат илму адаб меомӯзад, раҳсипор мегардад.

Омӯзгори пуртаҷриба Саидбиби Андалибова зодаи деҳаи хушманзараи Яхшволи Ҷамоати деҳоти ба номи Рустамбек Юсуфбекови ноҳияи Ишқошим мебошанд. Номбурда соли 1975 баъди хатми мактаби 8-солаи рақами 23 (ҳоло МТМУ №23)-и зодгоҳаш ба Омӯзишгоҳи педагогии ноҳияи Ҳисор дохил гардида, соли 1979 онро хатм намудааст.

Муаллима Саидбиби Андалибова аз соли 1979 инҷониб ба таълиму тарбияи хонандагони синфҳои ибтидоии муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии рақами 23-и ноҳияи Ишқошим машғул мебошад ва тавонистааст, ки дар ин муддат шогирдонии зиёдеро ҳатто савод омӯзонанд ва

ба пайраҳаи ҳаёт ва олами илму маърифат раҳнамоӣ намояд.

Соли 1980 Саидбиби Андалибова ба бахши ғоибонаи факултети филологияи Институти педагогии ба номи Т.Г. Шевченко (ҳоло Донишгоҳи давлатии омӯзгори ба номи Садриддин Айнӣ) дохил гардида, онро бо ихтисоси забон ва адабиёти тоҷик хатм намудааст.

Дар давоми қариб 45 соли фаёлияти омӯзгорӣ Саидбиби Андалибова дар

тарбия ва таълими даҳҳо нафар аз шогирдон сахми калон гузоштааст.

Омӯзгори пуртаҷриба Саидбиби Андалибова бо вучуди зиёда аз чихил соли собиқакорӣ доштан ва таълиму тарбияи шогирдонӣ муваффақ соҳиби унвон нагардида бошад ҳам, шогирдонашро бехтарин мукофоти ҳаёти худ меоданд.

Саидбиби Андалибова ҳамроҳи ҳамсараш Баҳодуршо Курбоншоев, ки мисли ӯ зиёда аз 50 соли умри пурбаракаташро ба касби пушарафи омӯзгорӣ бахшидааст, соҳиби оилаи намунавӣ мебошанд. Ду писар ва ду духтари онҳо соҳиби маълумоти олии дар хидмати халқу Ватани худ қарор доранд. Аз ин миён Хуршедшоҳ ҳуқуқшинос, Инъом муҳандис, Фарзона омӯзгор ва Шукуфа иқтисодчӣ мебошанд.

Бо вучуди он ки синну соли муаллима ба нафақа

расидааст, бо хоҳиш ва иррори роҳбарияти муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии рақами 23-и ноҳияи Ишқошим ханӯз ҳам дар таълиму тарбияи насли наврас дар ин боргоҳи илму маърифат сахми арзандаи худро мегузорад.

Зарбулмасали машҳури ҷопонӣ ба ёди банди меояд, ки онро бояд бо оби номи тилло дар ҳар кӯчаву хиёбон ва дабиристонун макотибу донишгоҳҳо бинависем: «Аз муаллим ҳафт қадм дуртар қадам гузоре, то мабодо сояи ӯро ба пойии худ зер накунед!». Ин масал ҳақиқати тамоми давру замонҳо мебошад ва мо бояд хидматҳои тамоми омӯзгорони пурмахсус ва ояндасозамонро дар амалӣ намудани масали болозикр ҳамеша қадронӣ ва зикр намоем.

Барои омӯзгори аввалинаи Саидбиби Андалибова тамоми хушиҳои рӯзгор, тансиҳатӣ, сарафрозӣ ва хонабодиро орзу мекунем.

Саъдоношоҳи УЛФАТӢ,
сармуҳаррири рӯномаи
«Зиндагӣ»-и ноҳияи Ишқошим

БА ОЗМУНИ «ОМУЗГОРИ МАН - ИФТИХОРИ МАН»

Нияти дар озмуни «Омӯзгори ман – ифтихори ман» иштирок кардан ҳеҷ оромам намегузошт. Баҳри дарёфти мавод хеле фикр кардам.

Нихоят, пеши назарам симои нафаре омад, ки чандин сол боз андешаву хотиротам ба фаъолияти густурдаву фидокоронашон банд буду заҳматҳои мондагор, хоксорона ва инсондӯстонашон ба назар менамуданд. Ба худ меандешидам, ки инсонӣ кудратманд ва бузург ба ҳамаи ин кодир шуда метавонистааст. Он касро мисли падари хеш дӯст медорам, ҳар як сухан, андеша ва маслиҳаташон ба дигаронро муносиби ҳоли хеш дониста, ба худ мегирифтам.

Гумон мекардам, ки дар ҳар лаҳзаи хурсандию душвор ва мушкilotи зиндагӣ мададгоранд. Ин шахси ҷаҳондидаву донишандӯхта, Пешвои муаззами тоҷикон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ҳастанд. Дар зиндагӣ ва мансаб соҳаи маорифро асосӣ дониста, ғамхори мактабу маориф, насли наврасу омӯзгор, дастгиру кумақрасони ятимону муҳтоҷонанд.

Мисли падар дӯсташон медорам. Ҳар суҳанашон бароям пандест бузург, ки маро ба дӯст доштани Ватану хештаншиносӣ, кадр доштани муқаддасоти миллӣ водор менамояд. Суҳанҳои пандомезашон мардуми сарсонро парешонро бо ҳам муттаҳид сохта, гурезагонро аз хоки Афғонистон ба Ватан баргардонда, алангаи оташи кинавариро хомӯш карду тоҷики парокандашударо бо ҳам ҷамъ овардаву Тоҷикистони навин бунёд карданд.

Ин ҷавонмарди сар то по одиву хоксор ва дидадаро, ки аксарияти вакилони Иҷлосияи 16 исмашонро ҷонибдорӣ намуданд, рӯйи минбар баромада гуфтанд: «Ҳоло вақти мансабу мансабгирӣ нест. Мардумро сарҷамъ мекунем. То як нафар дур аз Ватан бошад, ман худро ором хис карда наметавонам. Ман ба Шумо суҳл меорам, ё лозим ояд, дар ин роҳ ҷони худро дареғ намедорам.»

Воқеан, ҷони худро дар зерӣ хатар гузошта, тавонистанд, мардуми хурду бузурги Тоҷикистонро аз Ҷумҳурии Ислонии Афғонистон ва дигар ҷойҳо ба Ватан баргардонанд. Дар замони соҳибистиклолӣ барои кишту кор ва беҳдошти зиндагӣ ба мардум 140 ҳазор гектар замин, аз ҷумла, 52 ҳазор гектар аз ҳисоби заминҳои обӣ ба зиёда аз 1 миллиону 420 ҳазор оилаи кишвар барои сохтмони манзили истиқоматӣ тақсим карда дода шуд, то ки зиндагиашонро бо аҳли фарзандон бо серию пурӣ гузаронанд.

Ба қавли додашон аз лаҳзаҳои аввалин устувор монданд. Байни мардум баромаданд, на аз фитнаи рақиб ҳаросиданду на аз тири аду. Қалбашон бо мардум буд, чандин моҳ дар кор монда, дар ёди модари мушфиқу ҷиғарбандонаш дилашон гум мезад. То тавонистанд, байни мардум максуди дилашонро изҳор намуна, ҳамаро дар як дастархон сарҷамъ мехостанд. Борҳо тавассути барномаи «Ҳоки Ватан»-и радиои мамлакат мардуми ғарибро бо суҳанони нарму воқеӣ ба Ватан даъват намуданд.

Дар яке аз баромадҳои гуфта буданд: «Шумо ба Ватани аҷдодӣ баргардед. Ман ба Шумо зару зевар, кӯҳи тилло ваъда намедихам, мо як пора нон ва як пиёла оби Ватанро якҷоя бо ҳам мебинем.» Ман аз забони хешу табори дар мусофират будаи хеш борҳо шунидаам, ки дар аснои чунин суҳанронӣ ҳазорон нафари

онҳо аз дида ашқ резонда, нисбат ба хоксорию инсондӯстии ин сарвари ҷавони мамлакат эътимод ҳосил менамуданд.

Ҳамасола Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Паёмҳои худ ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар радиои дигар соҳаҳо, ба масоили соҳаи маориф таваҷҷуҳи хоса зоҳир карда, рушду пешрафти онро бо арқому далоили муътамад таъкид ва хотиррасон менамоянд.

Таъсис додани квотаи Президентӣ ба кулли духтарону писарони дехоти дурдасти ноҳияҳо барои идома додани таҳсил дар кишвар ва хориҷ аз кишвар ғамхориҳои зиёд ва дастгирии падаронае буданд, ки ҳазорҳо духтарону писарон дар оянда мутахассисони хуби соҳаҳои гуногун гашта, барои созандагӣ бунёдкорӣ дар Ватани азизамон сахми худро гузошта истодаанд.

Пешвои муаззами миллат дар яке аз Паёмҳои охири худ дар бораи баланд гардидани ҳаёти иҷтимоии мардум суҳан ронда, гуфтанд, ки сатҳи камбизоатии мардум соли 1997 78,1%, ташкил мекард, ҳоло ба 25% коҳиш ёфта, зиндагии мардум хеле хуб гар-

вори номи пуршарафи донишҷӯ шудам ва мо худро бо ифтихор гуфта метавонем, ки «Мо духтарони Президент мебошем ва бо ин ҳамеша мебошем.»

Гуфтаҳои Пешвои муаззами миллатро дар фаъолияти кориам доимо шиори худ дониста, ба шогирдон муҳаббату эътимоди қавӣ дорам:

«Мо мактабро ба ҳайси боргоҳи илму дониш, саводу маърифат ва омӯзгорро чун шахси мафқурасозу тарбиятгари насли наврас эътироф карда, ба онҳо арҷу эҳтиром гузоштанро аз ҷумлаи масъалаҳои муҳимтарин медонем.

Зеро агар мактаб ва омӯзгор набошад, сатҳи маърифатнокии мардум паст мегардад, миллат бесавод менамояд, ҷомеа ба ҷаҳолат гирифта мешавад ва дар натиҷа оромиву сулҳу субот, амниятро осоиш ва муҳимтарин аз ҳама, рушди давлат саҳт халалдор мегардад»

Аз забони бузурге гуфтаниам:

**Поян давлат намонад бе маориф
устувор,
Давлати поянда хоҳӣ, рӯй бар
мактаб биёр.**

Пешвои миллати ман худ инсонӣ воқеӣ, шахсияти фавқутаъби дорой

Ҳар амалаш бароям панд аст

дидааст. Боз тариқи муқоиса изҳор доштанд, ки аз се як ҳиссаи аҳолии мамлакатро наврасону ҷавонон ташкил менамоянд.

Бо дастгирии Пешвои муаззами миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба масъалаи маориф ва илм дар давоми беш аз 30 соли соҳибистиклолӣ зиёда аз 3900 муассисаи таҳсилоти умумӣ, аз ҷумла, муассисаҳои типӣ нав, яъне, гимназия, литсейю коллеҷ, инчунин, донишгоҳу донишқада бунёд гардид. То замони истиқлол дар кишвар 13 муассисаи таҳсилоти олий бо 65 ҳазор донишҷӯ фаъолият дошт. Ҳоло ин рақам ба 47 ва шумораи донишҷӯёни онҳо ба зиёда аз 220 ҳазор нафар расидааст, ки ин боиси хушбахтии кулли ҷавонони кишвар мебошад.

Ҳамаи ин пешрафтҳои намоёни соҳаи илму маорифро ман бори дигар дар мулоқоти санаи 30-юми майи соли 2024 бо олимону аҳли маорифи кишвар гузарондаи Пешвои муаззами миллат бо фараҳмандӣ шунида, ба касби интихобкардаам меҳрам дучанд афзуд. Ман, ки яке аз духтарони одии дехоти ноҳияи сарҳадии Панҷ мебошам, аз он ифтихор дорам, ки соли 1998 дар қатори аввалин ҷавонони саодатманди кишвар тибқи квотаи Президентӣ ба ДДМТ, ба факултети филологияи тоҷик дохил шуда, сазо-

кувваи бузурги ақлонӣ буда, дар баробари миллат, кадрӣ забон ва модарро хеле хуб медонанд.

Чун дар ҳар шаҳру деҳа ё маҳалу водие сафар кунанд, аввал дари мактабро кушода, аз ҳоли таълимгоҳ, омӯзгорон ва хонандагон огаҳ меёбанд. Баҳри дустрӯягон кӯдакистоне-ро ифтитоҳ менамоянд, фарзандони ятиму бепарастонро якҷо намуда, сарашонро сила мекунанду ба онҳо тухфаҳои хотиравӣ тақдими месозанд, ятимонро ба оғӯш гирифта, мебӯсанд ва дилпур месозанд, ки давлат ва роҳбарият дар фикри имрӯзу фардои ҳаёту зисти онҳост. Ин гурӯҳ бояд ҳеҷ гоҳ худро танҳо нашуморанд. Хонанд, таҳсил намоёнд, касби дӯстдошташонро интихоб кунанд, зеро давлат ғамхори онҳост.

Сарвари давлат ба хубӣ медонанд, ки асоси ҳамаи пешрафту музаффарияти кишвар аз остонаи мактаб ибтидо меёбад, бинобар ин, дар ҳар як Паёму табриқоташон дар ҳаққи омӯзгор суҳанони воло гуфта, баҳри ҳаёту маишати онҳо пайваста ғамхорӣ менамоянд. Ахиран, аз аввали моҳи июни соли ҷорӣ ба андозаи 40% зиёд гардидани музди маоши омӯзгорон, дили ҳар яки моро ба ин касби пуршараф боз ҳам гармтар намунадааст.

Азм дорам, ки дар таълиму тарбияи насли ояндасози мамлакат бештар

фаъолият дошта бошам. Воқеан ҳам, Пешвои муаззами миллат барои тамоми мардум як омӯзгори идеалӣ буда, ҳар як ҷумлашон барои ҳар як шунавандаву тамошобин дарси панд аст.

Бо ташаббуси Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон баргузор намудани озмуни фанӣ байни мактабчагон, яъне, руҳбаланд намудани хонандагон ва давом додани таҳсил дар мактабҳои олии ҷумҳурӣ мебошад. Оилаи мо аз он ифтихор менамоянд, ки хоҳарчаам Маликаи Маҳмадраҷаб соли 2009 аз фанни биология байни мактабчагон дар сатҳи ҷумҳурӣ сазовори ҷойи якум ва медали тилло гашта, ҳамзамон, номи пуршарафи донишҷӯи ДДТТ ба номи Абуалӣ ибни Синоро мушарраф гашта буд. Айни ҳол дар шаҳри зебои Душанбеамон ба ҳайси духтур ба халқу Ватан хизмат карда истодааст.

Пешвои миллати ман донандаи таърих, фарҳанг ва асрори ниёғони хеш мебошанд. Маҳз оид ба шинохтани миллат, алифбо ва фарҳанги хеш тули шаш сол аст, ки як қатор озмунон аз қабилӣ «Тоҷикистон – Ватани азизии ман», «Фуруғи субҳи доноӣ китоб аст», «Илм – фуруғи маърифат», ««Тоҷикон» – оинаи таърихи миллат»ро ташкил дода, барои голибони озмунон шохҷоизаҳо ва дигар нави мукофотпулиҳо таъйин намуда истодаанд, ки ҳар сол бештар бештар иштирокчиёни озмунон дар боло зикршуда, аз қабилӣ омӯзгорону хонандагон, олимону шоирон ва донишҷӯёни макотибҳои ҷумҳурӣ зиёд шуда истодаанд.

Ман ҳамчун омӯзгор аз он ифтихор мекунам, ки мо ворисони Рӯдакиву Фирдавсӣ, Ҳофизу Хайёму Сино ва дигар бузургоне, ки дар сарғаи тамаддуни башар дар асрҳои хеле қадими пеш бемисланд, чунин шахсиятҳо ва вориси чунин абармандони таърихию воқеан ҳам таърихӣ мебошам. Ифтихори бузургамон ин аст, ки мо дар ҷаҳони паҳновар соҳиби марзи муайян, соҳиби давлати мустақил ва соҳиби арзиши бузурги ватану ватандорӣ мебошем.

Имрӯз кишвари моро беш аз 200 давлати ҷаҳон ба расмият шинохтанду узви фаъоли қариб ҳамаи созмонҳои бузург, аз ҷумла: СММ, СҶС, СҶТ, СДИ, СШШ ва ИДМ мебошем.

Имрӯз фаҳрам аз он аст, ки фарзанди миллати тоҷик, ки дили аз кинаву гараз пок доранд, ба қатори абармардони арсаи сиёсати ҷаҳон ворид шуда, ба тақлифу пешниҳодҳои номашонро мардуми сайёра бо эҳтиром ба забон мегиранд.

Ҳар гоҳе қадам дар кӯчаю хиёбонҳо менамем, худро дар давлати ободу зебо мебинам ва шукрона аз Тоҷикистони бихиштосе менамоям. Аз тамошои ҳар гӯшаю канори Ватанам: аз замони зарҳезаш, аз обҳои мусаффо-яш, аз хоки серфайзу баракаташ, аз ҳавои форамаш ҳаловат мебарам. Ин ҳама натиҷаи заҳмату талошҳои омӯзгори меҳрубон, падари ғамхору мушфиқ, раъиятпарвари ҳақиқатҷӯ, Пешвои муаззами миллат мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ва инчунин, самарои истиқлолияти Ватан мебошад.

Аз Пешвои муаззами миллат дида, дар ягон канори олам, омӯзгори бехтаре надидаам ва гуфтаниам, ки ҳар як амалашон бароям панд аст.

Низорамоҳ ЗАРИФОВА,
омӯзгори забон
ва адабиёти тоҷик,
ноҳияи Панҷ

ЭЪТИБОР НАДОРАД

Шаҳодатномаи гумшудаи АБ №025968, ки онро соли 1998 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №36-и ноҳияи Шохмансури шаҳри Душанбе ба Фахриддинов Ҳусейнҷон Садриевич додааст, эътибор надорад.

Роҳбарият ва устодону омӯзгорони муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №13-и ноҳияи Айни аз даргузашти бармаҳали омӯзгори мактаб **Бобоев Саидқул Ҷумъабоевич** андуҳгин буда, ба наздикону пайвандони марҳум ҳамдардӣ баён мекунанд.

Устодону омӯзгорони муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №19-и ноҳияи Хуросон аз даргузашти омӯзгори собиқадор **Шариф Мирзохотамов** андуҳгин буда, ба ҳешону пайвандони марҳум изҳори таслият менамоянд.

Соли равон 118 нафар тибқи квотаи Президентӣ аз водии Рашт ба таҳсил фаро гирифта шуд.

ЭЪЛОН

Обуна ба ҳафтаномаи «Омӯзгор» барои соли 2025

Агар хоҳед, ки дар соли 2025 аз навоариҳои соҳаи маориф ва илм огоҳ бошед, амру фармоиш ва дастурҳои вазири маориф ва илм ва асноди соҳаро сари вақт дастрас намоед, аз таҷрибаи судманди ҳамкасбон огоҳ гардед, таҷриба, андеша ва дархости худро пешниҳод карда тавонед, аз эҷоди бадеии ҳампешагон огоҳ бошед, ҷолибтарин нигоштаҳоро оид ба умдатарин масоили рӯз мутолиа кунед ва сатҳи донишу маҳорату малакаи худро пайваста боло бардоред, ба нашрияи дӯстдоштаи худ – «Омӯзгор» обуна шавед.

**Нархи обуна барои як сол бо иловаи хидмати почта –
184 сомонӣ 93 дирам
СУРАТҲИСОБИ МО**

КВД БА ТҶ «Амонатбанк»
с/х 20202972200817101000
ҳ/м 20402972316264

РМБ 350101626
РМА 010009400
Ба «Омӯзгор»

ШАМЪИ ХОТИРА

Саъди бузург фармудааст:

**Зиндаву ҷовид монд, ҳар кӣ накуном зист,
К-аз ақибаш зикри хайр кунад номро.**

Ин гуфтаҳо ба инсонҳои наҷиб мансубанд, ки дар зиндагӣ бо амалҳои некашон дар қалби ҳазорон одам маскан гирифтаанд.

Яке аз онҳо падари шодравонам, аз шахсони барӯманди диёр, зодаи деҳаи Кулангири ноҳияи Бобочон Фафуров Якубҷон Ваҳхобҷонов мебошад.

Падарам 19-уми январи соли 1941 дар оилаи хизматчи ҳарбӣ ба дунё омадааст. Падараш Ҳомидов Ваҳхобҷон лейтенанти калон буди Солҳои Ҷанги Бузурги Ватанӣ баҳри химояи Ватан рафт. Замоне ки ӯ ба фронт рафт, писараш Якубҷон ханӯз шашмоҳа буд. Модар Башоратхон Ҳомидова, ки аз занони фаъоли барпокунандагони соҳти колхозӣ маҳсуб меёфт, душворҳои зиндагиро таҳаммул намуда, писарашро бо меҳробонӣ ба камол расонд.

Якубҷон соли 1958 мактаби №13-ро бо муваффақият хатм мекунад. Солҳои 1960-1963 дар сафи Кувваҳои Мусаллаҳи ИҶШС дар шаҳри Серпухови вилояти Москва адои хизмат

Зинда аст дар қалбҳо

мекунад. Қобилияти кордонӣ, мардонагӣ ватандӯстии падарамро ба назар гирифта, ба он кас рӯтбаи лейтенанти калонро сазовор медонанд.

Пас, адои хизмати Модар-Ватан ба шӯбаи таърихи факултети таърихи филологияи ИДПЛ ба номи С.М.Киров (ҳозира ДДХ ба номи академик Бобочон Фафуров) дохил шуда, ҳамзамон дар мактаби миёнаи №13-и деҳаи Кулангир ба фаъолияти омӯзгорӣ машғул мешавад. Солҳои 1967-1972 котиби ташкилоти комсомоли колхозии ба номи Саидхоча Ҷунонҷаевро ба уҳда дошт.

Ӯ тавонист, дар мактабҳои №13 ва №23 чун омӯзгори таълими ибтидоӣ ҳарбӣ фаъолият карда, дар замири шогирдонаш ҳисси ватандӯстӣ, шучоату далериро омӯзонд. Пас аз чанде ӯро сардори ситоди мудофияи шаҳрвандӣ ва ҳодисаи фавқулода дар ноҳияи Хучанд (ҳозира Бобочон Фафуров) таъйин мекунад.

Тайи солҳои 2001-2009 вазифаи раиси Шурои собиқадорони ҷангу меҳнат ва мудофияро ба зимма дошт.

Падарам шахси меҳнатдӯст, кордон, масъулиятшинос ташкилотчӣ буда, бо амалҳои некаш дар байни ҷомеа сазовори обрӯю эҳтиром гардида буд.

Ӯ барои меҳнати содиқона ва бошарафонаш бо медали «Нишони фахрӣ», «Барои меҳнати шучоатнок», «Барои меҳнати шоён», ду қарат нишони «Аълоҷии мудофияи граждани» ва ифтихорномаи сипосномаҳо қадрдонӣ шудааст. Чанд сол аст, ки падарам дар байнамон нест, вале мо - фарзандону набера ва абаҳояш бо номи падари хеш ифтихор дорему пайваста ёди некаш мекунем. Мекӯшем, ки мо низ дар зиндагӣ пайрави ӯ бошем, бо меҳнати ҳалол фарзандонамонро ба камол расонему бо масъулияти баланди ватандорӣ баҳри ҳифзи дастовардҳои замони соҳибистиклолӣ ва арзишҳои миллий, рушд ва ободии кишварамон саҳми арзандаи хешро гузорем.

Зарина ВАҲОБҶОНОВА,
омӯзгори муассисаи таҳсилоти миёнаи
умумии №25-и ноҳияи Бобочон Фафуров

БА ОЗМУНИ «ОМӢЗГОРИ МАН - ИФТИХОРИ МАН»

Номи ӯ боқист

**Агар аҳли маориф бигзарад, боқӣ
бувад номаш,
Ҳаёти ҷовидон илм асту бурҷонаш
бувад таълим.**

Он рӯз 15 марти соли 1913 буд. Аз таваллуди тифлашон падару модар ниҳоят шод буда, ба ӯ нигоҳубин мекарданд. Аммо бахт омад накард, дар 4-солагии Ашӯрбек аввал падар ва баъди 40 рӯз модараш дунёро тарк намуданд.

Тарбияи Ашӯрбеки хурдсол ба уҳдаи апаи калониаш Момаҳол афтод. Зиндагии басо мушкилро аз сар мегузаронданд. Чун бародарони рус ба деҳа омаданд, ба сағирон кумақҳо намуданд, ба Ашӯрбек низ маводи ғизоӣ ва либосворӣ дода, сипас ӯро ба интернати шаҳри Бухоро фириристоданд. Пас аз хатм намудани интернат ба курси дорулмуаллимани шаҳри Бухоро дохил шуд. Дар он чо бо дониши хубу тартибу низомӣ намунавӣ соҳиби эҳтирому обрӯ гардид. Ҳисси ватандӯстӣ муҳру муҳаббати фарзандони падар ӯро пас аз хатми курси дорулмуаллимани ба зодгоҳ оварданд. Ӯ меҳост, ҳар чи зудтар ба ҳамдеҳагонаш он чиро ки худ омӯхта буд, биомӯзад ва онҳоро аз вартаи маҳви бесаводӣ барорад. Соли 1931 ба кор шуруъ кард.

Ба шогирдон бо 2 забон дарс меод ва дар 3 баст кор мекард. Хонаи истикоматнашро аз сабаби ҷой нарасидан ҳамчун синфхона истифода мебард. Дар ин кор ба ӯ устодаш Ҷонмуҳаммад Тақизода ёрӣ меод. Аммо душманони миллат ба онҳо ҳалал мерасонданд. Онҳоро таҳдидҳо мекарданд. Меғуфтанд, занону духтарони моро бераҳа накунед, кофир нашаванд. Аммо онҳо баҳри барқароршавӣ, баҳри маҳви бесаводӣ мардона мубориза мебарданд.

Ториқдилон диданд, ки муаллимони таълимнашавандаанд. Як рӯз хангоми кор устод Ҷ. Тақизодаро дошта, ба мавзеи «Оби Ҳуна» бурда парронданд. Боз омада, ба устод Ашӯрбек таҳдидҳо карда гуфтанд: «Акнун навбати ту, сағираи бекасу куй, паррондани ту барои мо ҳеч гап нест. Метавонем, ҳар чо ки хоҳем, ҳамон чо нобудат месозем». Аммо устод аз роҳаш нагашт. Ториқдилон бояд шаб омада, ӯро мепарониданд. Дари толею бахт ба рӯяш хандид. Душманони миллат ҳамон шаб дастгир шуданд. Аскарони сурх ӯро аз марг наҷот доданд. Устод бо он меҳру муҳаббати зиёде, ки дар дил дошт 40 сол дар ин соҳа қору фаъолияти намуд.

Меҳнати софдилонӣ ӯ бо медалҳои «Барои меҳнати шучоатнок, дар давраи Ҷанги Бузурги Ватани солҳои 1941-1945»-и «Барои меҳнати шоён» ба муносибати 100-солагии зодрӯзи В. И. Ленин ва ифтихорномаҳо сарфароз гардид. Мактабе, ки солҳои тулонӣ дар он чо қору фаъолият дошт, имрӯз ба номи ӯ номгузорӣ шудааст. Ҳар сол барои гиромидошти номи устод 15 март дар мактаб рӯзи ёдбуд мегузаранд. Устод ҳамроҳи ҳамсараш Озирабону, ки зани оқилаву солиха буд, соҳиби 11 фарзанд гаштанд. Ҳамаи фарзандон соҳиби маълумоти олии шудаанд. Устод дар баробари фаъолияти

омӯзгорӣ, ба навиштани мақолаҳо низ машғул мешуд, муҳбири фаъоли рӯзнома буд. Ба навиштани таронаҳо, пйесава қиссаҳо ва шоирӣ низ рағбати зиёд дошт.

Дар деҳа бо таҳаллуси «Давлатӣ» ҳама ӯро ҳамеша дар назари шогирдон номӯёну дурахшон аст. Зеро садокати инсонии фидокорӣ, заҳматпарастӣ хоксориву хайрхоҳӣ, некинӣ, покнатинӣ ӯро ҳамеша дар ёди шогирдон мондаанд. Ӯ баҳри ҳама шогирдону ҳамдеҳагонаш улғу буд. Метавонем аз заҳматҳои зиёди кашидаш дар зиндагӣ, аз фаъолияти кории ӯ ҳамчун инсонӣ нақулд, ҳамчун шахсияти маъруфи замон, ҳамчун як заҳматқару фидокори Ватан дар солҳои барқарорсозии хоҷагии халқаш ҷоннисориву ватандӯстона соатҳо ёд кунем.

Ӯ тамоми фаъолияти кории худашро барои таълими тарбияи насли наврас сарф намудааст. Фидокорҳои муаллим аз фидокорҳои падару модар дида зиёд ба назар мерасанд.

Устод дар тули фаъолияти кории хеш шогирдонии зиёде тарбия намуд, ки ҳамаи онҳо бо меҳнати ҳалолу фидокоронашон ба Ватани хеш софдилона хизмат намуда, барои ободии Ватан заҳматҳои зиёде кашиданд. Шиори устод дар давраи фаъолияти кории худаш пурхикмати педагогӣ машҳур Ушинский «Як дарси хуб маъноӣ як асарро дорад» буд. Устод ин суҳанро ҳамеша ба шогирдонаш, ки пешаи омӯзгориро интихоб карда ҳамроҳи кор мекарданд, таъкид мекард. Натиҷаи заҳматҳои устод буд, ки аксари шогирдон дар мақомҳои гуногуни давлатӣ фаъолият намуда, дар рушди соҳаҳои мухталифи кишвар то ба имрӯз саҳмгузори доранд.

Панҷ нафар фарзанд касби падарро пеша кардаанд. Духтараш Бибисафармоҳ якумин духтаре буд, ки аз деҳа ба гапҳои диндорон эътибор надода, барои омӯхтани илм ба шаҳри Душанбе рафт. Ман яке аз шогирдони муваффақи устод ҳастам, ки бо роҳи устод рафта, баъди хатми донишгоҳ ба зодгоҳам баргаштам. Собикаи ҷилсолаи кор дорам. Аълоҷии маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, ғолиби озмуни «Муаллими сол-2009», омӯзгори шогирдони бомуваффақеям, ки дар тамоми соҳаҳо кор ва фаъолият доранд. Ман ҳам монанди устодам ба навиштани шеър таронаҳо шавқи калон дорам. Муаллифи китобҳои «Навои обшор», «Навои дил» ва муаллифи 30 мақолаи методӣ барои омӯзгорони синфҳои ибтидоӣ ҳастам. Имрӯз ёди устод маро ба гузашта мебарад. Хис мекунам, ки накши устод дар тарбияи шогирдон воқеан, бузург аст.

Биноӣ ДАВЛАТОВА,
омӯзгор, ноҳияи Данғара

НАШРИЯИ ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН www.omuzgor-gazeta.tj

МУАССИС

Вазорати маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон

САРМУХАРРИР

Эҳсон САФАРЗОДА

225-81-55

ҲАЙАТИ ТАХРИРИЯ

Раҳим САИДЗОДА
Абдулло РАҲМОНЗОДА
Ҷамшед ҶӢРАЗОДА
Лутфия АБДУЛҲОЛИҚЗОДА
Дилшод САФАРЗОДА
Қобилҷон ХУШВАХТЗОДА

ҲАЙАТИ ЭҶОДӢ

Абдурауф МУРОДӢ 225-81-58
(ҷонишини сармухаррир)
Насриддин ОХУНЗОДА 225-81-57
(котиби масъул)
Шодӣ РАҶАБЗОДА
(мухаррири шӯба)
Ҳотами ҲОМИД 225-81-57
(мухаррири шӯба)
Салима МӢСОЕВА
(мухаррири шӯба)

МУХБИРОНИ МИНТАҚАВӢ

Ҷангибеки УЛФАТШОХ
(ВМКБ)
Шарифи АБДУЛҲАМИД,
Сухроб АЗИЗӢ
(вилояти Хатлон)
Нӯлмон РАҶАБЗОДА
(вилояти Суғд)

Набиҷон НАБИЕВ 225-81-61
(масъули обуна)Мадина ДИЛОВАРОВА
(хуруфчин)

«Омӯзгор» тахти рақами 271/рз-97, аз 27.09.2021 дар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон аз нав номнавис шуда, тахти рақами 0110005977 дар Қумитаи андозии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайди давлатӣ гирифта шудааст. Нашрия ба хотири чандандешӣ маводе низ ба таъбир мерасонад, ки идораи ҳафтанома метавонад бо муаллифони ҳамфикр набошад ва барои онҳо масъулиятро ба уҳда нагирад.

Навиштаҳо ва суратҳои ба идораи ҳафтанома воридгашта баргардонда намешаванд. Идораи ҳафтанома навиштаҳоро дар ҳаҷми на бештар аз 4 саҳифаи компютери андозаи 14 (фосилаи 1,5)-и харфи Times New Roman Tj қабул менамояд.

Нишони: 734025, ш. Душанбе,
хiebони Айни - 126.

Ҳафтанома дар матбааи нашриёти комплексии «Шарқи озод» ба таъбир расид.

Индекси обуна: 68850.

Адади нашр: 37704 нусха

Почтаи электронӣ:

n.omuzgor@maorif.tj

Сомонаи ҳафтанома:

www.omuzgor-gazeta.tj

QR - коди сомонаи
расмӣи нашрияи
«Омӯзгор»

Навбатдори шумора: Ш. Раҷабзод